

عربي

جماعت 11

અરેબિક ધોરણ 11

પ્રતિજ્ઞાપત્ર

ભારત મારો દેશ છે.
બધાં ભારતીયો મારાં ભાઈબહેન છે.
હું મારા દેશને ચાહું છું અને તેના સમૃદ્ધ અને
વૈવિધ્યપૂર્ણ વારસાનો મને ગર્વ છે.
હું સદાય તેને લાયક બનવા પ્રયત્ન કરીશ.
હું મારાં માતાપિતા, શિક્ષકો અને વડીલો પ્રત્યે આદર રાખીશ
અને દરેક જણ સાથે સભ્યતાથી વર્તીશ.
હું મારા દેશ અને દેશબાંધવોને મારી નિષ્ઠા અર્પું છું.
તેમનાં કલ્યાણ અને સમૃદ્ધિમાં જ મારું સુખ રહ્યું છે.

રાજ્ય સરકારની વિનામૂલ્યે યોજના હેઠળનું પુસ્તક

ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ
'વિદ્યાયન', સેક્ટર 10-એ, ગાંધીનગર-382010

© ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ગાંધીનગર

આ પાઠ્યપુસ્તકના સર્વ હક ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળને હસ્તક છે.
આ પાઠ્યપુસ્તકનો કોઈ પણ પાઠ કે પાઠનો ભાગ કોઈ પણ રૂપમાં ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળના નિયામકની લેખિત પરવાનગી વગર પ્રકાશિત કરી શકાશે નહિ.

વિષય-સલાહકાર

ડૉ. મુહંમદ ઝુબેર કુરેશી

લેખન-સંપાદન

ડૉ. ચાંદબીબી એ. શેખ
મૌલવી અબ્દુલકાદિર પટ્ટની
શ્રી મોહમ્મદ સિદ્દીક ડી. કુરેશી
શ્રી મોહમ્મદ જુનેદ એ. માણકોજીય
ડૉ. મકસૂદ અહેમદ
શ્રી ઉમરજી એમ. શેખ
શ્રી જેડ. જી. શેખ

સમીક્ષા

શ્રી એમ. એસ. સબૂરીયા
શ્રી આઈ. જી. બોકડા
શ્રી મૌલવી ફારૂક ઈસહાક યુ.
શ્રી મૌલવી સૈયદ યુસુફ યુ.
શ્રી મોહમ્મદ એઝાઝ મસી
શ્રી જેડ. એમ. ટુકડા
શ્રી ફોદા શકીલ અહેમદ ઈસ્હાક
શ્રી મોહમ્મદ જુનેદ એ. માણકોજીયા

ભાષાશુદ્ધિ

શ્રી ઓ. બી. દવે (ગુજરાતી ભાષા)

નિર્માણ-સંયોજન

ડૉ. કમલેશ એન. પરમાર
(નાયબ નિયામક : શૈક્ષણિક)

મુદ્રણ-આયોજન

શ્રી મનીષ એચ. બધેકા
(નાયબ નિયામક : ઉત્પાદન)

વિતરણ-આયોજન

શ્રી હર્ષદ એચ. ચૌધરી
(નાયબ-નિયામક : વહિવટ-વિતરણ)

પ્રસ્તાવના

એન.સી.ઈ.આર.ટી. દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવેલા નવા રાષ્ટ્રીય અભ્યાસક્રમોના અનુસંધાનમાં ગુજરાત રાજ્ય માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણ બોર્ડે નવા અભ્યાસક્રમો તૈયાર કર્યા છે. આ અભ્યાસક્રમો ગુજરાત સરકાર દ્વારા મંજૂર કરવામાં આવ્યા છે.

ગુજરાત સરકાર દ્વારા મંજૂર થયેલા ધોરણ - 11 ના ‘અરબી ભાષા (અરેબિક)’ વિષયના નવા અભ્યાસક્રમ અનુસાર તૈયાર કરવામાં આવેલું આ પાઠ્યપુસ્તક વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ મૂકતાં મંડળ આનંદ અનુભવે છે.

આ પાઠ્યપુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરતાં પહેલાં એની હસ્તપ્રતની આ સ્તરે શિક્ષણકાર્ય કરતા શિક્ષકો અને તજજ્ઞો દ્વારા સર્વાંગી સમીક્ષા કરાવવામાં આવી છે. શિક્ષકો તથા તજજ્ઞોનાં સૂચનો અનુસાર હસ્તપ્રતમાં યોગ્ય સુધારાવધારા કર્યા પછી આ પાઠ્યપુસ્તક પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યું છે.

પ્રસ્તુત પાઠ્યપુસ્તકને રસપ્રદ, ઉપયોગી અને ક્ષતિરહિત બનાવવા માટે મંડળે પૂરતી કાળજી લીધી છે. તેમ છતાં શિક્ષણમાં રસ ધરાવનાર વ્યક્તિઓ પાસેથી પુસ્તકની ગુણવત્તા વધારે તેવાં સૂચનો આવકાર્ય છે.

વિનયગિરિ ગોસાઈ

નિયામક

તા. 20-05-2024

ડૉ. વિનોદ રામચંદ્ર રાવ

કાર્યવાહક પ્રમુખ

ગાંધીનગર

પ્રથમ આવૃત્તિ : 2014, પુનઃમુદ્રણ: 2015, 2016, 2017, 2018, 2022, 2023, 2024

પ્રકાશક ગુજરાત રાજ્ય શાળા પાઠ્યપુસ્તક મંડળ, ‘વિદ્યાયન’, સેક્ટર - ૧૦-એ, ગાંધીનગર વતી વિનયગિરિ ગોસાઈ, નિયામક.

મુદ્રક :

મૂળભૂત ફરજો

ભારતના દરેક નાગરિકની ફરજ નીચે મુજબ રહેશે :*

- (ક) સંવિધાનને વફાદાર રહેવાની અને તેના આદર્શો અને સંસ્થાઓનો, રાષ્ટ્રધ્વજનો અને રાષ્ટ્રગીતનો આદર કરવાની;
- (ખ) આઝાદી માટેની આપણી રાષ્ટ્રીય લડતને પ્રેરણા આપનારા ઉમદા આદર્શોને હૃદયમાં પ્રતિષ્ઠિત કરવાની અને અનુસરવાની;
- (ગ) ભારતનાં સાર્વભૌમત્વ, એકતા અને અખંડિતતાનું સમર્થન કરવાની અને તેમનું રક્ષણ કરવાની;
- (ઘ) દેશનું રક્ષણ કરવાની અને રાષ્ટ્રીય સેવા બજાવવાની હાકલ થતાં, તેમ કરવાની;
- (ચ) ધાર્મિક, ભાષાકીય, પ્રાદેશિક અથવા સાંપ્રદાયિક ભેદોથી પર રહીને, ભારતના તમામ લોકોમાં સુમેળ અને સમાન બંધુત્વની ભાવનાની વૃદ્ધિ કરવાની, સ્ત્રીઓના ગૌરવને અપમાનિત કરે તેવા વ્યવહારો ત્યજી દેવાની;
- (છ) આપણી સમન્વિત સંસ્કૃતિના સમૃદ્ધ વારસાનું મૂલ્ય સમજી તે જાળવી રાખવાની;
- (જ) જંગલો, તળાવો, નદીઓ અને વન્ય પશુપક્ષીઓ સહિત કુદરતી પર્યાવરણનું જતન કરવાની અને તેની સુધારણા કરવાની અને જીવો પ્રત્યે અનુકંપા રાખવાની;
- (ઝ) વૈજ્ઞાનિક માનસ, માનવતાવાદ અને જિજ્ઞાસા તથા સુધારણાની ભાવના કેળવવાની;
- (ટ) જાહેર મિલકતનું રક્ષણ કરવાની અને હિંસાનો ત્યાગ કરવાની;
- (ઠ) રાષ્ટ્ર પુરુષાર્થ અને સિદ્ધિનાં વધુ ને વધુ ઉન્નત સોપાનો ભણી સતત પ્રગતિ કરતું રહે એ માટે, વૈયક્તિક અને સામૂહિક પ્રવૃત્તિનાં તમામ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠતા હાંસલ કરવાનો પ્રયત્ન કરવાની.

*ભારતનું સંવિધાન : કલમ 51-ક

فهرست

1	بِلَادُ الْهِنْدِ	1
3	حَفْلَةُ التَّوْجِيعِ	2
8	الْحِصَانُ الْمَسْحُورُ	3
12	الْقَطَارُ	4
17	الْمُحَادَثَةُ	5
22	الْحَدِيقَةُ	6
30	النَّحْلُ	7
33	أَفْعَالُ التَّعَجُّبِ	8
37	بَيْتُنَا	9
48	الْأَصْدِقَائُ	10
50	الْتَأْخِيرُ عَنِ الْفَضْلِ	11
55	بَيْنَ التِّلْمِيزِ وَالْأُسْتَاذِ	12
59	بَيْنَ التِّلْمِيزِ وَالْأُسْتَاذِ	13
64	الْحَادِثَةُ	14
70	حَفْلَةُ التَّرْجِيْبِ	15
74	شَهَامَةُ الْيَتِيمِ	16
78	دِيُوَالِي	17
81	السَّفَرُ إِلَى كَاشْمِيرَ	18
85	الْأَمْثَالُ الْعَرَبِيَّةُ	19
87	رِسَالَةُ الْأَوْلَادِ إِلَى آبَائِهِمْ	20
89	غُرُورُ الدُّنْيَا	21
91	أَدَبُ الْمَعَاشِرَةِ	22
93	نَشِيدُ الصَّبَاحِ	23
95	قَرِيْبِي	24
97	الْبَيْغَاءُ	25
99	साहित्यकारोन् अवगयरी	26

هَلْ رَأَيْتَ بِلَادَ الْهِنْدِ!

إِنْ كُنْتَ لَمْ تَرِ بِلَادَ الْهِنْدِ، فَلَا شَكَّ فِي أَنَّكَ رَأَيْتَ بَعْضَ أَهْلِهَا، وَرُبَّمَا سَمِعْتَ بِهَذِهِ الْبِلَادِ الْوَاسِعَةِ مِنْ بَعْضِ الْمُدَرِّسِينَ فِي مَدْرَسَتِكَ، أَوْ قَرَأْتَ شَيْئاً مِنْ أَخْبَارِ الْهِنْدِ وَعَجَائِبِهَا فِي الْكُتُبِ الْجُغَرَاْفِيَّةِ.

حَيَوَانُ الْهِنْدِ

وَلَعَلَّكَ عَرَفْتَ - مِمَّا سَمِعْتَهُ أَوْ قَرَأْتَهُ - أَنَّ الْهِنْدَ تَحْتَوِي كَثِيراً مِنَ الْأَهْلِينَ، وَالْمُدُنِ، وَالْقُرَى، وَالْجِبَالِ، وَالْأَنْهَارِ، وَالْغَابَاتِ - كَمَا تَحْتَوِي عَدَداً لَا يُحْصَى (لَا يُعْرَفُ مِقْدَارُهُ) مِنَ الْأَفْيَالِ، وَالنُّمُورِ، وَالْقُرُودِ، وَالتَّماسيحِ، وَبَنَاتِ آوَى، وَطَوَائِفَ مِنَ الْكَرْكَدَنِ (وَحِيدِ الْقَرْنِ) وَالثَّعَالِيْنَ، مِمَّا تَشْهَدُهُ فِي حَدِيقَةِ الْحَيَوَانِ.

نباتُ الهند

وَأَشْجَارُ الْهِنْدِ وَسَائِرُ نَبَاتِهَا كَثِيرٌ لَا يُسْتَقْصَى (لَا تَدْرِكُ نَهَايَتَهُ) مِنْ ذَلِكَ شَجَرُ النَّارِجِيلِ (الْجُوزِ الْهِنْدِيِّ)، وَخَشَبُ الصَّنَدَلِ : وَهُوَ طَيِّبُ الرَّائِحَةِ، يَشْبَهُ - فِي شَكْلِهِ - النَّارِجِيلَ، وَخَشَبُ السَّاجِ، وَشَجَرَاتُهُ عَظِيمَةُ الْحَجْمِ، هَائِلَةُ الضَّخَامَةِ وَهَذَا الْخَشَبُ أَسْوَدُ مَتِينُ التَّرْكِيْبِ، لَا تَكَادُ الْأَرْضُ تُبْلِيهِ (تُفْسِدُهُ) لِصَلَابَتِهِ (شِدَّتِهِ) - وَهَنَّاكَ قَصَبُ السُّكَّرِ، وَشُجَيْرَاتُ الْبُنِّ، وَالشَّايِ وَالْقُطْنِ، وَالْقِنْبِ الَّذِي تُنْسَجُ مِنْهُ الزَّكَائِبُ، وَهُوَ : نَبَاتٌ تُصْنَعُ مِنْ قَشْرِهِ الْجِبَالُ.

مَدِينَةُ "بَنَارَسُ"

وَفِي الْهِنْدِ لُغَاتٌ مُخْتَلِفَةٌ، وَدِيَانَاتٌ شَتَّى، وَبِلَادٌ وَاسِعَةٌ، حَافِلَةٌ بِالْمَسَاجِدِ وَالْمَتَاحِفِ وَبِدَائِعِ الْآثَارِ - وَقَدْ اشتهرتْ مَدِينَةُ "بَنَارَسُ" - مِنْ بَيْنِ تِلْكَ الْبُلْدَانِ - بِمَا تَحْوِيهِ مِنَ الْمَعَابِدِ وَالْهَيَا كُلِّ (أَمَّا كِنِ الْعِبَادَةِ وَالْأَبْنِيَةِ الدِّيْنِيَّةِ) الَّتِي تُعَدُّ بِالْمِئَاتِ -

وَهَذِهِ الْمَدِينَةُ تُقَدِّسُهَا طَائِفَةٌ عَظِيمَةٌ مِنْ سُكَّانِ الْهِنْدِ، يُطْلَقُ عَلَيْهِمْ إِسْمُ الْهِنْدُوسِ، يَقْصِدُونَ إِلَيْهَا، وَيَسْتَحِمُّونَ فِي نَهْرِ گَنگَا، الْمَشْهُورِ فِيهَا، وَهُمْ يَحْجُونَ (يَقْصِدُونَ) إِلَيْهَا كُلَّ عَامٍ مِنْ أَنْحَاءِ الْهِنْدِ، كَمَا يَحْجُ الْمُسْلِمُونَ إِلَى "مَكَّةَ الْمُكْرَّمَةِ" وَ"الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ" -

શબ્દાર્થ

ઝેને ગાણી ના શકાય	જંગલો (એ.વ. غابة.)	લાયુહ્સી	ઝેને ગાણી ના શકાય
(એ.વ. نَمْرُ) ચિત્તાઓ	(એ.વ. فِيلُ) ડાથીઓ	નુમુર	અફિયલ
(એ.વ. تَمَسَّاحُ) મગર	(એ.વ. قرد.) વાંદરાઓ	તમાસિહ	કુરુડ
ગેડો	બંત આવી (એ.વ. بنت آوى)	કરકડ	બંત આવી
ઝેને આવરી ના શકાય.	અજારો (એ.વ. ثعبان.)	લાયુસ્ટક્સી	થેચાઇન
શેરડી	સાગાનુ લાકા	ફસબુ શુકર	ખશ્બ સજ
શણ	ફેન્બ	coffee	શજરાતુ બુન
અનોખી પુરાતત્ત્વીય ઇમારતો	બદાઇ અંતાર	(એ.વ. زَكِيَّةُ) ઓરીઓ	ઝકાઇબ

નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો.

- (1) ماذا تَمْتَنَزُ بِهِ بِلاَدُ الْهِنْدِ؟
- (2) ماذا تَعْرِفُ مِنْ نَبَاتَاتِ بِلَادِ الْهِنْدِ؟
- (3) أَيْنَ يَنْبُتُ شَجَرُ النَّارِ جِيلِ؟
- (4) بما ذا يَمْتَنَزُ خَشَبُ السَّاجِ؟
- (5) مالُوْنُهُ؟
- (6) ماذا تَعْرِفُ عَنْ شَجَرَاتِهِ؟
- (7) ما الْقَنْبُ؟
- (8) ماذا يُصْنَعُ بِقَشْرِهِ؟
- (9) هَلْ تَعْرِفُ مَدِيْنَةَ “بَنَارِسَ”؟
- (10) هَلْ رَأَيْتَ مُتَحَفًا مِنْ الْمَتَاحِفِ؟
- (11) ما اسْمُ الَّذِينَ يُقَدِّسُوْنَ مَدِيْنَةَ “بَنَارِسَ”؟

فِي لَيْلَةٍ مِنْ لَيَالِي الصَّيْفِ الْبَهِيحَةِ، كَانَ الشَّعْبُ الْهِنْدِيُّ يُعِدُّ مُعَدَّاتِهِ فِي مَدِينَةِ "آيُودَهِيَا" الْمَحْبُوبَةِ. حَاضِرَةٌ مَمْلَكَةِ "كُوسَالَا" الشَّاسِعَةِ. لِيَحْتَفِلُوا فِي الْيَوْمِ التَّالِيِ بِتَّوْجِيعِ أَمِيرِهِمْ "رَامَا" الَّذِي إِفْتَتَنَ الشَّعْبُ بِحُبِّهِ؛ لِمَا تَمَيَّزَ بِهِ عَلَى أُمَرَاءِ عَصْرِهِ، مِنْ بَاهِرِ الْمَزَايَا وَصَالِحِ الْأَعْمَالِ. وَقَدْ افْتَنَ النَّاسُ فِي ذَلِكَ أَيَّمَا افْتِنَانٍ؛ فَعَلَّقُوا فِي أَعَالَى الْأَشْجَارِ. مِنَ الْمَصَابِيحِ الْمُتَالِقَةِ أَشْبَاهَ الثُّرَيَّا الْمُنُورَةِ، وَزَيَّنُوا مَعَابِدَ الْمَدِينَةِ بِالْأَعْلَامِ الْخَفَاقَةِ، وَعَطَّرُوا الْجَوَّ بِالطِّيبِ الشَّدِيدِ، وَالبُخُورِ الدَّكِي، وَالزَّهْرِ الْجَنِيِّ.

وَلَمْ يَبْقَ مِنَ الرَّعِيَّةِ أَحَدٌ، إِلَّا أَسْهَمَ فِي هَذَا الْإِحْتِفَالِ الْعَظِيمِ، وَبَاتَ يَتَرَقَّبُ فَجَرَ الْيَوْمِ التَّالِيِ بِفَارِغِ الصَّبْرِ،

وَلَا عَجَبَ فِي ذَلِكَ؛ فَإِنَّ الشَّعْبَ قَدْ أَحَبَّ أَمِيرَهُ "رَامَا" وَزَوْجَهُ الصَّغِيرَةَ "سِيْتَا" حُبًّا لَا يُوصَفُ.

الْحَاسِدَتَانِ

كَانَ الْأَمِيرُ "رَامَا" وَلَّى الْعَهْدِ. وَقَدْ أَرَادَ وَالِدُهُ الشَّيْخُ الْهَرَمُ بَعْدَ أَنْ شَعَرَ بِضَعْفِ صِحَّتِهِ وَعَجْزِهِ عَنِ الْقِيَامِ بِأَعْبَائِهِ. أَنْ يَتَخَلَّى عَنِ الْمُلْكِ، وَيَعْهَدَ بِأَمْرِهِ إِلَى وَلَدِهِ "رَامَا": إِنَّهُ الْأَكْبَرُ وَقَدْ فَضَّلَهُ عَلَى أَخَوَيْهِ: "بَهَارْت" وَ"لُكْشْمَان"، وَآثَرَ بَأَنْ يُقَاسِمَهُ الْعَرْشَ فِي حَيَاتِهِ، لِيُخْلِفَهُ بَعْدَ مَمَاتِهِ، وَقَدْ أَحَبَّ النَّاسُ جَمِيعًا هَذَا الْأَمِيرَ، مَا عَدَا إِمْرَأَتَيْنِ أَوْغَرَ الْحَقْدُ صَدْرَيْهِمَا، وَكَادَ الْحَسَدُ يَأْكُلُ قَلْبَيْهِمَا. وَلَمْ يَكُنْ لِلْأَمِيرِ يَدٌ فِي تِلْكَ الْكَرَاهِيَّةِ الَّتِي امْتَلَأَتْ بِهَا نَفْسَاهُمَا، وَلَا حِيلَةَ فِي دَفْعِ أَذَاهُمَا. أَمَّا هَاتَانِ الْمَرَاتَانِ، فَأُولَاهُمَا: الْمَلِكَةُ "كَيْكِي" زَوْجُ أَبِيهِ، وَالْأُخْرَى: خَادِمُهَا الْعَجُوزُ الْمَاكِرَةُ "مَنْتَارَا" وَكَانَتْ هَذِهِ الْعَجُوزُ وَفِيَّةً لِمَوْلَاتِهَا، عَالِمَةً بِكُلِّ أَسْرَارِهَا. وَقَدْ انْطَوَى صَدْرُهَا عَلَى خُبْتٍ دَفِينٍ.

رَغْبَةُ خَبِيثَةٍ

وَقَدْ وَقَفَتِ الْمَلِكَةُ وَخَادِمُهَا تَنْظُرَانِ فِي تِلْكَ اللَّيْلَةِ. مِنْ نَافِذَةِ الْقَصْرِ. إِلَى شَوَارِعِ

الْمَدِينَةِ الَّتِي تَمُوجُ بِالْوُفُودِ الْقَادِمَةِ مِنْ بُلْدَانِ الْمَمْلَكَةِ دَانِيَّةٍ وَقَاصِيَّةٍ، وَهِيَ رَائِحَةٌ وَغَادِيَّةٌ؛ وَقَدْ
عَلَا وَجُوهَهُمُ الْبِشْرُ، وَازْدَحَمَتْ بِهِمُ الطَّرْفَاتُ، وَارْتَفَعَتْ مِنْ أَلْسِنَتِهِمُ الدَّعَوَاتُ، فَصَاحَتْ
الْمَلِكَةُ "كَيْكِي" مُتَأَلِّمَةً: "وَاحْسَرَتَاهُ- يَا "مَنْتَارَا" عَلَى أَنَّ هَذِهِ الْأَفْرَاحَ لَمْ تُقَمْ لَوْلَدِي "بَهَارَات"
بَدَلًا مِنْ "رَامَا" وَلَدِ ضَرَّتِي! وَلَكِنْ هَكَذَا شَاءَ حَظُّنَا الْمَنْكُودُ!"

فَاجَابَتَهَا "مَنْتَارَا" وَعَلَى شَفَتَيْهَا ابْتِسَامَةٌ خَبِيثَةٌ: "مَا أَيْسَرَ هَذَا الْمَطْلَبَ، يَا سَيِّدَتِي! وَمَا
أَجْدَرَكَ بِتَحْقِيقِهِ! أَلَيْسَ وَلَدُكَ الْأَمِيرُ "بَهَارَاتُ" يَنْعَمُ- مِنْ حُبِّ أَبِيهِ الْمَلِكِ "دَسَرَاتَا" وَرِعَايَتِهِ-
بِمِثْلِ مَا يَنْعَمُ بِهِ أَخُوهُ "رَامَا" وَلِيُّ الْعَهْدِ؟"

فَسَأَلَتْهَا "كَيْكِي" مُتَعَجِجَةً: مَا أَبْعَدَ مَا تَظُنِّينَ! أَوْ تَحْسِبِينَ أَنَّ زَوْجِي يَسْتَمِعُ لِي، إِذَا
طَلَبْتُ مِنْهُ أَنْ يُتَوَجَّحَ وَلَدِي "بَهَارَاتُ" بَدَلًا مِنْ أَخِيهِ "رَامَا"؟ بِأَيِّ مُحَالٍ تَحْلُمِينَ؟"
فَاجَابَتَهَا "مَنْتَارَا": هَوْنِي عَلَيْكَ؛ فَإِنَّ الْأَمْرَ أَيْسَرُ مِمَّا تَظُنِّينَ، وَفِي قُدْرَتِكَ أَنْ تُدْرِكَ
أَبْعَدَ مِمَّا تَطْلُبِينَ؟"

حِيلَةُ الْعُجُوزِ

فَقَالَتْ، كَيْكِي "مُتَلَهِّفَةً: "كَيْفَ تَقُولِينَ؟"

فَانْبَسَمَتِ الْعُجُوزُ قَائِلَةً: "أَلَا تَذْكُرِينَ مَا أَسْلَفْتِهِ إِلَى الْمَلِكِ مِنْ صَنِيعِ جَلِيلٍ فِي الْحَرْبِ
الْمَاضِيَةِ، مُنْذُ سِنِينَ عِدَّةٍ؟ أَنْسِيتَ أَنَّهُ قَدْ أَشْرَفَ- حِينَئِذٍ- عَلَى التَّلَفِ، لَوْلَا عِنَايَتُكَ بِجِرَاحِهِ؟
وَقَدْ عَرَفَ لِذَلِكَ التَّرْيَاقِ، الَّذِي بَلَّسَمْتَ بِهِ جِرَاحَهُ، فَضْلُهُ الْعَظِيمَ فِي شِفَائِهِ، وَأَقْسَمَ-
حِينَئِذٍ- لِيُظْفِرَنَّكَ بِأَمْنَيْنِ فِي أَيِّ وَقْتٍ تَشَائِينَ- أَتَذْكُرِينَ ذَلِكَ؟ وَهَا أَنْتِ ذِي لَمْ تَطْلُبِي مِنْهُ
شَيْئًا مُنْذُ ذَلِكَ الْحِينِ- وَقَدْ جَاءَ الْوَقْتُ لِتَحْقِيقِ أَحْلَامِكَ، فَلَا تُضِيعِي الْفُرْصَةَ-"

فَلَمْ تَدْرِ الْمَلِكَةُ كَيْفَ تُجِيبُ مِنْ شِدَّةِ الْحَيْرَةِ، وَلَكِنَّ الْعُجُوزَ الْمَاكِرَةَ اقْتَرَبَتْ مِنْهَا-
وَهَمَسَتْ فِي أُذُنِهَا بِكَلِمَاتٍ قَلِيلَةٍ، أَوْ جَزَتْ بِهَا حُطَّتَهَا الْمُحْكَمَةَ، فَاقْتَنَعَتْ "كَيْكِي" بِمَا
سَمِعَتْ، وَلَمَعَتْ عَيْنَاهَا، فَرِحَةً بِفَوْرِهَا الْوَشِيكِ- وَصَاحَتْ قَائِلَةً: "يَا لِكِ مِنْ حَكِيمَةٍ عَاقِلَةٍ، يَا
"مَنْتَارَا" إِنِّي لِنَصِيحَتِكَ شَاكِرَةٌ، وَلِفَضْلِكَ قَادِرَةٌ (مُقَدَّرَةٌ)-"

الْأُمْنِيَّتَانِ

وَكَانَ الْفَجْرُ - حِينَئِذٍ - قَدْ افْتَرَبَ، فَلَمْ تُضْعَ "كَيْكِي" شَيْئاً مِنْ وَقْتِهَا؛ لِأَنَّ الْإِحْتِفَالَ بِالتَّوَيُّجِ يَتَدَيُّ عَلَى أَثَرِ شُرُوقِ الشَّمْسِ - وَأَسْرَعَتْ إِلَى حُجْرَةِ الْمَلِكِ الْهَرَمِ - وَكَانَ مُضْطَجِعاً عَلَى وَسَادَتِهِ، وَصَاحَتْ قَائِلَةً: "أَذَاكِرُ أَنْتَ، إِنِّي أَنْقَذْتُ حَيَاتَكَ مِنَ التَّلَفِ - مُنْذُ زَمَنِ طَوِيلٍ - حِينَ دَاوَيْتُ جِرَاحَكَ فِي الْمَوْقَعَةِ الْحَرِيَّةِ؟"

فَابْتَسَمَ لَهَا الْمَلِكُ، وَأَسْرَعَ يُجِيبُهَا بِقَوْلِهِ: "كَيْفَ أُنْسَى لَكَ هَذَا الصَّنِيعَ، وَلَوْلَا بَلْسَمُكَ الْمُحِبُّ لَكُنْتُ مِنَ الْهَالِكِينَ؟"

وَلَسْتُ أَنْسَى أَنَّي وَعَدْتُكَ حِينَئِذٍ بِإِجَابَتِكَ إِلَى أُمْنِيَّتَيْنِ تَطْلُبِينَهُمَا فِي أَيِّ وَقْتٍ تَشَائِينَ - فَحَنَّتْ "كَيْكِي" رَأْسَهَا شَاكِرَةً مَسْرُورَةً، فَقَالَ لَهَا دُونَ أَنْ يُخَامِرَهُ شَكٌّ فِيمَا تُضْمِرُهُ: "تَمَنَّى عَلَى مَا تُرِيدِينَ، وَإِنِّي لَا قِسْمَ بَوْلَدِي "رَامَا" الْعَزِيزِ، إِنِّي لَنْ أَتَأَخَّرَ عَنْ تَحْقِيقِ مَا تَطْلُبِينَ، مَا دَامَ ذَلِكَ فِي مَقْدُورِي،

فَصَاحَتْ "كَيْكِي" مُتَنَصِّرَةً: "إِمْنَحْنِي - إِذَنْ - هَاتَيْنِ الرَّغْبَتَيْنِ، أَيُّهَا الْمَلِكُ: تَوَجَّ وَلَدِي "بَهَارَات" هَذَا الْيَوْمَ، وَأَصْدِرْ أَمْرَكَ بِنَفْيِ "رَامَا" إِلَى غَابَةِ "وَنْدَاك" مُدَّةَ أَرْبَعَةِ عَشَرَ عَاماً كَامِلَةً -"

وَعِيدُ الْمَلِكَةِ

وَمَا إِنْ سَمِعَ الْمَلِكُ هَاتَيْنِ الْأُمْنِيَّتَيْنِ، الْخَبِيثَتَيْنِ، حَتَّى تَمَلَّكَهُ الْغَضَبُ وَالْفَزَعُ، وَكَادَ يُعْمَى عَلَيْهِ مِنْ فَرَطِ الْحُزَنِ وَالْهَلَعِ - وَصَاحَ فِي صَوْتٍ مُتَهَدِّجٍ: كَيْفَ تَقُولِينَ، أَيُّهَا الْمَاكِرَةُ؟ أَىُّ ذَنْبٍ أَسْلَفَهُ إِلَيْكَ فَأَحْفَظُكَ عَلَيْهِ، فَتَمْنِيَتِ أَنْ يُحْرَمَ الْمَلِكُ، ثُمَّ يُنْفَى إِلَى غَابَةِ الشَّيَاطِينِ؟ وَكَيْفَ دَارَ بِخُلْدِكَ أَنِّي سَأُجِيبُكَ إِلَى هَذَيْنِ الْمَطْلُبَيْنِ الْإِثْمَيْنِ؟" فَأَجَابَتْهُ "كَيْكِي" دُونَ أَنْ تَعْبَأَ بِمَا قَالَ: لَيْسَ لَكَ مَا تُرِيدُ! أَمَّا أَنَا، فَلَنْ أَتَأَخَّرَ عَنْ إِذَاعَةِ هَذَا السِّرِّ الْخَطِيرِ عَلَى شَعْبِكَ؛ لِيَعْرِفَ أَنَّكَ قَدْ حَنَنْتَ فِي وَعْدِكَ، وَلَمْ تَفِ بِعَهْدِكَ، وَسَيَعْلَمُونَ قَاطِبَةً أَنَّكَ - وَأَنْتَ الْمَلِكُ الْعَظِيمُ - لَمْ تَبَرَّ بِوَعْدِكَ الْمُقَدَّسِ، وَحِينَئِذٍ يَنْظُرُ إِلَيْكَ شَعْبُكَ وَشُعُوبُ الْأُمَمِ الْأُخْرَى كُلُّهَا نَظْرَةَ السُّخْرِيَّةِ وَالْإِحْتِقَارِ -"

શબ્દાર્થ

તાજપોશી	تَتَوَيَّجُ	સમારંભ	حَفْلَةٌ
પ્રબળ સુગંધ	الطِّيبُ الشَّدِي	ફરકતા ધ્વજો	الْأَعْلَامُ الْخَفَّاقَةُ
તોણે રાત પસાર કરી	بَاتَ	તાજા વીણેલાં ફૂલ	الزَّهْرُ الْجَنِيُّ
અધીરાઈપૂર્વક	فَارِغُ الصَّبْرِ	તે રાહ જુએ છે	يَتَرَقَّبُ
ઝબૂકતા દીવા	الْمَصَابِيحُ الْمُتَأَلِّقَةُ	જવાબદારીઓ	أَعْبَاءُ
		ભાગ લેવો	أُسْهِمَ
(એ.વ. مَعْبُدٌ) ભક્તિ કરવાની જગ્યા/ મંદીર,		ઉપાસનાગૃહો	مَعَابِدُ
તોણે વહેંચણી કરી	قَاسَمَ	પાટવીકુંવર	وَلِيُّ الْعَهْدِ
કોધિત થવું	أَوْغَرَ	અત્યંત વૃદ્ધ	هَرِمٌ
ધણિયાણી, માલિક	مَوْلَاةٌ	વફાદાર	وَفِيَّةٌ
દુષ્ટતા/નાપાકી	خُبْتُ	ની આજુબાજુ એકઠાં થયા	إِنْطَوَى
આવનાર પ્રતિનિધિ મંડળો	الْوُفُودُ	ઊભરાતો હતો	تَمَوَّجُ
દૂર	قَاصِيَّةٌ	નાજીક	دَانِيَّةٌ
દુઃખી	مُتَأَلِّمَةٌ	સવારે જનાર	غَادِيَّةٌ
શોકય	ضَرَّةٌ	અભાગ્યશાળી	الْمُنْكَوْدُ
તું સ્વપ્ના જુએ છે	تَحْلُمِينَ	વધુ લાયક	أَجْدَرُ
દિલગીર, અફસોસ વ્યક્ત કરનાર	مُتَلَهِّفَةٌ	વૃદ્ધા	الْعَجُوزُ
લડાઈ	حَرْبٌ	પ્રતિષ્ઠિત	جَلِيلٌ
(એ. વ. اُمْنِيَّةٌ) બે વરદાનો	أُمْنِيَّتَيْنِ	વેડફાઈ જવું	تَلَفٌ
(એ. વ. حُلْمٌ) સ્વપ્નાં	أَحْلَامٌ	તું ચાહે છે.	تَشَائِينِ
તોણે ધીમેથી કહ્યું.	هَمَسَ	પ્રાંચી/ ચાલબાજ	مَآكِرَةٌ

વૃદ્ધાવસ્થા	النَّهْمُ	સૂર્યોદય	وَشَيْكُ
મેં ઇલાજ કર્યો	دَاوَيْتُ	બચાવવું	أُنْقَذَ
કાર્ય	صَنِيعُ	ધા	جِرَاحُ
તે ઢાંકી લે છે.	يُخَامِرُ	તેણીએ હેત દર્શાવ્યું	حَنْتُ
		મને આપ	إِمْنَحْنِي
ગભરાટ	الْفَزَعُ	ધમક	وَعِيدُ
તે ગભરાઈ ગયો.	هَلَعَ	ભૂરી	خَبِيثَةٌ
તે સિવાય	دُونَ	ધૂજના અવાજ	صَوْتُ مُتَهَدِّجٍ
ગંભીર / અગત્યનું	خَطِيرُ	નજર કરવું/ પ્રગટ કરવું	إِذَاعَةٌ
ઠેકડી ઉડાવતા હોય તેવી નજરે જોવું	نَظْرَةُ السُّخْرِيَّةِ	કબીલો, જાતિ	شُعْبٌ

નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) كَيْفَ أَظْهَرَ النَّاسُ وَدَّهْمُ وَمُحَبَّتَهُمْ عِنْدَ انْعِقَادِ حَفْلَةِ التَّوْيِجِ؟
- (2) مَا إِسْمَا الْمَرَاتَيْنِ اللَّتَيْنِ كَانَ يَأْكُلُ الْحَسَدُ قَلْبَيْهِمَا؟
- (3) لِمَاذَا ارَادَ وَالِدُ رَامَا أَنْ يَتَخَلَّى عَنِ الْمَلِكِ؟
- (4) مَنْ قَالَ هَذَا "وَاحْسَرَتَا، يَا مَنَتَارَا عَلَى أَنَّ هَذَا الْأَفْرَاحَ لَمْ تُقَمْ لَوْلَدِي بِهَارْتِ؟
- (5) مَاذَا أَجَابَتْ مَنَتَارَا؟
- (6) كَيْفَ إِحْتَالَتْ الْعُجُوزُ عَنِ التَّوْيِجِ لِرَامَا؟
- (7) لِمَاذَا أَطَاعَ الْمَلِكُ لِصَاحِبَتِهِ؟
- (8) أَيُّ أُمْنِيَّتَيْنِ اللَّتَيْنِ تُطَالِبُ مَلِكَةً كَيْكِي بِإِيْفَاءِ هِمَا مِنْ دَسْرَاتَا؟

અબ્દુલ્લાહ ઈબ્ને મુકદ્દશનું જીવનચરિત્ર લખો.

كَانَ فِيْمَا مَضَى مِنَ الزَّمَانِ مَلِكٌ يُحِبُّ الصَّيْدَ فِي الصَّحَارِي وَالْجِبَالِ، خَرَجَ فِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ، فَرَأَى غَزَالَةً جَمِيلَةً الشَّكْلِ تَجْرِي بَيْنَ الرَّمَالِ، فَجَرَى وَرَاءَهَا بِحِصَانِهِ السَّرِيعِ الْجَرِيِّ حَتَّى إِصْطَادَهَا، وَلَقَدْ دَهَشَ الْمَلِكُ دَهْشَةً عَظِيمَةً عِنْدَمَا وَجَدَ الْغَزَالَةَ قَدْ صَارَتْ فَتَاةً جَمِيلَةً مِنْ أَجْمَلِ الْفَتَيَاتِ فَتَزَوَّجَهَا، وَأَحَبَّهَا حُبًّا شَدِيدًا أَنْسَاهُ زَوْجَهُ الْأُولَى، وَبَعْدَ أَيَّامٍ وَأَشْهُرٍ وَضَعَتْ زَوْجَهُ الْأُولَى طِفْلاً حَسَنَ الصُّورَةِ، سَمَّتهُ الْأَمِيرُ حَسَنًا، وَكَانَ هَذَا الطِّفْلُ يَكْبُرُ بِسُرْعَةٍ غَرِيبَةٍ، وَيَنْمُو وَيَزْدَادُ عَقْلُهُ كُلَّ يَوْمٍ،

وَفِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ دَخَلَ الْأَمِيرُ الصَّغِيرُ عَلَى أُمِّهِ، فَوَجَدَهَا حَزِينَةً بَاكِيةً، فَسَأَلَهَا عَنْ حَالِهَا وَسَبَبِ بُكَائِهَا، فَأَخْبَرَتْهُ بِأَنَّ وَالِدَهُ الْمَلِكَ قَدْ نَسِيَهَا وَشُغِلَ عَنْهَا بِالْمَلِكَةِ الْجَدِيدَةِ، الَّتِي أَصْبَحَتْ صَاحِبَةَ الْأَمْرِ وَالسُّلْطَانِ فِي الْقَصْرِ، فَتَأَلَّمَ الْأَمِيرُ حَسَنٌ، وَعَزَمَ فِي نَفْسِهِ عَلَى مُسَاعَدَةِ أُمِّهِ، وَكَانَ الْخَدَمُ وَالطُّهَّاءُ فِي قَصْرِ الْمَلِكِ يُحِبُّونَ الْأَمِيرَ الصَّغِيرَ وَيَحْتَرِمُونَهُ وَيَخَافُونَهُ لِشَجَاعَتِهِ، فَأَمَرَ الطَّبَاخِينَ يَوْمًا بِأَنْ يُعِدُّوا الطَّعَامَ، وَيُرْسِلُوهُ كُلَّهُ إِلَى وَالِدَتِهِ، فَأَطَاعُوا أَمْرَهُ، وَلَمَّا جَاءَ وَقْتُ الْغَدَاءِ لَمْ تَجِدِ الْمَلِكَةُ الْجَدِيدَةُ شَيْئًا فِي حُجْرَةِ الْأَكْلِ الْوَاسِعَةِ، فَتَأَلَّمَتْ وَاشْتَدَّ غَضَبُهَا عَلَى الطَّبَاخِينَ، وَأَحْضَرَتْ رُئُسَهُمْ، وَصَارَتْ تُوبِّخُهُ، فَحَكِي لَهَا مَا حَصَلَ مِنَ الْأَمِيرِ حَسَنٍ، فَازْدَادَتْ الْمَلِكَةُ غَضَبًا عَلَى غَضَبٍ، وَمِنْ ذَلِكَ الْوَقْتِ صَمَمَتْ فِي نَفْسِهَا عَلَى إِبْعَادِ هَذَا الْأَمِيرِ الشُّجَاعِ عَنِ الْقَصْرِ أَبِيهِ، فَتَظَاهَرَتْ بِالْمَرَضِ، وَنَامَتْ فِي السَّرِيرِ، وَعِنْدَمَا جَاءَ الْمَلِكُ وَجَدَهَا نَائِمَةً، فَحَزَنَ لِمَرَضِهَا فَقَالَتْ لَهُ: إِنَّ الْأَطِبَّاءَ وَصَفُوا إِلَى كَبَدِ الْحِصَانِ الْمَسْحُورِ، الَّذِي يَعِشُ فِي بِلَادِ الْغِيلَانِ، فَتَحَيَّرَ الْمَلِكُ، لِأَنَّهُ يَعْلَمُ أَنَّهُ لَا يَسْتَطِيعُ رَجُلٌ مِنْ رِجَالِهِ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى بِلَادِ الْغِيلَانِ الْمُخِيفَةِ.

وَفِي أَثْنَاءِ ذَلِكَ مَرَّ الْأَمِيرُ حَسَنٌ بِوَالِدِهِ الْمَلِكِ، فَوَجَدَهُ مَشْغُولًا بِالتَّفْكِيرِ، فَعَزَّ عَلَيْهِ أَنْ يَرَى وَالِدَهُ مُتَحِيرًا فِي أَمْرِهِ، وَكَانَ الْأَمِيرُ مُجِبًّا لِلْفُرُوسِيَّةِ وَالشَّجَاعَةِ مِيَالًا لِلْمَخَاطَرَاتِ وَالرَّحَلَاتِ الْبَعِيدَةِ، فَقَبِلَ أَنْ يَذْهَبَ إِلَى تِلْكَ الْبِلَادِ إِطَاعَةً لِأَبِيهِ، وَحُبًّا مِنْهُ لِتِلْكَ الرَّحْلَةِ الْمُخِيفَةِ الَّتِي كَانَ يَتَمَنَّاها،

سَافَرَ الْأَمِيرُ حَسَنٌ بَيْنَ عَوِيلِ أُمِّهِ وَبُكَائِهَا، لِأَنَّهُ وَحِيدُهَا، وَتَخَافُ عَلَيْهِ مِنَ الْغِيلَانِ، وَهُوَ الَّذِي يَحْمِيهَا وَيُدْفَعُ عَنْهَا فِي قَصْرِ أَبِيهِ، وَأَمَّا الْمَلِكَةُ الْجَدِيدَةُ فَقَدْ اِمْتَلَأَ قَلْبُهَا بِالْفَرَحِ وَالسُّرُورِ، لِأَنَّ عَدُوَّهَا الْعَيْنِدَ قَدْ أَخْلَى لَهَا الطَّرِيقَ-

رَكِبَ الْأَمِيرُ جَوَادًا سَرِيعًا، وَاسْتَمَرَ يَسِيرُ أَيَّامًا وَلَيَالِي طَوِيلَةً، وَفِي أَثْنَاءِ سِيرِهِ مَرَّ عَلَى غُولٍ كَبِيرٍ، فَبَدَّاهُ الْأَمِيرُ بِالسَّلَامِ، فَأَجَابَ الْغُولُ: لَوْلَا سَلَامُكَ غَلَبَ كَلَامُكَ، لَأَكَلْتُ لَحْمَكَ قَبْلَ عِظَامِكَ،

فَقَالَ الْأَمِيرُ حَسَنٌ: أَيُّهَا الْغُولُ أَرْجُو أَنْ تَدُلَّنِي عَلَى مَكَانِ الْحِصَانِ الْمَسْحُورِ-
فَقَالَ الْغُولُ: ارْجِعْ إِلَى بِلَادِكَ أَيُّهَا الْأَمِيرُ، فَإِنَّ زَوْجَ ابْنِكَ تُرِيدُ لَكَ الْمَوْتَ فِي أَرْضِنَا الَّتِي لَا يُسَلِّمُ فِيهَا إِنْسَانٌ، وَإِنْ كُنْتَ لَا تُحِبُّ إِلَّا الْمَخَاطَرَةَ بِنَفْسِكَ، فَأَمَامَكَ فِي الطَّرِيقِ أَخِي الْكَبِيرُ، بَيْنِي وَبَيْنَهُ سَفَرُ يَوْمٍ وَاحِدٍ، وَهُوَ يَدُلُّكَ عَلَى مَا تُرِيدُ، فَسَارَ الْأَمِيرُ حَسَنٌ يَوْمًا كَامِلًا، ثُمَّ شَاهَدَ عَلَى بُعْدِ غُبَارٍ يَمْلَأُ الْفَضَاءَ الْوَاسِعَ، فَخَافَ أَشَدَّ الْخَوْفِ، وَمَلَأَ قَلْبُهُ الرُّعْبَ، وَلَكِنَّهُ تَشَجَّعَ حَتَّى انْكَشَفَ الْغُبَارُ، قَظْهَرُ غُولٍ عَظِيمُ الْجِسْمِ، مَنْظَرُهُ مُخِيفٌ جَدًّا، فَبَدَّاهُ الْأَمِيرُ بِالسَّلَامِ، قَائِلًا لَهُ: إِنَّ أَخَاكَ يُسَلِّمُ عَلَيْكَ، وَيُوصِيكَ بِأَنْ تَدُلَّنِي عَلَى الْحِصَانِ الْمَسْحُورِ-

فَقَالَ الْغُولُ الْكَبِيرُ: إِكْرَامًا لِأَخِي أَيُّهَا الْأَمِيرُ الشَّابُّ فَإِنِّي أُعْطِيكَ هَذَا الْعَصَا الْمَسْحُورَةَ الَّتِي تَحْفَظُكَ مِنْ كُلِّ مَكْرُوهِ فِي هَذِهِ الْأَرْضِ الْمَمْلُوءَةِ بِالْحَيَوَانَاتِ الَّتِي تَوَحَّشَتْ، فَإِذَا سِرْتَ

يوماً كاملاً فاضربَ بها الأرضَ، يخرجْ لك الحصانُ المسحورُ، ففعلَ الأميرُ حسنٌ كما أمره
 الغولُ الكبيرُ ثم رجعَ إلى وطنه، ومعه حصانٌ عجيبُ الشكلِ، جميلُ المنظرِ، هو الحصانُ
 المسحورُ الذي لا يأتي به إلا أعظمُ الشُّعَآنِ. وعندما رآه أهلُ المدينة فرحوا أشدَّ الفرحِ،
 وأقاموا الزيناتِ فرحاً برُجوعِ أميرهم الشُّجاعِ، كما فرحتْ أمُّه فرحاً لا يوصفُ، أمَّا المَلِكَةُ
 الجديدهُ فقد اغتمتْ وحزنتْ، وأمَّا الملكُ فقد زادَ حُبُّه لابنَه الأميرَ، لشجاعته الزائدةَ وذَكَائِه
 الكثيرِ، وتنازلَ عن الملكِ لابنِه، فصارَ الأميرُ حسنٌ ملكاً محبوباً، عظيمُ المنزلةِ، ثم عفا عن
 زوجِ أبيه، وعاملها مُعاملةً حسنةً تدُلُّ على نُبلِه وكرمِ أخلاقِه،

શબ્દાર્થ

હાઉ ધોડો	الحصان المسحور
તે ઉછેર છે.	يُنْمُو
(એ.વ. પાહી) રસોઈયાં	الطهارة
તોણે દેઢ નિશ્ચય કર્યો	صَمَمَتْ
ખતરાઓનો ખેલાડી	مِيَالًا لِلْمُخَاطَرَاتِ
એના માટે માર્ગ મોકળો કર્યો	أَحْلَى لَهَا الطَّرِيقَ
(બ.વ. ગિલાન) શેતાન/ રાક્ષસ	غُولٌ
જવાબદારીમાંથી મુક્ત થવું	تَنَازَلَ عَنْ
રડવું	عَوِيلٌ
રેતી	الرَّمَالُ
તોણે ધમકાવ્યા.	وَبَّخَ
	સજજતા
	ઉરાણ
	તે દુ:ખી થયો.
	نُبُلٌ
	غزاةٌ
	تَأَلَّمَ

સમી	તેણે નામ રાખ્યું	طَبَّاحٌ	રસોઈયો
الفُروسيَّةُ	ઘોડે સવારી	عَينِدُ	સાખત / કંટર
يَحْمِي	તે રક્ષણ કરે છે.	جَوَادٌ سَرِيعٌ	ઝડપી ઘોડે (અશ્વમેધ)
العَصَا المسحورة	magical wand	اِغْتَمَّتْ	તે ડુ:ખી થઈ.

નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) مَاذَا رَأَى الْمَلِكُ وَهُوَ يَصْطَادُ؟
- (2) لِمَاذَا دَهَشَ الْمَلِكُ دَهْشَةً عَظِيمَةً؟
- (3) لِمَاذَا نَسِيَ الْمَلِكُ حُبَّ زَوْجَتِهِ الْأُولَى؟
- (4) كَيْفَ كَانَتْ مَنْزِلَةُ الْأَمِيرِ الصَّغِيرِ فِي قَصْرِ أَبِيهِ؟
- (5) مَا الَّذِي صَمَمَتْ عَلَيْهِ الْمَلِكَةُ؟
- (6) أَيْنَ يَعِيشُ الْحِصَانُ الْمَسْحُورُ؟
- (7) مَا الَّذِي كَانَ يُحِبُّهُ الْأَمِيرُ الصَّغِيرُ؟
- (8) أَذْكَرَ مَا جَرَى بَيْنَ الْأَمِيرِ حَسَنِ وَالْغُولِ الْأَوَّلِ؟
- (9) كَيْفَ صَارَ الْأَمِيرُ حَسَنٌ مَلِكًا عَلَى مَدِينَةِ أَبِيهِ؟
- (10) كَيْفَ عَامَلَ الْمَلِكُ (حَسَن) زَوْجَ أَبِيهِ؟

4	الدَّرْسُ الرابع	الْقَطَارُ
---	------------------	------------

- الطفل : ماهذا الشيء الطويل؟
- الأب : يا ولدي إنه قِطَارٌ.
- الطفل : إلى أين يذهب؟
- الأب : إنه يذهب إلى مدينة "ممبئي"
- الطفل : يا أبى! الناس يُسافِرُونَ فِيهِ مَجَّانًا؟
- الأب : لا، بل إِنَّهُمْ يَشْتَرُونَ التَّدَاكِرَ، ثُمَّ يُسافِرُونَ.
- الطفل : من أين تُشْتَرَى التَّدَاكِرُ؟
- الأب : تُشْتَرَى التَّدَاكِرُ مِنَ النَوَافِذِ الْمَخْصُوصَةِ
- الطفل : متى نُسافر بهذا القِطَارِ إلى دِهْلِي؟
- الأب : فى عُطْلَةِ الصَّيْفِ
- الطفل : بكم مدة نَصِلُ إلى دِهْلِي بهذا القِطَارِ؟
- الأب : فى يَوْمَيْنِ أَوْ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ
- الطفل : هل يَجْرِى القِطَارُ مُوَاصِلًا، ولا يقف؟
- الأب : لا، بل إنه يَقِفُ عَلَى بَعْضِ الْمَحَطَّاتِ الَّتِي تَكُونُ فى أَثْنَاءِ الطَّرِيقِ.

શબ્દાર્થ

શહેર	مَدِينَة	રેલગાડી	قِطَار
નિ:શુલ્ક	مَجَّانًا	લોકો	نَاس
(અ. વ. તંદુરકૃ. ટિકિટો)	تَدَاكِر	પરંતુ	بَل
રેલવેસ્ટેશન	مَحَطَّة القِطَار	ઓ. (નાફડે વ. અ.)	نَوَافِذ
અમે પહોંચીશું	نَصِلُ	નોન-સ્ટોપ / સળંગ	مُتَوَاصِلًا

વિવિધ	مُتَنَوِّعَةٌ	રસ્તા વચ્ચે	أثناء الطريق
ગામડું	قَرْيَةٌ	ફળ વેચનાર	فَاكِهَانِيٌّ
ભલે પધાર્યા	مَرْحَبًا	સસ્તું	رَخِيصٌ
મોંઘુ/ કીમતી	ثَمِينٌ	અફસોસ	أُفٍّ
રોકાતી નથી.	لَا يَقِفُ	મોંઘુ	غَالٍ

تمرينات

1. નીચે આપેલાં વાક્યોના માધ્યમની ભાષામાં અનુવાદ કરો :

- (1) مَا هَذَا الشَّيْءُ الطَّوِيلُ؟
- (2) أَيَسَافِرُ النَّاسُ بِهِ مَجَّانًا؟
- (3) مِنْ أَيْنَ تُشْتَرَى التَّذَاكِرُ؟
- (4) بِكَمْ مُدَّةٍ نَصِلُ إِلَى دَهْلَى بِالْقَطَارِ؟
- (5) هَلْ يَجْرِي الْقِطَارُ مُتَوَاصِلًا وَلَا يَقِفُ؟

2. ઉપર્યુક્ત પાઠમાંથી શોધીને મબિને છૂટા પાડો :

- (1) اسم (2) فعل (3) حرف : છે ત્રણ પ્રકાર ના એબી કલ્મત
- (1) معرب (2) مبني : છે પેટા પ્રકાર બે તેના પછી
- આમીલ (اعراب) એના અંત્યનો એરાબ (معرب) ની વ્યાખ્યા: એ કલ્મે ને કહે છે, જેના અંત્યનો એરાબ (اعراب) આમીલ (عامل) ના બદલવાથી બદલાય જેમકે.

(1) جَاءَ حَامِدٌ (2) رَأَيْتُ حَامِدًا (3) مَرَرْتُ بِحَامِدٍ

છે. مُعَرَّبُ શબ્દમાં દાલ ની હાલત ના કારણે બદલાતી રહે છે, તેથી હામદ શબ્દમાં حامد

ના مَبْنِي ની વ્યાખ્યા: એ કલ્મે તે મબિને ને કહેવામાં આવે છે, જેનો છેલ્લા અક્ષરનો એરાબ (اعراب) આમીલ (عامل) ના બદલવાથી બદલાય. જેમકે هَؤُلَاءِ, رَأَيْتُ هَؤُلَاءِ, جَاءَ هَؤُلَاءِ જેમકે ઉપર્યુક્ત ઉદાહરણોમાં ની સાથે છે. كسره هَؤُلَاءِ ની પરિસ્થિતિઓમાં છે, કારણ કે મબિને છે. هَؤُلَاءِ

નોંધ: નીચેના વિગતો (اسماء) ના ૪ નામો સિવાય બાકીના اسماء مبنية

નીચે પ્રમાણે છે :

1. هُمْ - هُما - هُو - જેમને ضمائر مرفوعة منفصلة - सर्वनाम - ضمائر. 1

رَأَيْتَهُ - ضَرَبَنِي - أَسْأَلُكَ જેમને ضمائر منصوبة متصلة

વિગતો: إِسْمُكَ - دَفَتَرُهَا - كِتَابُهُ જેમને ضمائر مجرورة

છે. મبنી (ضمائر) ના નામોના સર્વનામોના પ્રકારને

2. બંને મبنી أُولَئِكَ - تِلْكَ - ذَلِكَ , هَذِهِ , هَذَا / هَؤُلَاءِ જેમને اسماء الإشارة. 2

છે. مَعْرَب ના બે નામો هَاتَانِ - هَذَانِ

3. اللّتان ના બે નામો الَّذَانِ - الَّذَيْنِ - الَّتِي - الَّذِي જેમને اسماء موصولة. 3

છે. مَعْرَب

4. كَيْفَ - مَتَى - أَيْنَ - مَنْ જેમને اسماء إستفهام. 4

5. أَمْسٍ - حَيْثُ - الآن - إِذَا જેમને اسماء ظروف. 5

6. هَيْهَاتَ - هَلُمَّ - عَلَيْكَ - آمِينَ - જેમને اسماء أفعال. 6

7. مَعْرَب - اثنا عشر ના નામો عَشْرَةَ - عَشْرَيْنِ - أَحَدَ عَشَرَ નામો عدد મરકબ. 7

8. بَخٌ - غَافٌ - كَذَا - كَمْ જેમને اسماء اصوات ના કનાયાત. 8

تمرينات

1. નીચેના આપેલા શબ્દોના મبنી اسماء મળે :

نَحْنُ ذَهَبْنَا إِلَى السُّوقِ - رَأَيْنَا هُنَاكَ ذَكَائِينَ مُتَنَوِّعَةً، هَذَا دُكَّانُ الْفَاكِهَاتِ، وَ ذَلِكَ دُكَّانُ الثَّوْبِ، وَكَانَ النَّاسُ يَبِيعُونَ وَيَشْتَرُونَ، فَأَنَا أَيْضًا دَخَلْتُ دُكَّانَ الثَّوْبِ، فَقَالَ صَاحِبُ الدُّكَّانِ، مَنْ أَنْتَ؟ وَمِنْ أَيْنَ جِئْتَ؟ فَقُلْتُ أَنَا جِئْتُ مِنْ تِلْكَ الْقَرْيَةِ الَّتِي تَقْرُبُ مِنْ أَحْمَدَآبَادٍ، جِئْتُ لِأَشْتَرِيَ بَعْضَ الْحَوَائِجِ مِنَ الثَّوْبِ، وَالْمَتَاعِ الثَّمِينِ، مَرْحَبًا بِكَ! أَيْ ثَوْبٍ تَرِيدُ؟ أُرِيدُ الثَّوْبَ الْأَحْمَرَ - بِكَمْ هُوَ؟ إِنَّهُ رَخِيصٌ جِدًّا ثَمَنُهُ تِسْعَ عَشْرَةَ رُبِيَّةً، أَفٍّ! هَذَا الثَّمَنُ غَالٍ، أُرِيدُ

أَرْحَصَ مِنْ هَذَا، ثُمَّ تَوَجَّهْتُ إِلَى دُكَانٍ آخَرَ

2. નીચે આપેલાં નામોમાંથી અનુસરેલું મૂળનાં પાડો.

كِتَابٌ ، أَنَا ، خَالِدٌ ، بَابٌ ، أَمْسَ ، أَلْجَامَعَةُ ، الْآنَ ، أَرْبَعَةَ عَشَرَ ، مُسْلِمٌ ، آمِينَ ، سَيَّارَةٌ ،
الَّذِي ، بَيْتٌ ، مَنْ ، غُرَابٌ ، هَذَا ، أَفٍّ ، اللَّهُ

ના (આશય) ફલ અમરહાસર મરૂફ (ભૂતકાળ) માસી ક્રિયાપદોમાંથી અવલ - અવલ મબીના

અધાં જ રૂપો અનુસરેલું મુઝામ (વર્તમાનકાળ-ભવિષ્યકાળ) નાં તે રૂપો કે જેની સાથે

છે. મુઝામ અનુસરેલું નોન તાકીદ અનુસરેલું નોન નસૂ

لَيَنْصُرَنَّ - يَشْرَبْنَ - يَطْعَمَنَّ

3. નીચેનાં અવલ ક્રિયાપદોમાંથી અનુસરેલું મૂળનાં પાડો :

دَخَلَ ، اجْلِسْ ، يَذْهَبَانِ ، أَقْتُلْ ، يَكْتُبْنَ ، شَرِبَ ، يَخْرُجُونَ ، أَنْصُرَا ، افْتَحْ ، تَفْهَمِينَ ،
نَرْجِعُ ، يَفْتَحْنَ ، يَمْنَعَانِ ، تَرَكَعُ ، يَسْجُدَنَّ ، رَجَعُوا ، افْتَحُوا -

4. નીચે આપેલ ખાલી જગ્યામાં મુઝામ અનુસરેલું મુઝામ વાપરો, કે જે મુઝામ મબીના :

(۱) الْنِسَاءُ ----- الطَّعَامَ (۲) الْأُمّهَاتُ ----- الْأَوْلَادَ

(۳) أَنْتَنَ ----- فِي عَظَلَةِ الصَّيْفِ (۴) الْأَخَوَاتُ ----- الْخُبْزَ

(۵) فَاطِمَةُ وَصَدِيقَاتُهَا ----- إِلَى السُّوقِ (۶) الطَّالِبَاتُ ----- الْكِتَابَ

طَبَخَ ، ذَهَبَ ، أَكَلَ ، رَجَعَ ، رَبَّى ، قَرَأَ

છે. નીચે મુજબ મુઝામ (અવલ) અનુસરેલું મુઝામ અવલ મબીના અવલ મબીના

(1) વિગરે. - અવલ - મુઝામ અવલ મબીના અવલ મબીના

(2) - إِنَّ - , મુઝામ અવલ મબીના અવલ મબીના

(3) - ثُمَّ - , મુઝામ અવલ મબીના અવલ મબીના

(4) - أَمَّا ، - , મુઝામ અવલ મબીના અવલ મબીના

- (5) وَآ - یا, જેમકે, حروف نداء
- (6) نَعَمْ - બલી, જેમકે, حروف ایجاب
- (7) વાતના સુંદરતા (تحسين کلام) જે વાક્યમાં તે અક્ષરો કે حروف زیادہ
و، وधारवा माटे आवता डोय જેમકે,
- (8) اُنْ - اُئی, જેમકે, حروف تفسیر
- (9) اُنْ - مامصدریه, જેમકે, حروف مصدریه
- (10) اَلَا - هَلَّا, જેમકે, حروف تحضیض
- (11) قَدْ, જેમકે, حروف توقع
- (12) هَل - همزه, જેમકે, حروف استفهام
- (13) إِمَّا - لَوْ, જેમકે, حروف شرط
- (14) كَلَّا, જેમکے, حروف ردع
- (15) ضَرَبْتُ, જેમکے, تاء التانیث الساکنه
- (16) — — — تنوین
- (17) لَيَضْرِبَنَّ - لیضربنَّ, જેમકે, نون تاکید - مشدده مخففه

تمرینات

1. નીચે આપેલા ફકરામાંથી **حروف مبنيه** ની ઓળખ કરો :

مُنْذُ أُسْبُوعٍ كُنَّا ذَهَبْنَا إِلَى الْعَابَةِ الْقَرِيَّةِ مَعَ الْأَصْدِقَاءِ، تَجَوَّلْنَا هُنَاكَ طَوْلَ النَّهَارِ، وَرَأَيْنَا وَحُوشًا ضَارِيَةً كَالْأَسَدِ وَالذَّبِّ، حِينَمَا رَأَيْتُ الْأَسَدَ مَدَدْتُ يَدِي إِلَيْهِ فَمَنْعَنِي أَصْدِقَائِي، وَقَالُوا أَلَا تَخَافُ؟ فَقُلْتُ فِي نَفْسِي أَلَا أَعُودُ إِلَى هَذَا مَا دُمْتُ حَيًّا، وَرَجَعْنَا فِي الْمَسَاءِ إِلَى بَيْوتِنَا، وَنَمْنَا آمَنِينَ بِسُورِ حَامِدٍ، لِأَنَّهُ يَشْعُرُ بِالصُّدَا عَ فَمَا نَامَ، وَأَعَدَّتْ أُخْتِي فُطُورًا جَيِّدًا وَدَعَتْنَا إِلَيْهِ، فَأُنْكَرَ الْأَصْدِقَاءُ، فَقَالَتْ كَلَّا، لَا تَرْجِعُونَ إِلَى بَيْوتِكُمْ بِدُونِ الْفُطُورِ فَقَبِلُوا دَعْوَتَهَا، فَكَلُّوا وَشَبِعُوا۔

2. નીચેનામાંથી અનોખું પાડો:

هَذَا ، نَعَمْ ، أَلَدَى ، هَلْ ، كَمْ ، اللَّتَيْنِ ، إِلَى ، أَمْسِ ، كَأَنَّ ، حَيْثُ ، عَلَى ، كَلَّا ، هُمْ ، بَلَى ،
يَا ، أَنْتَ ، ثُمَّ ، لَوْ ، كَيْتَ ، الْآنَ ، إِمَّا ، رَبِّ

المُحَادَثَةُ	الدَّرْسُ الخامس	5
---------------	------------------	---

المدرس:	مَنْ أَنْتَ يَا أَحْيَى
أحمد :	أنا طالبٌ جديدٌ
المدرس:	مَا إِسْمُكَ؟
أحمد :	إِسْمِي أحمدُ
المدرس:	مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟
أحمد :	أنا مِنْ أحمد آبادَ
المدرس:	عِنْدِي سَبْعَةُ دَفَاتِرَ ، لِمَنْ هِيَ؟
عباسٌ :	هَاتِ يَا أَسْتَاذَ ، هَذَا لِي ، وَهَذَا لِمُحَمَّدٍ ، وَهَذَا لِحَامِدٍ ، هَذَا لِإِبْرَاهِيمَ . وَهَذَا لِعُثْمَانَ ، وَهَذَا لِيُوسُفَ ، وَهَذَا لِمَوْهَنَ .
المُدرِّسُ:	أَهَذَا كِتَابُكَ يَا مُحَمَّدٌ؟
محمد :	لا هَذَا كِتَابُ حَمْزَةَ
المُدرِّسُ:	أَيْنَ عَلَيَّ يَا أَبْنَائِي؟
حامدٌ :	ذَهَبَ إِلَى السُّوقِ
المُدرِّسُ:	وَأَيْنَ يَعْقُوبُ؟
حامدٌ :	خَرَجَ مِنَ الْفَصْلِ
المدرس:	مَتَى خَرَجَ؟
محمد :	خَرَجَ قَبْلَ خَمْسِ دَقَائِقَ .

शुद्धार्थ

दफ़ात्र	दफ़ात्र	दफ़ात्र	दफ़ात्र
हات	हات	हات	हات
معهد	معهد	معهد	معهد

લીલો રંગ

أَخْضَرُ

માર્ગ

شَارِعٌ

تمرينات

1. નીચે આપેલા શબ્દોનાં વિરોધી શબ્દો લખો :
1. નીચે આપેલા શબ્દોનાં બહુવચન લખો :

(1) جَدِيدٌ (2) أَنْتَ (3) طَالِبٌ

(4) إِخْوَانٌ (5) خَرَجَ (6) قَبْلُ

3. નીચે આપેલા શબ્દોનાં બહુવચન લખો :

(1) إِسْمٌ (2) أَنَا (3) هِيَ

(4) أَخٌ (5) سُوقٌ (6) دَقِيقَةٌ

4. નીચે આપેલા ગુજરાતી વાક્યોનો અરબીમાં અનુવાદ કરો :

(1) મારું નામ ઉસ્માન છે.

(2) મારી પાસે સાત પેન્સિલો છે.

(3) શું આ પુસ્તક તમારું છે.

(4) તમે ક્યાંથી આવ્યા?

(5) હું દસ મિનિટ પહેલા ઘરેથી નીકળ્યો.

5. નીચે આપેલાં વાક્યો માં અعرાબ લગાડો :

(١) هذا الكتاب لمحمد و ذالك لزینب

(٢) ذهب خالد إلى مكة المكرمة

(٣) اخت مروان مریضة

(٤) عندی خمسة مفاتيح

(٥) فی هذا الشارع ثلاثة مساجد

(1) مُنْصَرَفٌ (2) غَيْرُ مُنْصَرَفٍ : ના બે પ્રકાર છે : اسم مُعْرَبٌ

(1) જે اسم مُنْصَرَفٌ ઉપર ગણાયેય حرکات અને تنوين આવતી હોય, તેને اسم مُنْصَرَفٌ કહેવામાં આવે છે.

(2) જે اسم مُنْصَرَفٌ ઉપર تنوين અને کسرہ ના આવે, તેને غير منصرف કહેવામાં આવે છે.

(3) اسم غير منصرف ના اسم معرب છે. اسم مُنْصَرَفٌ સામાન્ય રીતે منع صرف ના 9 કારણો પૈકી બે અથવા બેનું સ્થાન લઈ શકે તેવું એક કારણ હોવું જોઈએ. مُتَمَكِّنٌ નો منصرف છે.

غير منصرف હોવા માટે 9 કારણો છે, જે નીચે પ્રમાણે છે:

(1) عَدْلٌ જે પોતાના મૂળ સ્વરૂપમાંથી બદલાય અને બીજા સ્વરૂપમાં ફેરવાઈ જાય. જેમકે, زُفَرٌ - عُمَرُ જે عدل تقدیری (۲) عدل تحقیقی (۱): ના બે પ્રકાર છે; زَافِرٌ અને عَامِرٌ બંને પરસ્પર અનુક્રમે

(2) وصف (વિશેષણ) એવું વિશેષણ غير منصرف હોવાનું કારણ બની શકે છે, જેમાં صفت નો અર્થ પ્રારંભથી હોય. જેમકે, أَسْوَدٌ, પરંતુ اربع بنسوة اربع, છતાં પણ તે منصرف છે, કેમકે, તેમાં પહેલાથી વિશેષણ હોવાનો ગુણ નથી.

(3) تأنيث ના બે પ્રકાર છે: (1) تأنيث بالشاء એ છે કે તે عَلِمٌ હોય જેમકે طلحة

(2) تأنيث معنوی જે ત્રણ અક્ષરોવાળો હોય અને વચમાં

અક્ષર ساکن હોય અને عجمی ન હોય તો તેને منصرف અને غير منصرف બંને વંચાય છે. જેમકે هِنْدٌ, અને જે ઉપરોક્ત શરતો ના હોય, તો તેને غير منصرف વાંચવું જરૂરી છે. જેમકે زَيْنَب.

الف ممدود અથવા الف مقصوره અંતમાં જેના છે કે પ્રકાર તે પણ છે કે تأنيث معنوی, صحراء ઉદાહરણ નું ممدوده અને حُبلى ઉદાહરણ નું الف مقصوره અને سبب (કારણો) બરાબર હોય છે.

(4) معرفه ના غير منصرف ના કારણ તરીકે ગણના થાય છે.

معرفه ના અન્ય પ્રકારોની ગણના થતી નથી. જેમકે, فاطمة

: اعراب اء غير منصرف

મરૂત બટલ્હા અનો રાઈટ ટલ્હા, જાઁ ટલ્હા, જેમકે, તાવીના વગર આવશે નાં ફત્હા

નોંધ : અહીં એ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે **غير منصرف** ઉપર જ્યારે **ال** દાખલ થાય અથવા **مضاف**

છે ઘર નિવસ - મસાજદ જેમકે . જાય થઈ નિવસ - અમ નિવસ તો તે સમયે

(1) نُظِفْتُ مَسَاجِدُ. છે સમાના સبબ બે છે, ઉપર وزن ના-મંતેહી الجموع તે કારણ કે

(2) رَأَيْنَا مَسَاجِدَ (3) مررنا بَمَسَاجِدَ परंतु फ लाम दाખल थाय तो आम वंयाशे

إِضَافَتِ ۞ (1) نُظِفَتِ الْمَسَاجِدُ (2) رَأَيْنَا الْمَسَاجِدَ (3) مَرَرْنَا بِالْمَسَاجِدِ

(1) نُظِفْتُ مَسَاجِدَ السُّوقِ (2) رَأَيْنَا مَسَاجِدَ السُّوقِ : ની સાથે નીચે પ્રમાણે વંચાશે :

(3) ذَهَبْنَا إِلَى مَسَاجِدِ السُّوقِ

تمرينات

(1) નીચેનામાંથી નામો છૂટાં પાડોઃ

صحراء، حامد، كثير، احمد، قليل، زينب، مفاتيح، طاولة، طلحة، مسجد،

كتاب ، فاطمة ، زفر ، باب ، طفل ، نجم ، بعلبك ، ليلي ، كاتب ، أحمر

(2) નીચે આપેલા ઉપર اسماء غیر منصرف લગાવો:

- (1) منع حامد اكبر
- (2) ان زينب و فاطمة ذهبتا إلى السوق
- (3) لشوب أحمر ثمن غال
- (4) ذهبنا إلى المساجد
- (5) بعلبك إسم البلد
- (6) يرفع إبراهيم القواعد
- (7) إن الخطباء يخطبون على منابر

6	الدَّرْسُ السادس	الْحَدِيثُ
---	------------------	------------

- حَامِدٌ : السَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
- خالد : وَعَلَيْكُمُ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ
- حَامِدٌ : أَيْنَ يَذْهَبُ هَؤُلَاءِ الطُّلَابُ؟
- خالدٌ : إِنَّهُمْ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَدَائِقِ الْقَرِيبَةِ وَيَلْعَبُونَ هُنَاكَ طُولَ النَّهَارِ.
- حَامِدٌ : لِمَاذَا؟ أَهَذَا يَوْمُ الْعُطْلَةِ؟
- خالد : نَعَمْ، الْيَوْمُ يَوْمُ الْعُطْلَةِ، إِنَّ الدَّكَائِنَ وَالْمَدَارِسَ وَالْأَسْوَاقَ عُطِّلَتِ الْيَوْمَ.
- حامد : نَحْنُ نُرِيدُ أَيْضًا أَنْ نَذْهَبَ إِلَى الْمَلَاعِبِ وَالْبَسَاتِينِ لِنَقْضِيَ أَوْقَاتَنَا مَسْرُورِينَ فَرِحِينَ.
- خالد : لَا بَأْسَ، نَحْنُ نَتَوَجَّهُ إِلَى حَدِيقَةِ الْحَيَوَانِ، فِيهَا أَنْوَاعٌ مِنَ الطُّيُورِ وَالْحَيَوَانَاتِ مِنَ الْغُرَبَانِ، وَالْعَصَافِيرِ، وَالْأَسَدِ، وَالذَّنَابِ، وَالْحَيَّاتِ.
- حامد : بِأَيِّ طَرِيقَةٍ نَصِلُ إِلَيْهَا فِي أَقْرَبِ وَقْتٍ؟
- خالد : السَّيَّارَاتُ وَعَرَبَاتُ الْخَيْلِ تَذْهَبُ وَتَجِيئُ كُلَّ وَقْتٍ
- حامد : أَنْظِرْ إِلَيَّ هَذِهِ السَّيَّارَةَ، إِنَّهَا تَذْهَبُ الْآنَ. إِنَّهَا جَدِيدَةٌ، مَقَاعِدُهَا مُرِيحَةٌ
- خالد : مَا هَذِهِ الْأَشْجَارُ عَلَى جَانِبِي الشَّارِعِ؟
- حامد : إِنَّهَا أَشْجَارٌ مُتَنَوِّعَةٌ مِنَ السَّمَرِ وَالْأَنْبَةِ

शब्दाथ

अयि	غُرَبَانُ	अगडा (غراب .v. अ)
अगडिओ	عَصَافِير	अकलीओ
आओ दिवस	أُسْدُ	असिओ (أُسْدُ .v. अ)
रग	عَرَبَاتُ الْخَيْلِ	धोडागडिओ

બાવળ	سَمُرٌ	(એ.વ.ملعب) રમવાનાં મેદાનો	مَلْعَبٌ
આંબો	شجر الأنبي	અમે પસાર કરીએ છીએ.	نَقَضِي
પ્રકાર	أنواع	કાંઈ વાંધો નથી.	لَبَاسٌ

تمرينات

1. નીચે આપેલાં વાક્યોનો માધ્યમની ભાષામાં અનુવાદ કરો:

- (1) لَمَّا ذَا عُطِّلَتِ الدَّكَائِينُ وَالْأَسْوَاقُ؟
- (2) مَا هِيَ الْأَشْجَارُ عَلَى جَانِبِي الشَّارِعِ؟
- (3) كَيْفَ يُمَكِّنُ الْوُصُولُ إِلَى حَدِيقَةِ الْحَيَوَانِ؟
- (4) لَمَّا ذَا يَذْهَبُ الطَّلَابُ إِلَى الْحَدَائِقِ؟
- (5) مَا هِيَ الطُّيُورُ الَّتِي تَكُونُ فِي حَدِيقَةِ الْحَيَوَانِ؟
- (6) كَيْفَ تَكُونُ الْمَقَاعِدُ لِلسَّيَارَةِ

2. ઉપર્યુક્ત પાઠમાંથી جمع (બહુવચન)નાં રૂપો અલગ કરીને લખો:

جمع تکسیر (અનિયમિત બહુવચન) ની व्याख्या:

· جمع تکسیر એવા બહુવચનને કહેવામાં આવે છે, જેમાં (એ.વ.)નું રૂપ

સચવાય નહીં. ઉદાહરણ તરીકે وَلَدٌ બહુવચન નું છે. તેના બે પ્રકાર છે:

(۲) جمع کثرت (۱) جمع قلت

جمع قلت ની व्याख्या:

એવા બહુવચનને કહેવામાં આવે છે કે જે ત્રણથી દસ સુધીના સંખ્યા સૂચવે, જેના ચાર ઓળખ છે.

ના ઉપર ઓળખ (۱) فَعْلٌ એકવચન નું એકવચન ના ઉપર ઓળખ - أَفْعُلْ (1)

(حرف علت ، الف ، واو ، ی) જેમાં صحیح - عین کلمه અને ف کلمه છે,

ના (ઓળખ) અને બંને એક સરખા શબ્દો પાડે ના ઓળખ તો આવા એકવચનનું બહુવચન

ના ઉપર ઓળખ. જેમકે,

(1) نَفْسٌ - أَنْفُسٌ (2) كَلْبٌ - أَكْلَبٌ (3) بَحْرٌ - أَبْحُرٌ

(4) شَهْرٌ - أَشْهُرٌ (5) عَيْنٌ - أَعْيُنٌ (6) وَجْهٌ - أَوُجُهٌ

ત્રાણી સામાન્ય રીતે આ વજન પર આવતા બહુવચનનું એકવચન ત્રણ અક્ષરવાળું હોય છે. જેમકે,

(1) جَمَلٌ - أَجْمَالٌ (2) عَضُدٌ - أَعْضَادٌ (3) كَبِدٌ - أَكْبَادٌ

(4) عُنُقٌ - أَعْنَاقٌ (5) قُفْلٌ - أَقْفَالٌ (6) عِنَبٌ - أَعْنَابٌ

(7) حِمْلٌ - أَحْمَالٌ (8) وَقْتُ - أَوْقَاتٌ (9) ثَوْبٌ - أَثَوَابٌ

(3) أَفْعَلَةٌ - اسم رُبَاعِي - ચાર અક્ષરોવાળું નામ પુરુષવાચક અને છેલ્લાથી પહેલાનો અક્ષર તો સામાન્ય રીતે તેનું બહુવચન ના અફેલ્લા ઉપર આવે છે. જેમકે,

(1) طَعَامٌ - أَطْعِمَةٌ (2) حِمَارٌ - أَحْمِرَةٌ (3) غُلَامٌ - أَغْلِمَةٌ

(4) رَغِيفٌ - أَرْغَفَةٌ (5) عُمُودٌ - أَعْمِدَةٌ (6) نَصِيبٌ - أَنْصِيبَةٌ

(7) مَكَانٌ - أُمْكِنَةٌ (8) سِلَاحٌ - أَسْلِحَةٌ

(4) فِعْلَةٌ - આ ઉપર આવતા એ.વ.નું બહુવચન સમાચી (આરબોથી જેમ સાંભળેલ છે તે મુજબ) આવે છે, જેનો કોઈ ખાસ નિયમ નથી. જેમકે,

(1) شَيْخٌ - شَيْخَةٌ (2) فَتَى - فَتْيَةٌ (3) غُلَامٌ - غُلْمَةٌ

(4) صَبِيٌّ - صَبِيَّةٌ (5) ثَوْرٌ - ثِيْرَةٌ (6) شُجَاعٌ - شِجْعَةٌ

(7) وَلَدٌ - وَلَدَةٌ (8) عَلِيٌّ - عَلِيَّةٌ

جمع کثرت

جمع کثرت નો جمع નિર્દેશકરનાર ઉપર અંગુલી સંખ્યા વધારે અચોક્કસ સંખ્યા ઉપર અંગુલી નિર્દેશકરનાર નથી. જેમકે, (પ્રથમ આઠને અભ્યાસક્રમમાં દાખલ કરેલ છે અને તે સિવાયના અંગુલી શિક્ષક અને વિદ્યાર્થીઓની જાણકારી માટે મૂકેલ છે.)

(1) قِطْعَةٌ - قِطْعٌ (2) كِسْرَةٌ - كِسْرٌ (3) حِجَّةٌ - حِجَجٌ
(4) مِحنةٌ - مِحنٌ (5) فِتْنَةٌ - فِتْنٌ (6) عِبرَةٌ - عِبرٌ
(7) كَلِمَةٌ - كَلِمٌ

(1) هَادِي - هُدَاةٌ
(2) قَاضٍ - قُضَاةٌ
(3) غَازٍ - غُزَاةٌ
(4) رَامٍ - رُمَاةٌ
(5) رَاوٍ - رُؤَاةٌ
(6) مَاشٍ - مُشَاةٌ
(7) حَافٍ - حُفَاةٌ
(8) عَارٍ - عُرَاةٌ

(1) طَالِبٌ - طَلَّابٌ (2) رَاكِبٌ - رَكَّابٌ (3) كَاتِبٌ - كَتَّابٌ
(4) قَائِمٌ - قَوَّامٌ (5) صَائِمٌ، صَوَّامٌ (6) حَافِظٌ - حَفَّازٌ

(1) بُرْدٌ - بُرُودٌ (2) جُنْدٌ - جُنُودٌ (3) قَلْبٌ - قُلُوبٌ
(4) قَصْرٌ - قُصُورٌ (5) ظَهْرٌ - ظُهُورٌ (6) بَنْدٌ - بُنُودٌ
(7) قَبْرٌ - قُبُورٌ (8) مَتْنٌ - مُتُونٌ

25

(1) سَاحِرٌ - سَحَرَةٌ (2) كَافِرٌ - كَفَرَةٌ (3) فَاجِرٌ - فَجَرَةٌ

(4) كَامِلٌ - كَمَلَةٌ (5) سَافِرٌ - سَفَرَةٌ (6) رَاكِبٌ - رَكَبَةٌ

(7) سَاجِدٌ - سَجَدَةٌ (8) طَالِبٌ - طَلَبَةٌ (9) مَاهِرٌ - مَهَرَةٌ

(6) فَعْلَى - જે વિશેષણનું નામ ફَعِيل وزن ઉપર હોય અને તકલીફ, મુસીબત, હાલાકી વગેરે

અર્થ સૂચવતા હોય, તો તેનું બહુવચન ફَعْلَى નામના ઉપર આવશે. જેમકે,

(1) قَتِيلٌ - قَتْلَى (2) جَرِيحٌ - جَرْحَى (3) أُسِيرٌ - أُسْرَى

(4) زَمِينٌ - زَمْنَى (5) كَلِيمٌ - كَلَمَى (6) مَرِيضٌ - مَرَضَى

(7) فَعْلٌ - જે વિશેષણનું રૂપ صحيح اللام અથવા فاعلة નામના ઉપર આવે, તો તેનું બહુવચન

فَعْلٌ નામના ઉપર આવશે. જેમકે,

(1) صَائِمٌ - صُومٌ (2) رَاكِعٌ - رُكْعٌ (3) سَاجِدٌ - سُجْدٌ

(4) نَائِمٌ - نُومٌ (5) خَاشِعٌ - خُشَعٌ (6) خَائِفٌ - خُوفٌ

(8) فَعْلٌ - એક વચન ફُعْلَةٌ નામના ઉપર અથવા વિશેષણનું રૂપ ફَعْلَى હોય, તો તેનું બહુવચન

فُعْلٌ નામના ઉપર આવશે. જેમકે,

(1) غُرْفَةٌ - غُرَفٌ (2) حَجَّةٌ - حُجَجٌ (3) أَهْبَةٌ - أَهَبٌ

(4) مُقْلَةٌ - مُقَلٌ (5) حَجْرَةٌ - حُجَرٌ

અથવા ફُعْلَى નામના ઉપર હોય. જેમકે,

(1) كُبْرَى - كُبْرٌ (2) صُغْرَى - صُغْرٌ (3) طُولَى - طُولٌ

تمرينات

1. નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી جمع ક્લત અને ક્તર નો અલગ અલગ પાડી લખો:

(1) رَسَائِلٌ (2) فَنَادِقٌ (3) أَنْوَابٌ (4) دِيَكَةٌ (5) أَسْلِحَةٌ

(6) أَوْجُهُ (7) بُيُوتٌ (8) بُخَلَاءٌ (9) فِتْيَةٌ (10) كُتُبٌ

(11) أَشْهُرٌ (12) أَطْعَمَةٌ (13) رُكْبَانٌ (14) أَعْيُنٌ

2. નીચે આપેલાં વાક્યો માધ્યમની ભાષામાં અનુવાદ કરો:

- (1) إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا
- (2) اشْتَرَيْتُ أَثْوَابًا ثَمِينَةً
- (3) فِي السُّوقِ فَنَادَى كَبِيرَةً
- (4) أَكَلَ حَامِئًا رَغْفَةً كَثِيرَةً
- (5) الطُّلَابُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْجَامِعَةِ
- (6) الْعَصَافِيرُ تَتَغَرَّدُ عَلَى الْأَشْجَارِ

અવજાનના જમ્મ મકસરના વધારાના માટે શકારી

(9) (1) ફેલ - ફેલ,

(1) અહમર - હમર (2) અમી - અમી (3) અવફર - વફર

(4) અસુદ - સુદ (5) અહુર - હુર

(10) (2) ફેલ - ફેલ,

(1) કિતબ - કિતબ (2) હમાર - હમર (3) રસુલ - રસુલ

(4) સુબુર - સુબ (5) સરિર - સર

(11) (3) ફેલ - ફેલ,

(1) દિક - દિક (2) ફિલ - ફિલ (4) ફરદ - ફરદ

(12) (4) ફેલ - ફેલ,

(1) કિર - કિર (2) તુબ - તુબ

(3) જબલ - જબલ (4) રમ્હ - રમ્હ

(13) (5) ફેલ - ફેલ,

(1) ગ્લામ - ગ્લામ (2) નાર - નાર

(3) جَارٌ - جِيرَانٌ (4) غَرَابٌ - غِرْبَانٌ

كَهْمَةٌ - فُعْلَاءٌ (6) (14)

(1) فَقِيرٌ - فُقَرَاءٌ (2) بَخِيلٌ ، بُخْلَاءٌ

(3) كَرِيمٌ - كُرَمَاءٌ (4) نَجِيبٌ - نُجَبَاءٌ

كَهْمَةٌ - أَفْعَلَاءٌ (7) (15)

(1) قَوِيٌّ - أَقْوِيَاءٌ (2) وَلِيٌّ - أَوْلِيَاءٌ (3) صَدِيقٌ - أَصْدِقَاءٌ

(4) نَبِيٌّ - أَنْبِيَاءٌ (5) وَصِيٌّ - أَوْصِيَاءٌ

كَهْمَةٌ - فَوَاعِلٌ (8) (16)

(1) كَافِرَةٌ - كَوَافِرٌ (2) كَاذِبَةٌ - كَوَازِبٌ

(3) فَارِشَةٌ - فَوَارِشٌ (4) فَائِدَةٌ - فَوَائِدُ

كَهْمَةٌ - فَعَائِلٌ (9) (17)

(1) رِسَالَةٌ - رَسَائِلٌ (2) صَحِيفَةٌ - صَحَائِفٌ

(3) دَقِيقَةٌ - دَقَائِقُ (4) سَحَابَةٌ - سَحَائِبُ

كَهْمَةٌ - فَعَالٍ (10) (18)

(1) فَتَوَى - فَتَاوٍ (2) صَحْرَاءٌ - صَحَارٍ

(3) عَذْرَاءٌ - عَذَارٍ (4) حُبْلَى - حَبَالٍ

كَهْمَةٌ - فَعَالِي (11) (19)

(1) سَكْرَانٌ - سَكَارَى (2) يَتِيمٌ - يَتَامَى (3) طَاهِرٌ - طَهَارَى

(4) مَنِيَّةٌ - مَنَايَا (5) بَرِيَّةٌ - بَرَائِيَا

كَهْمَةٌ - فَعَالِي (12) (20)

(1) قَدِيمٌ - قُدَامَى (2) أُسِيرٌ - أُسَارَى (3) كُسْلَانٌ - كُسَالَى

જેમકે, - فَعَالِي (13) (21)

(1) کُرسِي - کَراسِي (2) بُخْتِي - بَخَاتِي

(3) قَمَرِي - قَمَارِي (4) اَمْنِيَّة - اَمَانِي

જેમકે, - فَعَالِل (14) (22)

(1) فُنْدُق - فَنَادِق (2) جَوْهَر - جَوَاهِر

(3) بُرْشَن - بَرَاثِن (4) دِرْهَم - دَرَاهِم

જેમકે, - فَعَالِيل (15) (23)

(1) قَنَدِيل - قَنَادِيل (2) قِرطَاس - قَرَاتِيس

(3) عَصْفُور - عَصَافِير (4) دِينَار - دَنَانِير

જેમકે, - فُعَلَان (16) (24)

(1) شَاب - شَبَان (2) رَاكِب - رُكْبَان (3) ذَكَر - ذُكْرَان

(4) خَشَب - خُشْبَان (5) جَزَع - جُزْعَان

નોંધ: (1) યાદ રાખો : કયારેક અરબીમાં جمع قلت , جمع کثرت ની જગ્યાએ અને કયારેક

જેમકે, جمع قلت - جمع کثرت

(1) أَكَلْنَا أَرْغَفَةً كَثِيرَةً

(2) إِشْتَرَيْنَا خَمْسَةَ كُتُبٍ

(2) અરબી વ્યાકરણમાં جمع تکسیر બનાવવાના કોઈ ચોક્કસ નિયમો નથી માટે તેમને

અનિયમિત બહુવચન કહે છે. સામાન્ય રીતે આરબોએ પરંપરાગત રીતે સાંભળ્યા મુજબ

ઉપર્યુક્ત રીતે બહુવચન બને છે.

عَرَفَ الْإِنْسَانُ فَوَائِدَ النَّحْلِ مِنْذُ قَدِيمٍ، عِنْدَ مَا وَجَدَهُ يَتَّخِذُ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا، وَمِنَ الشَّجَرِ خَلَائِلًا۔
يَمْتَصُّ النَّحْلُ رَحِيقَ الْأَزْهَارِ: وَيُحَوِّلُهُ إِلَى عَسَلٍ، فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ وَيَضَعُهُ بِفَمِهِ فِي الْعُيُونِ
السَّدَاسِيَّةِ، الَّتِي يَصْنَعُهَا بِنَفْسِهِ، ثُمَّ يُغَطِّي الْعُيُونَ بِطَبَقَةٍ مِنَ الشَّمْعِ وَيُرَبِّي النَّاسُ النَّحْلَ الْآنَ فِي خَلَائِلِ
حَدِيثَةٍ۔

ငါးယုဒေါ

પાઠમાં આપેલાં લીટી દોરેલાં વાક્યો ઉપર વિચારો, તેમાંથી દરેક એક فعل (ક્રિયાપદ) અને બે નામો (اسم) થી બનેલો છે. તેમાં પહેલું નામ فاعل (કર્તા) છે. અર્થાત્ તે ક્રિયાનો કર્તા છે અને બીજું નામ مفعول (કર્મ) છે. અર્થાત્ જેના ઉપર કર્તાનું કાર્ય થયેલું છે. જેમકે, عَرَفَ الْإِنْسَانُ فَوَائِدَ النَّحْلِ. આ વાક્યમાં الانسان - فاعل (કર્તા) છે અને فوائد النحل - مفعول به (કર્મ) છે. એટલા માટે કે فوائد النحل ઉપર انسان નું કાર્ય (فعل) થયેલ છે. એ મુજબ બીજી લીટી દોરેલાં વાક્યોને સમજવાં જોઈએ. વધારે મંથન કરવાથી એક વાત એ પણ જણાય છે કે, આ બધાં વાક્યોમાં مَفْعُولُ بِهِ - مَنصُوب છે. અર્થાત્ ઉપર مفعول به આવે છે. و ضمه હંમેશાં ઉપર કર્તા - فاعل આવે છે. એ યાદ રાખો કે અરબી વાક્યરચનામાં પહેલા પહેલાં فعل પછી فاعل અને ત્યારબાદ مفعول આવે છે.

શબ્દાર્થ

લાભો	—	فَوَائِدُ	મધમાખી	—	النَّحْلُ
તે બનાવે છે.	—	يَتَّخِذُ	પ્રાચીન	—	قَدِيمٌ
તે ચૂસે છે.	—	يَمْتَصُّ	મધપૂડો	—	خَالِيَا (خَلِيَّةٌ)
ફૂલો	—	أَزْهَارٌ	રસ	—	رَحِيقٌ
મધ	—	عَسَلٌ	તે બદલી નાંખે છે.	—	يُحَوِّلُ
મીણ	—	شَمْعٌ	તે મૂકે છે.	—	يَضَعُ
તે પાળે છે-તે ઉછેર કરે છે	—	يُرَبِّي	ષટ્કોણિય ખાનાં	—	الْعَيُونُ السُّدَاسِيَّةُ
તેણે લાભ પ્રાપ્ત કર્યો.	—	رَبِحَ	આધુનિક	—	حَدِيثَةٌ
તેણે બીમારની ખબર પૂછી.—	—	عَادَ	તેણે વ્યવસ્થિત કર્યું.	—	نَسَقَ

તેણે ઊંઘમાંથી ઉઠાડ્યો.	-	أَيْقَظَ	તે છોડ રોપે છે.	-	يَغْرِسُ
તે ખેતી કરે છે.	-	يَحْرُثُ	તે ફેલાવે છે.	-	يُنْشُرُ
તે ભસે છે.	-	يَنْبُحُ	તે શિકાર કરે છે.	-	يَصِيدُ
કાઠિયો	-	بَقَّالٌ	સાપ (ખ.વ. حیات)	-	حَيَّةٌ

تمرينات

1. પાઠના આધારે નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

- (1) مَتَى عَرَفَ الْإِنْسَانُ فَوَائِدَ النَّحْلِ؟
- (2) لِمَاذَا يُرَبِّي النَّاسُ النَّحْلَ؟
- (3) بِمَ يُوصَفُ النَّحْلُ؟
- (4) مَا فَوَائِدُ النَّحْلِ؟

2. નીચેનાં વાક્યોથી બે મفعول અલગ પાડો :

(1) رَبَحَ الْفَائِزُ جَائِزَةً	(2) نَسَقَ الْبُسْتَانِيُّ الْحَدِيقَةَ
(3) نَظَفَتِ الْبِنْتُ الْبَيْتَ	(4) يَأْكُلُ الْحَمَامُ الْحَبَّ
(5) كَتَبَ التِّلْمِيذُ الدَّرْسَ	(6) أَطْعَمَ هَاشِمٌ فَقِيرًا
(7) وَجَدَ الْغُلَامُ رُوبِيَّةً	(8) يَنْصُرُ حَامِدٌ مُحَمَّدًا
(9) خَلَقَ اللَّهُ الْأَرْضَ	(10) صَنَعَ النَّجَّارُ كُرْسِيًّا

3. નીચેની ખાલી જગ્યાઓમાં યોગ્ય બે મفعول મૂકો.

(1) شَرَحَ الْمُعَلِّمُ _____	(2) شَرِبَ الْمَرِيضُ _____
(3) اشْتَرَى الْحَدَّادُ _____	(4) أَيْقَظَ الْوَلَدُ _____
(5) عَادَ الطَّبِيبُ _____	(6) تَعَرَّفَ الْبِنْتُ _____
(7) يَبِيعُ التَّاجِرُ _____	(8) دَعَا السُّلْطَانُ _____
(9) أَكْرَمَ الرَّجُلُ _____	(10) يَغْرِسُ إِبْرَاهِيمُ _____

4. નીચે આપેલાં ક્રિયાપદ માટે ફાલ (કર્તા) અને ઁક મ્ફલ (કર્મ) લગાડો :

(1) ضَرَبَ	(2) هَدَى
(3) يَصِيدُ	(4) يَحْرُثُ
(5) يَنْشُرُ	(6) أَكَلَ
(7) يَذْبَحُ	(8) طَبَخَ
(9) يَعْبُدُ	

5. નીચે આપેલાં નામોને ઁકને ફાલ (કર્તા) અને બીજાને મ્ફલ (કર્મ) બનાવી વાક્યો બનાવો :

- (1) الله ، مريض (2) الناس ، الفجر (3) الملك ، الرجل
 (4) المرأة ، البقرة (5) الفار ، الطعام (6) الفقير ، الناس
 (7) الرجل ، المال (8) الذئب ، الشاة (9) التلميذ ، الدرس
 (10) إبراهيم ، الكوكب

6. નીચેના કોઠાને સમજીને તેની નીચે આપેલ વાક્યોની ત્રકીબ (પૃથક્કરણ) કરો :

الجملة શબ્દ	الفعل ક્રિયાપદ	الفاعل કર્તા	المفعول به કર્મ
عرف الناس فوائد النحل	عرف	الإنسانُ	فوائد النحل
يمتص النحل رحيق الازهار	يمتص	النحل	رحيق الازهار
يغطّي النحل العيون	يغطّي	النحل	العيون
يربّي الناس النحل	يربّي	الناسُ	النحل

- (1) ضَرَبَتْ فَاطِمَةُ بِنْتَهَا (2) قَتَلَ الرَّجُلُ الْحَيَّةَ
 (3) فَتَحَ الْبَقَالُ الدُّكَّانَ (4) كَسَرَ الطِّفْلُ الْقَلَمَ
 (5) أَكَلَ أَسَامَةُ الْعِنَبَ

☆ مَا أَفْعَلُهُ - أَفْعِلْ بِهِ ☆

“الف”

- (1) هَذَا الْمَاءُ بَارِدٌ ————— مَا أَبْرَدَ هَذَا الْمَاءُ !
- (2) هَذَا الْحَقْلُ وَاسِعٌ ————— مَا أَوْسَعَ هَذَا الْحَقْلَ !
- (3) اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ سَهْلَةٌ ————— مَا أَسْهَلَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ !
- (4) هَذِهِ الْحُجْرَةُ نَظِيفَةٌ ————— مَا أَنْظَفَ هَذِهِ الْحُجْرَةَ !
- (5) الْمِنْدِيلُ وَسخٌ ————— مَا أَوْسَخَ الْمِنْدِيلَ !

“ب”

- (1) ذَلِكَ الْوَلَدُ صَادِقٌ ————— أَصْدَقَ بِذَلِكَ الْوَلَدِ !
- (2) الْمَاءُ عَذْبٌ ————— أَعَذَّبَ بِالْمَاءِ !
- (3) الطُّلَّابُ مُجْتَهِدُونَ ————— أَكْثَرَ بِاجْتِهَادِ الطُّلَّابِ !
- (4) الْعَرَبُ كَرِيمٌ ————— أَكْرَمَ بِالْعَرَبِ !
- (5) النُّجُومُ جَمِيلَةٌ ————— أَجْمَلَ بِالنُّجُومِ !

શબ્દાર્થ

મા	—	મા અંબરડ	—	કેટલું !
બારડ	—	હલ	—	ખેતર
વાસે	—	વિશાળ	—	સ્વચ્છ
મંડિલ	—	રૂમાલ	—	ગંદા
એડબ	—	મધુર	—	કડવું

ઉદ્ગારવાચક (افعال تعجب) વિષે સમજૂતી

અરબી ભાષામાં تعجب (આશ્ચર્ય) વ્યક્ત કરવા માટે બે રૂપો વપરાય છે : (1) مَا أَفْعَلَهُ (2) أَفْعَلَ بِهِ. આ બન્નેને صيغة التعجب (ઉદ્ગારવાચક રૂપો) કહે છે. પાઠના વિભાગ “الف” માં પહેલું વાક્ય الْمَاءُ مَا أَبْرَدَ هَذَا الْمَاءُ ! છે, તેમાં વ્યક્તિવિશેષ પાણી હતું છે તે બતાવી રહી છે. પરંતુ તેની સામેનું વાક્ય ! مَا أَبْرَدَ هَذَا الْمَاءُ ! માં વ્યક્તિ પાણી કેટલું ઠંડું છે ! એમ બતાવે છે. અને સાથે તેની ઉપર تعجب-આશ્ચર્ય વ્યક્ત કરે છે. “પાણી કેટલું ઠંડું છે!”.

નોંધ 1 : જ્યારે مَا أَفْعَلَ ના وزن ઉપર صيغة تعجب હોય ત્યારે તેના પછી આવતા اسم - નામ ઉપર હંમેશાં - રહેશે. જેમકે,

مَا أَبْرَدَ هَذَا الْمَاءُ

આ પાઠના વિભાગ “الف” નાં અન્ય ઉદાહરણો ઉપર થી વધુ માહિતી મળશે.

આ પ્રમાણે “ب” વિભાગમાં પહેલું વાક્ય - ذَلِكَ الْوَلَدُ صَادِقٌ છે, આ વાક્યમાં બોલનાર એ છોકરાના સાચા હોવાની ખબર આપે છે, પરંતુ તેની જ સામેનું વાક્ય ! أَصْدَقُ بِذَلِكَ الْوَلَدِ ! - બોલનાર છોકરાના સાચા હોવા ઉપર આશ્ચર્ય વ્યક્ત કરે છે. આથી ફલિત થાય છે કે અરબીમાં تعجب ને જાહેર કરવા માટે بِه أَفْعَلَ નો પણ ઉપયોગ થાય છે. જેમકે “ب” વિભાગનાં બીજાં ઉદાહરણો પરથી ફલિત થાય છે.

નોંધ 2 : જ્યારે بِه أَفْعَلَ ના وزن ઉપર હોય ત્યારે તે નામ પછીના اسم - નામ ની નીચે હંમેશાં — રહેશે. જેમકે,

أَصْدَقُ بِذَلِكَ الْوَلَدِ !

નોંધ : યાદ રાખો કે تعجب નાં બન્ને રૂપોની ત્યાર પછી આવતા નામ ઉપર કોઈ અસર પડતી નથી. અર્થાત્ “تعجب” ના રૂપ પછી નું નામ واحد, تثنيه, جمع, مذکر, مونث કોઈ પણ હોય. નું تعجب રૂપ પોતાની મૂળ સ્થિતિમાં જ રહે છે. જેમકે,

આ બે પુરુષો કેટલા લાંબા છે ! — (1) مَا أَطْوَلَ الرَّجُلَيْنِ !

આ છોકરાઓ કેટલા રૂપાળા છે ! — (2) مَا أَحْسَنَ الْأَوْلَادَ !

સ્ત્રીઓ કેટલી ઠીંગણી છે ! — (3) أَقْصَرُ بِالنِّسَاءِ !

નિયમ : જ્યારે નાં બન્ને રૂપો એવાં مجرد ثلاثی فعل થી બનાવવામાં આવે છે, કે જેમાં, રંગ - ખોડાખાપણનો અર્થ ના હોય અને તે فعل تام હોય, ناقص ના હોય. معروف હોય, مجهول ના હોય. جَامِدٌ હોય, مُتَصَرِّفٌ હોય.

(6) نُورُ الشَّمْسِ

(5) الْجَمَلُ

(4) الْأَمَلُ

(9) السَّمَاءُ

(8) الْجَبَلُ

(7) شِدَّةُ الْبَرْدِ

(10) شَيْءٌ

3. નીચે આપેલાં ગુજરાતી વાક્યોનો અરબીમાં અનુવાદ કરો :

(1) આ દરવાજો કેટલો મોટો છે !

(2) આ શહેર કેટલું સુંદર છે !

(3) આ માણસ કેટલા નેક (સદ્ગુણી) છે !

(4) આ જમીન કેટલી મોંઘી છે !

(5) આ ઘર કેટલું નાનું છે !

لَنَا بَيْتٌ قَدِيمٌ فِي قَرْيَتِنَا الَّتِي هِيَ مَسْقُطُ رَأْسِي وَمَوْلِدِي، بَيْتُنَا بَعِيدٌ مِنَ الْمَحْطَةِ، اسْتَعْمَلْنَا فِيهِ خَشَبًا ثَمِينَةً، وَهُوَ فِي بَيْئَةٍ رَيْفِيَّةٍ، حَوْلَهُ مَنَاظِرٌ طَبِيعِيَّةٌ جَدَابَةٌ.

لَدَيْنَا طُيُورٌ دَاجِنَةٌ وَحَيَوَانَاتٌ أَلْيَفَةٌ مِثْلُ بَقَرَاتٍ وَكِلَابٍ وَقَطَاثٍ وَدُيُوكٍ وَدَجَاجَاتٍ وَبَعَآءٍ، لَنَا فِي الْقَرْيَةِ مَزَارِعٌ كَثِيرَةٌ نَنْبُتُ فِيهَا بِطَيِّحًا وَقُطْنًا وَتِينًا وَتَفَاحًا، فَهَذِهِ مَطْبَخَةٌ وَهَذِهِ مَقْطَنَةٌ وَهَذِهِ مَتْنَأٌ وَهَذِهِ مَبْقَلَةٌ وَهَذِهِ مَتَفَحَةٌ، مَزَارِعُنَا مَخَزَّةٌ وَقَرْيَتُنَا مَطْبَأَةٌ، تَجِدُ فِيهَا الْأَرَانِبَ وَالظَّبْيَانَ، وَفِي بَيْتِنَا فِيرَانٌ، أَخْتُنَا الصَّغِيرَةُ تَخْشَى مِنْ فِيرَانٍ فَتَضَعُ مَصِيدَةَ الْفِيرَانِ تَحْتَ سَرِيرِهَا قَبْلَ أَنْ تَنَامَ.

لَنَا حَدِيقَةٌ صَغِيرَةٌ نَنْبُتُ فِيهَا الْأَزْهَارُ الْمَوْسِمِيَّةُ الْمُتَنَوِّعَةُ، فِيهَا مَخْضَرَّةٌ صَغِيرَةٌ وَمُخْشَابٌ وَسَيْعٌ، فَالْبُسْتَانِيُّ يَجْزُ بِمَحْشِهِ الْخَشَبَ عَلَى الْفَتَرَاتِ، وَيَجْزُ بِجَزَارَةِ الْعُشْبِ الْمَخْضَرَّةِ، وَفُرُوعِ أَشْجَارِ مَزْرَعِنَا مُعَشَّشٌ عَلَيْهَا أَعْشَاشٌ كَثِيرَةٌ لِلطُّيُورِ الْمُتَلَوِّنَةِ، تَتَغَرَّدُ فِيهَا الطُّيُورُ صَبَاحًا وَمَسَاءً.

لِي ثَلَاثَةُ إِخْوَةٍ وَثَلَاثُ أَخَوَاتٍ، انْتَقَلَ بَعْضُنَا إِلَى الْمَدِينَةِ الْقَرِيبَةِ لِيَدْرُسُوا فِي الْكُلِّيَّاتِ وَالْجَامِعَاتِ، أَحَى الْكَبِيرُ يَدْرُسُ فِي كَلِيَّةِ الزَّرَاعَةِ فَيَسْكُنُ فِي مَهَجِجِ الْجَامِعَةِ وَيَأْكُلُ فِي الْمَطْعَمِ الْمُلْحَقِ بِالْجَامِعَةِ.

اِشْتَرَى لَنَا أَبِي بَيْتًا جَدِيدًا بَنَى عَلَى أَحَدِ طَرِيقٍ فِي أَحْمَدَ آبَادٍ، فِيهِ غُرْفٌ كَثِيرَةٌ بَعْضُهَا كَبِيرَةٌ وَبَعْضُهَا صَغِيرَةٌ، وَلَكِنْ غُرْفٌ بَيْتُنَا الْقَدِيمِ فِي الْقَرْيَةِ أَوْسَعُ مِنْ بَيْتِنَا الْجَدِيدِ، نَوَافِدُ بَيْتِنَا كَبِيرَةٌ وَعَلَى مَهَبِّ الرِّيحِ، عَلَيْهَا سَتَائِرٌ، أَكْبَرُ غُرْفِنَا غُرْفَةُ الضُّيُوفِ.

زُرْنَا الْمَتَاجِرَ لِتَأْتِيَتْ الْغُرْفُ بِالْأَثَاثِ الْعَصْرِيَّةِ، فَاشْتَرَيْنَا الْكَرَاسِي وَالْأَرَايِكَةَ الْأَنِيقَةَ، كُلُّ غُرْفَةٍ مِنْ غُرْفِنَا مَفْرُوشَةٌ وَمُكْهَرَبَةٌ.

هَذَا هُوَ السَّبَبُ الَّذِي يَزُورُ بِهِ الضُّيُوفُ وَيَتَرَدَّدُ الْأَجْبَاءُ إِلَيْنَا مَرَّاتٍ -

الْيَوْمَ سَمِعْتُ أَبِي يُخَاطِبُ أُمِّي، مَاذَا تَفْعَلِينَ يَا حَدِيجَةُ؟

الْأُمُّ : دَعَوْتُ إِلَى بَيْتِنَا الْيَوْمَ أَخَوَاتِي، إِنَّهِنَّ يَأْكُلْنَ هُنَا مَعَ أَسْرِهِنَّ، فَتَنْظِفِ الْمَطْبَخَ بُكْرَةً، عَنْ مَا ذَا تَبَحِّثِينَ يَا فَاطِمَةُ؟

- فَاطِمَةُ : أُبَحِّثُ عَنْ الْمَكْنَسَةِ الْجَدِيدَةِ الَّتِي اشْتَرَيْتُهَا بِالْأُمْسِ -
- الْأُمُّ : إِنِّي وَضَعْتُهَا تَحْتَ الْمِرْقَاةِ عِنْدَ رَفِّ الْأُحْدِيَةِ، هَلْ وَجَدْتَهَا؟
- فَاطِمَةُ : نَعَمْ!
- الْأَبُّ : مَاذَا نُقَدِّمُ لَهُمْ؟
- الْأُمُّ : نَطْبُخُ لَهُمُ اللَّحْمَ الْمَشْوِيُّ وَالْأَسْمَاكَ الْمَقْلِيَّةَ، إِذْهَبْ يَا أَحْمَدُ إِلَى سَمَّاكِ وَقَصِّابِ حِينًا فَاتِ بِكُلُو وَاحِدٍ مِنْ كِلَيْهِمَا، يَا فَاطِمَةُ! بِدَلِّي مِفْرَاشَ السَّرَرِ وَمِفْرَاشَ الْمَائِدَةِ -
- الْأَبُّ : يَا بِنْتِي، إِنَّا اشْتَرَيْنَا أَشْيَاءَ كَثِيرَةً مِثْلَ الطَّبَّاخَةِ الشَّمْسِيَّةِ وَالْقِدْرِ الصَّغُطِيَّةِ وَالْمِقْلَاةِ وَالْمِشْوَاةِ وَالْمِخْلَطَةِ وَالْغَلَايَةِ وَعَصَارَةِ الْفَوَاكِهِ وَالْخُضِرِ وَالسَّكَاكِينِ وَالْمَلَاعِقِ وَالْمِطْحَنَةِ وَالْأَشْوَاكِ وَالْأَقْدَاحِ وَالْفَنَاجِينَ وَالْمِعْرِفَةَ، كُلُّهَا حَتَّى الْآنَ فِي عُلْبِهَا، افْتَحِيهَا وَاغْسِلِيهَا -
- الْأُمُّ : اغْسِلِي صُحُونًا أَيْضًا ثُمَّ ضَعِيهَا فِي الْمَطْبَقِيَّةِ بِسَلِيْقَةٍ
- الْأَبُّ : ارْمِي الْقُمَامَةَ وَقَشَارَةَ الْفَوَاكِهِ فِي سَلَّةٍ وَإِذَا اجْتَمَعْنَا حَوْلَ الْمَائِدَةِ لَا تَنْسَى الْمِلْحَةَ وَقَنَايِنَ الْمَاءِ الْمَعْدِنِيَّةِ وَمِقْطَفَ الْفَوَاكِهِ -
- الْأُمُّ : يَا سَلْمَى الْمَحَلْبُ فِي الثَّلَاخَةِ، فَانْظُرِي أَبْقَى حَلِيبٍ فِيهِ أَمْ شَرِبَهُ أَخُوكَ الصَّغِيرُ؟
- سَلْمَى : شَرِبَهُ أَحَى -
- الْأُمُّ : فَلْنَشْتَرِ لَتَرَيْنَ مِنَ الْحَلِيبِ أَيْضًا مِنْ مِلْبَنَةٍ قَرِيبَةٍ
- أَحْمَدُ : يَا أَبَتِ أَلَا نَشْتَرِي سَخَّانَةً جَدِيدَةً لِمَعْتَسَلِ الصُّيُوفِ، لِأَنَّ هَذِهِ الْأَيَّامَ أَيَّامُ الشِّتَاءِ، إِنِّي رَأَيْتُ سَخَّانَةً أُنِيقَةً ثَمِينَةً فِي الدُّكَّانِ -
- الْأَبُّ : لَا نَحْتَاجُ إِلَيْهَا الْآنَ، أَنْسَيْتِ أَنَّنا اشْتَرَيْنَا قَبْلَ يَوْمَيْنِ سَخَّانَةً شَمْسِيَّةً أَثْمَنَ مِنَ السَّخَّانَةِ الَّتِي رَأَيْتَهَا فِي الدُّكَّانِ أَيْنَ خَالِدٌ؟
- خَالِدُ : أَنَا هُنَا -
- الْأَبُّ : هَذَا مَعْجُونُ الْأَسْنَانِ وَالْفُرُشَاتِ يَا خَالِدُ - نَظِّفْ أَسْنَانَكَ جَيِّدًا فَانْظُرْ إِلَى الْمِرْوَةِ الَّتِي فَوْقَ الْمَغْسَلَةِ - أَصْفَرَاءُ هِيَ أَمْ بَيَضَاءُ؟ وَنَظِّفْ فَمَكَ أَيْضًا فَإِنَّكَ تَجْلِسُ دَائِمًا فِي مُحْتَضَنِ خَالَتِكَ الْحَبِيبَةِ، وَهِيَ شَكَّتْ مِنْ قَبْلُ أَنَّ يَدَيْكَ وَسِخَتَانِ وَفَمَكَ مُنْتَنٌ -

- الأم : إِنِّي أُغْسِلُهُ فَالْبِسْهُ الْمَلَابِسَ الْجَاهِزَةَ الْجَدِيدَةَ الَّتِي أُهَدَتْهَا إِلَيْهِ خَالَتُهَا۔
- الأب : إِنَّهُ يَسْتَمْتِعُ الْمَسْحَاحَ
- خالد : يَا أَبَتِ مَا إِذْ تَنَا الْجَدِيدَةُ مُسْتَدِيرَةٌ، كَمْ ضَيْفًا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَجْلِسَ حَوْلَهَا؟
- الأب : أَلَا تَرَى سِنَّةَ كِرَاسِي حَوْلَهَا، يَجْلِسُ سِنَّةَ ضَيْوْفٍ عَلَيْهَا، يَا أَوْلَادِي إِلْعَبُوا مَعَ أَبْنَاءِ أَخَوَالِكُمْ وَبَنَاتِهِمْ وَلَا تَشْطِنُوا فِي مَحْضَرِ ضَيْوْفِنَا، وَلَا تَذْهَبُوا إِلَى غَرْفِ الطَّابِقَةِ الْأُولَى۔
- خالد : أَخْتَنَا الصَّغِيرَةُ تَجْرِي عَلَى الْمِرْقَاةِ وَيَبِيدُهَا التُّرَابُ،
- الأم : لَا تَجْرِي عَلَى الْمِرْقَاةِ وَارْمِي التُّرَابَ يَا طُفَيْلَةَ۔
- أحمد : يَا أَبَتِ عَلَى بَابِ الْمِصْعَدِ مِغْلَاقٌ۔
- الأب : مِرْتَاجُهُ لَدَيَّ، إِنِّي أَعْلَقْتُهُ لِأَتَّكُمُ تَصْعِدُونَ وَتَنْزِلُونَ مَرَّاتٍ، وَاتَّخَذْتُموهُ لَهُوَ وَلَعْبًا، مَاذَا تَفْعَلِينَ يَا بَنَتِي؟
- الْبِنْتُ : هَا هِيَ مِعْجَنَةٌ أَعْجَنُ فِيهَا الدَّقِيقَ لِأَهْيَاءِ الْأَخْبَارِ
- الأم : إِذَا صَلَحَتْ الْأَخْبَارُ فَضَعِيهَا فِي مَشِيْعَةٍ
- الأب : أَلَا نَشْتَرِي الْأَخْبَارَ مِنَ الْمَخْبِزِ؟
- الأم : لَا
- الأب : مَتَى يَصِلُ الضُّيُوفُ؟
- الأم : اتَّصَلُوا بِنَا بِالْهَاتِفِ وَأَخْبِرُونَا أَنَّهُمْ قَدْ خَرَجُوا مِنْ بُيُوتِهِمْ، وَسَيَصِلُونَ فِي مُدَّةٍ قَرِيبَةٍ۔
- الأب : رَنَّ الْحَرَسُ الْكَهْرُبَائِيَّ، أَظُنُّ أَنَّهُمْ جَاءُوا
- أحمد : مَا جَاءَ الضُّيُوفُ، يَضْغُطُ خَالِدُ زُرَّ الْحَرَسِ الْكَهْرُبَائِيَّ مَزَاحًا
- الأب : تَعَالَوْا نَجْلِسُ فِي فَنَاءِ الدَّارِ تَرْحِيبًا بِهِمْ۔
- أحمد : يَا أَمِيْمَةُ، قُولِي لِأَبِي أَنْ يُعْطِيَنِي مِفْتَاحَ الدَّرَاجَةِ النَّارِيَةِ لِأُرْكَبَهَا، وَاتِّ بِمَا قُلْتَ لِي مِنَ السُّوقِ
- الأب : لَا۔ أَبَدًا، إِنَّكَ صَغِيرٌ، لَا تُسَمَحُ لَكَ أَنْ تَسُوقَ بِدُونِ الرُّخْصَةِ مِنَ الْحُكُومَةِ، فَادْهَبْ مَا شِئًا۔

الْكَلِمَاتُ الْجَدِيدَةُ

શાકભાજી વધારે ઊગતી હોય તે જગ્યા	مَبْقَلَةٌ	ગામ	قَرْيَةٌ
જ્યાં સફરજન વધારે ઊગતાં હોય તે સ્થળ	مَتَفَحَةٌ	જન્મસ્થળ	مَسْقَطُ الرَّأْسِ / مَوْلِد
જ્યાં સસલાં વધારે પ્રમાણમાં હોય તે સ્થળ	مَخَزَّةٌ	સ્ટેશન	مَحْطَّةٌ
જ્યાં હરણ વધારે પ્રમાણમાં હોય તે સ્થળ	مَظْبَاةٌ	ઉપયોગ કર્યો.	اِسْتَعْمَلَ
ફારુ બ.વ. - ઉદરો	فَيْرَانٌ	લાકડું	خَشَبَةٌ
ડરે છે.	تَخْشَى	કીમતી	ثَمِينَةٌ
ઉદરનું પાંજરું	مِصِيدَةُ الْفَيْرَانِ	વાતાવરણ	بِيئَةٌ
માસિમી કૂલો	الْأَزْهَارُ الْمَوْسِمِيَّةُ	ગ્રામીણ	رُفِيَّةٌ
જાતજાતનાં	مُتَنَوِّعَةٌ	કુદરતી દશ્યો	مَنَاظِرُ طَبِيعِيَّةٍ
જ્યાં હરિયાળી વધારે હોય તે સ્થળ - લોન	مُخَضَّرَةٌ	મનોરમ્ય	جَدَابَةٌ
જ્યાં ઘાસ વધારે ઊગતું હોય તે સ્થળ	مِعْشَابٌ	પાલતુ પક્ષીઓ	طُيُورٌ دَاجِنَةٌ
તે કાપે છે	يَجْزُ	પાલતુ	الْيُقَّةُ
ખુરપી	مِحْشَةٌ	મરઘાઓ	دُيُوكٌ
સમયાંતરે	عَلَى الْفَتَرَاتِ	ખેતરો	مَزَارِعٌ
લોનમુવર	جَزَارَةُ الْعُشْبِ	અમે વાવીએ છીએ.	نَبَتٌ
જ્યાં માળા વધારે હોય તે સ્થળ	مُعَشَّشٌ	ટેટી	بَطِيخٌ
શુ બ.વ. - માળાઓ	أَعْشَاشٌ	રૂ	قُطْنٌ
રંગબેરંગી	مُتَلَوِّنةٌ	અંજીર	تَيْنٌ
		જ્યાં ટેટી વધારે હોય એ સ્થળ	مَبْطَخَةٌ
		જ્યાં કપાસ વધારે ઊગે તે સ્થળ / ખેતર	مَقْطَنَةٌ
		જ્યાં અંજીર વધારે ઊગતા હોય તે જગ્યા	مَتْنَاةٌ

સંબોધે છે	يُخَاطِبُ
સં.વ. - કુટુંબો	أُسْرٌ
અમે સાફ કરીએ છીએ.	نَنْظِفُ
રાંધવાની જગ્યા / રસોડું	مَطْبَخ
શોધે છે	يَبْحَثُ عَنْ
ઝાડુ મારવાનું સાધન / ઝાડુ	مِكْنَسَةٌ
ઉપર જવાનું સાધન / સીડી	مِرْقَاةٌ (ض)
રેક / ઘોડો	رَفٌّ
જોડાઓ	أَحْذِيَّةٌ حِذَاءٌ. એ.વ.
તેને મળ્યું	وَجَدَ
શેકેલું માંસ	لَحْمٌ مَشْوِيٌّ
સં.વ. - માછલી	أَسْمَاكٌ
પલંગની ચાદર	مِفْرَاشُ السَّرِيرِ
દસ્તરખ્વાનની ચાદર	مِفْرَاشُ الْمَائِدَةِ
સોલરકૂકર	طَبَّاخٌ شَمْسِيَّةٌ
પ્રેશરકૂકર	الْقِدْرُ الضَّغَطِيَّةُ
તવો, ફાયપાન	المِقْلَاةُ
કઢાઈ	المِشْوَاةُ
ગ્રાઈન્ડર	المِطْحَنَةُ
કીટલી	الغَلَايَةُ
જયૂસર	عَصَّارَةُ الْفَوَاكِه
કાંટો	شَوْكٌ
ખાલો	قَدْحٌ

કિલ્લોલ કરે છે. / ગાય છે.	تَغَرَّدُ
સ્થળાંતર કર્યું.	انْتَقَلَ
કોલેજો	كَلِيَّاتٌ
યુનિવર્સિટીઓ	جَامِعَاتٌ
કૃષિકોલેજ	كَلِيَّةُ الزَّرَاعَةِ
ઉંઘવાની જગ્યા / હોસ્ટેલ	مَهْجَعٌ
ખાવાની જગ્યા / હોટલ	مَطْعَمٌ
અડીને	مُلْحَقٌ
એણે ખરીદ્યું	اشْتَرَى
આધુનિક રીતે તૈયાર થયેલ	أُحْدِثُ طَرِيقٌ
વધારે વિશાળ	أَوْسَعُ
હવાની ફૂંકવાની દિશા	مَهَبُ الرِّيحِ
પડદાઓ (એ.વ. સ્ટાર)	سِتَائِرٌ
ડ્રોઈંગરૂમ	عُرْفَةُ الضُّيُوفِ
સં.વ. - મંજર	مَنَاجِرٌ
ફર્નિચરની દુકાન	تَأْنِيثٌ
ફર્નિચર વસાવવું	الْأَرَائِكَةُ
સં.વ. - સોફાઓ	مَفْرُوشَةٌ
ફર્નિશડ	مُكْهَرَبَةٌ
ઇલેક્ટ્રિકાઈડ	يَزُورُ
મળવા આવે છે.	يَتَرَدَّدُ
અવર જવર કરે છે.	مَرَّاتٍ
અવારનવાર / વારંવાર	

રેડીમેડ વસ્ત્રો	الْمَلَابِسُ الْجَاهِزَةُ
શાવર	الْمِسْحَاحُ
ગોળ	مُسْتَدِيرَةٌ
મસ્તી ન કરજો, તોફાન ન કરજો	لَا تَشِيطُنُوا
ની હાજરીમાં	فِي مَحْضَرٍ
પહેલો માળો	الطَّابِقَةُ الْأُولَى
ઉપર જવાનું સાધન- લિફ્ટ	الْمِصْعَدُ
બંધ કરવાનું સાધન-તાળું	مِغْلَاقٌ
(બંધ કરવાની) ચાવી	الْمِرْتَاجُ
લોટ બાંધવાની મોટી થાળી	الْمِعْجَنَةُ
તેણે લોટ બાંધ્યો.	عَجِنَ
લોટ	الدَّقِيقُ
હું તૈયાર કરું.	أَهَيَّيْ
ટોપલી	الْمِشِيْعَةُ
રોટલો રોંધવાનું સ્થળ / બેકરી	الْمِخْبِزُ
ઝોરબેલ	الْجَرَسُ الْكَهْرُبَائِي
સ્વિચ / બટન	زِرٌّ
વહાલી અમ્મી	أُمِّيْمَةٌ
બાઈક	الدَّرَاجَةُ النَّارِيَّةُ
લાઈસન્સ	الرُّخْصَةُ
વેસ્ટપેપર - બાસ્કેટ	سَلَّةٌ

કપ	فِنْجَانٌ
ડોયો	الْمِغْرَفَةُ
બોક્ષ	عُلْبَةٌ
થાળીઓ	صُحُوفٌ
થાળીઓનું સ્ટેન્ડ	الْمُطَبِّقَةُ
કચરો	الْقُمَّامَةُ
છીલકાં / છોતરાં	الْقَشَارَةُ
ડાઈનિંગ-ટેબલ	مَائِدَةُ الطَّعَامِ
મિનરલ વોટર	الْمَاءُ الْمَعْدَنِي
ફળોની ટોપલી	مَقْطُفُ الْفَوَاكِه
બાટલીઓ	قَنِينَةٌ
દૂધની ઢેગડી	الْمَحْلَبُ
દૂધની ડેરી	الْمَلْبَنَةُ
ગીઝર	سَخَّانَةٌ
સ્નાનગૃહ, બાથરૂમ	الْمَغْسَلُ
શ્રેષ્ઠ, ઉમદા	أَنْيَقَةٌ
સોલરગીઝર	سَخَّانَةُ شَمْسِيَّةٌ
ટૂથપેસ્ટ	مَعْجُونُ الْأَسْنَانِ
બ્રશો	فُرْشَاةٌ
વોશબેઝિન	الْمَغْسَلَةُ
પીળું	صَفْرَاءُ
સફેદ	بَيْضَاءُ
ગોદ / ખોળો	مُحْتَضَنٌ
દુર્ગંધ મારતું	مُنْتِنٌ

ત્રમરિનાત

1. નીચેના સવાલોના જવાબ અરબીમાં લખો :

- (1) مَا هِيَ الْأَدْوَاتُ الْجَدِيدَةُ الَّتِي اشْتَرَتْهَا الْأُسْرَةُ؟
- (2) فِي أَيِّ جَانِبٍ نَوَافِذُ الْبَيْتِ؟
- (3) مَنْ وَضَعَتِ الْمِكْنَسَةَ وَأَيْنَ وَضَعَتْ؟
- (4) أَيْنَ يُوجَدُ الْمُحْلَبُ؟
- (5) مِنْ أَيْنَ اشْتَرَى أَحْمَدُ الْحَلِيبَ؟
- (6) أَيُّ سَخَّانَةٍ أَثْمَنُ؟ السَّخَّانَةُ الْكَهْرَبَائِيَّةُ أَمْ السَّخَّانَةُ الشَّمْسِيَّةُ؟
- (7) أَيُّ شَيْءٍ يُحِبُّ الْأَبُ أَنْ يُوَضَعَ عَلَى الْمَائِدَةِ؟
- (8) كَمْ مَزْرَعًا لِأُسْرَةِ أَحْمَدَ فِي الْقَرْيَةِ، وَمَاذَا يَزْرَعُونَ فِيهَا؟
- (9) مِنْ أَيِّ شَيْءٍ تَخَافُ الْأُخْتُ الصَّغِيرَةُ؟
- (10) أَيْنَ يَسْكُنُ وَيَطْعَمُ أَخُو أَحْمَدَ؟

2. ગુજરાતીમાં અનુવાદ કરો :

- (1) تَرَكْنَا الْمَحْرَاثَ وَالثَوْرَيْنِ وَنَسْتَعْمِلُ تَرَكَتُورَ فِي مَزَارِعِنَا.
- (2) تَفْتَحُ الطُّرُقُ وَتُنْشَأُ الْمَعَابِرُ عَلَى الْأَنْهَارِ وَمُنْعَطِفِ الشَّوَارِعِ فِي زَمَانِنَا هَذَا.
- (3) اشْتَرَيْنَا مَرَوْحَتَيْنِ جَدِيدَتَيْنِ وَمُكَيِّفًا لِمَعْمَلِنَا الْجَدِيدِ.
- (4) يَنْشُرُ النَّجَّارُ بِمِنْشَارِهِ الْخَشَبَ.
- (5) مَزَارِعُنَا هِيَ مَأْسَدَةٌ شَهِيرَةٌ يَزُورُهَا النَّاسُ مِنْ أَنْحَاءِ الْعَالَمِ.

3. અરબીમાં અનુવાદ કરો :

- (1) છોકરાએ હાથમાં શાવર લઈને માથા ઉપર પાણી રેડવું.
- (2) મોબાઈલની શોધ પછી ટેલિફોન-બૂથ ચલણમાં નથી.
- (3) બાઈક ચલાવતી વખતે લોકો માથા ઉપર હેલમેટ મૂકે છે.

કાતરવાનું સાધન - એટલે કાતર

(2) مَفْعَالٌ - مِقْرَاضٌ

ઝાડુ વાળવાનું સાધન - ઝાડુ

(3) مَفْعَلَةٌ - مِكنَسَةٌ

مِطْوَاءَةٌ, જેમકે, وزن ના مَفْعَلَةٌ ભાગે મોટા માટે اسم آله માંથી فعل ثلاثی معتل اللام

اسم تصغير

(1) જે નામની ત્વચિર કરવાથી મૂકવાથી يائے ساکن વર્ણ પછી ના اسم ثلاثی مجرد અને તે નાનું હોવાનું કે કંઈક ઓછું હોવાનું સૂચવે છે. જેમકે, طفل એટલે કે બાળક, પણ طِفْلٌ એટલે નાનું બાળક.

તેના નીચે પ્રમાણે ત્રણ وزن છે :

فُعِيلٌ - رُجِيلٌ - وَلِيدٌ

فُعَيْعِلٌ - جُعَيْفِرٌ - دُرَيْهَمٌ

فُعَيْعِيلٌ - دُنَيْنِيرٌ - عَصِيفِيرٌ - مُصَيِّحٌ - سَلِيطِينٌ

(2) જે નામની ત્વચિર કરવાની હોય, તેનો બીજો વર્ણ જો الف હોય તો, ત્વચિર કરતી વખતે તે “الف” નો “و” થઈ જાય છે. જેમકે,

عَاقِلٌ - عُوَيْقِلٌ حَامِدٌ - حُوَيْمِدٌ ضَارِبٌ - ضُوَيْرِبٌ

(3) જે નામની ત્વચિર કરવાની હોય તેમાં જો ત્રીજો વર્ણ ‘الف’ કે ‘واو’ હોય, તો તેનું ય થઈ જાય છે. જેમકે,

عَصَا - عَصْيٌ دُلُو - دُلْيٌ

(4) જે નામની ત્વચિર કરવાની હોય તેના ત્રીજા વર્ણમાં જો ય હોય, તો તેને ત્વચિર કરવામાં يائے નામની ત્વચિર કરવાની હોય તેના ત્રીજા વર્ણમાં જો ય હોય, તો તેને ત્વચિર કરવામાં

كَرِيمٌ - كَرِيمٌ عَزِيزٌ - عَزِيزٌ مَرِيمٌ - مَرِيمٌ

اسم تفضيل

رحيم -, كريم -, أكرم, જેમકે, وزن ના أفعال થી فعل ثلاثی مجرد - اسم تفضيل રહિમ, કરિમ, અક્રમ, જેમકે, તે અન્ને ઉપર્યુક્ત વજનમાંથી અપવાદ છે. છે, તે અન્ને ઉપર્યુક્ત વજનમાંથી અપવાદ છે. છે, તે અન્ને ઉપર્યુક્ત વજનમાંથી અપવાદ છે.

رَمِيشُ يَسْكُنُ فِي حَارَةِ سَوَدَاغْرَان، وَهِيَ عَلَى مَقْرَبَةٍ بِشَارِعٍ يُقَالُ لَهُ "رِيلِيفَ رَوْدُ" فِي أَحْمَدَآبَادِ گَجَرَات، وَلَهُ أَرْبَعَةُ أَصْدِقَاءَ "زِيد" وَ سُرِيش وَ عَزِيز وَ رَاهُول، كُلُّهُمْ يَتَعَلَّمُونَ فِي كُليِّهِ وَاحِدَةٍ فِي جَامِعَةِ گَجَرَات وَ ذِيَالِيَه، وَ رَمِيشُ رَجُلٌ وَقُورٌ لَا يُدَانِيهِ فِي الْوَقَارِ أَحَدُ أَصْدِقَائِهِ كَمَا أَنَّ زِيداً شُجَاعٌ وَهُوَ مَعْرُوفٌ بِشَجَاعَتِهِ فِي الْبَلَدِ، وَ يَعْرِفُ النَّاسُ أَنَّ الْفَتْحَ عَلَيْهِ فِي الصِّرَاعِ صَعْبٌ لَا يَغْلِبُهُ أَحَدٌ مِنْ أَصْدِقَائِهِ، وَلَكِنَّهُ شَرِيفٌ لَا يَظْلِمُ أَحَدًا وَلَا يُؤْذِي، بَلْ يَنْصُرُ الضَّعِيفَ وَيَعِصِمُهُ مِنَ الظَّالِمِ الْقَوِيِّ، وَهُوَ جَمِيلٌ أَيْضًا يُعْجِبُ بِهِ كُلُّ مَنْ رَأَاهُ، وَلَا تَرَاهُ إِلَّا فَرَحًا، أَمَّا سُرِيشُ وَ عَزِيزُ فَهُمَا مِنْ خِيَارِ التَّلَامِيذِ الْمُتَعَلِّمِينَ فِي الْمَدْرَسَةِ، فَهُمَا كَرِيمَانِ جَدَّاءَ، وَلِذَا يُحِبُّهُمَا جَمِيعُ الزُّمَلَاءِ وَأَسَاتِذَتُهُمْ، وَ رَاهُولُ سَيِّدُهُمْ فِي كُلِّ خَيْرٍ، وَهُوَ لَآءِ كُلِّهِمْ يَمْتَازُونَ جَمِيعَ الطَّلَبَةِ فِي الْكَلِيَّةِ بِصَفَاتِهِمِ الْمَمْتَازَةِ، وَ يَجْتَهِدُونَ فِي الدِّرَاسَةِ وَيَنْجَحُونَ نَجَاحًا بَارِزًا

શબ્દાર્થ

કુલિયે	કોલેજ	جامعة	યુનિવર્સિટી
وَقُورٌ	મોભેદાર	شُجَاعٌ	બહાદુર/વીર
بَلَدٌ	શહેર	صِرَاعٌ	કુસ્તી
صَعْبٌ	મુશ્કેલ	لَا يَغْلِبُهُ	તેને કોઈ હરાવી શકતું નથી.
شَرِيفٌ	સામ્રાજ્ય	يُؤْذِي	તે કષ્ટ આપે છે/ રંભાડે છે.
يَعِصِمُهُ	તે તેનું રક્ષણ કરે છે.	أَيْضًا	પણ
فَرِحَ	પ્રસન્ન	خِيَارٌ	શ્રેષ્ઠ
زُمَلَاءُ	સહપાઠીઓ	يَمْتَازُونَ	જુદા તરી આવે છે.
جميع الطلبة	બધા વિદ્યાર્થી	دِرَاسَةٌ	અભ્યાસ / ભણતર
بارِزٌ	બળહતુ		

(4) કયારેક કોઈ પણ અક્ષરનો વધારો કર્યા સિવાય માત્ર **صفت مشبه** બદલીને **حركات**

બનાવવામાં આવે છે. દા.ત., **فَرِحَ** , **فَعِلُ** ના وزن ઉપર છે.

રંગ, ખામી અને દેખાવ દર્શાવનાર **صفت مشبه** જો પુરુષવાચક હોય, તો **أَفْعُلُ** ના وزن ઉપર બનાશે. અને જો નારીજાતિ હોય, તો **فَعْلَاءُ** ના وزن ઉપર બનાશે દા.ત.

રંગ : **أَحْمَرُ** લાલ (પુરુષ વાચક), **حَمْرَاءُ** લાલ (સ્ત્રી વાચક)

ખામી : **أَعْوَرُ** પુરુષવાચક = કાણો પુરુષ

દેખાવ : **عَوْرَاءُ** સ્ત્રીવાચક = કાણી સ્ત્રી

દેખાવ : **أَعْيُنُ** (પુરુષ વાચક) પહોળી આંખોવાળો

عَيْنَاءُ (સ્ત્રીવાચક) પહોળી આંખોવાળી

تمرينات

جَاءَ زَيْدٌ أَحْمَرٌ وَهُوَ مَرِحٌ جَدًّا لَأَنَّهُ رَأَى امْرَأَةً عَيْنَاءً فَأَعْجَبَتْهُ، حَتَّى خَرَجَ مِنَ الْبَيْتِ الْأَبْيَضِ - فَإِذَا هُوَ بِرَجُلٍ وَقُورٍ، ثُمَّ ذَهَبَ إِلَى بَيْتِ صَدِيقِهِ فَرَأَى أَنَّ وَالِدَهُ غَضْبَانٌ، وَدَخَلَ بَيْتَهُ فَعَلِمَ أَنَّ أُمَّ صَدِيقِهِ حَزِينَةٌ وَلَا أَكَلَتْ وَلَا شَرِبَتْ مَذْيُومَيْنِ فَهِيَ عَطَشَى وَجُوعَى، فَفَكَرَ زَيْدٌ كَيْفَ يُرْضِي وَالِدَةَ صَدِيقِهِ حَتَّى يَذْهَبَ هُمُهَا وَحُزْنُهَا فَانْجَحَ فِي ذَلِكَ، فَرَضِيَتْ بَلْ ضَحِكَتْ ضَحْكًا شَدِيدًا حَتَّى صَارَتْ حَمْرَاءَ كَأَنَّ الرُّمَانَ فُقِيَ عَلَى وَجْهِهَا

(1) ઉપર્યુક્ત ફકરામાંથી **صفت مشبه** શોધીને નોટબુકમાં લખો.

(2) નીચે આપેલા શબ્દો સામે **اسم فاعل** અથવા **صفت مشبه** માંથી જે લાગુ પડતું હોય તે લખો :

کاتبٌ ، بیضاء ، أسودٌ ، سیدٌ ، ناصرٌ ، وقورٌ

کریمٌ ، قادرٌ ، فرحٌ ، غضبانٌ ، شجاعٌ ، ضاربٌ

(3) એવાં પાંચ વાક્યો બનાવો કે જેમાં **صفت مشبه** નો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હોય.

- الْمُدَّرْسُ : أَدْخُلْ يَا زَكَرِيَّا - تَأَخَّرْتَ كَثِيرًا - مَا الَّذِي أَخْرَكَ ؟
- زَكَرِيَّا : كُنْتُ مُتَعَبًا - فَاسْتَلَقَيْتُ عَلَى قِفَايَ بَعْدَ الصَّلَاةِ لِكَيْ أُسْتَرِيحَ قَلِيلًا، فَعَلَبَنِي النَّوْمُ وَمَا اسْتَيْقَظْتُ إِلَّا السَّاعَةَ التَّاسِعَةَ، فَتَوَضَّأْتُ وَتَوَجَّهْتُ بِسُرْعَةٍ إِلَى هُنَا - لَا اسْتَحَمَمْتُ وَلَا أَفْطَرْتُ -
- الْمُدَّرْسُ : أَلَمْ يُوقِظَكَ زُمَلَاءُكَ ؟
- زَكَرِيَّا : إِنْ زُمَلَائِي الَّذِينَ يَسْكُنُونَ مَعِيَ ذَهَبُوا كُلُّهُمْ إِلَى الْمَطَارِ لِاسْتِقْبَالِ رِئِيسِهِمْ -
(يَدْخُلُ عَبْدُ الْمَلِكِ)
- الْمُدَّرْسُ : الْآنَ تَأْتِي وَقَدْ انْتَهَى الدَّرْسُ أَوْ كَادَ ؟
- عَبْدُ الْمَلِكِ : ذَهَبْتُ إِلَى مُسْتَوْصَفِ الْجَامِعَةِ - فَحَوَّلَنِي الطَّبِيبُ إِلَى الْمَسْتَشْفَى الْعَامِّ -
- الْمُدَّرْسُ : إِذَا لَا بَأْسَ عَلَيْكَ، طَهُورٌ إِنْ شَاءَ اللَّهُ، اسْتَأْذَنْتِ الْمَدِيرَ ؟
- نَعَمْ - اسْتَأْذَنْتُهُ قَبْلَ الذَّهَابِ، فَأَذِنَ لِي -
- (يَرِنُ الْجَرَسُ، فَيَخْرُجُ الْمُدَّرْسُ وَيَتَّبِعُهُ حَامِدٌ وَيُسِرُّ إِلَيْهِ حَدِيثًا)
- حَامِدٌ : يَافِضِيلَةَ الشَّيْخِ، أُرِيدُ أَنْ أَتَحَدَّثَ إِلَيْكَ فِي مَوْضُوعٍ وَلَكِنِّي اسْتَحْيِي -
- الْمُدَّرْسُ : قُلْ وَلَا تَسْتَحْيِ -
- حَامِدٌ : أَحْتَاجُ إِلَى مَبْلَغٍ مِنَ الْمَالِ، اسْتَقْرَضْتُ مِنْ بَعْضِ زُمَلَائِي فَلَمْ يُقْرِضُونِي، فَهَلْ يُمَكِّنُنِي أَنْ أَقْتَرِضَ مِنْكَ ؟
- الْمُدَّرْسُ : نَعَمْ
- حَامِدٌ : جَزَاكَ اللَّهُ خَيْرًا، سَأَتِيكَ غَدًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ -
- الْمُدَّرْسُ : إِذَنْ أَنْتَظِرُكَ -

حَامِدٌ : أَنْتَ الْآنَ فِي بَيْتِكَ الْجَدِيدِ- أَلَيْسَ كَذَلِكَ ؟

الْمُدَرِّسُ : بَلَى

حَامِدٌ : عَسَى أَنْ تَكُونَ مُسْتَرِيحًا فِيهِ

الْمُدَرِّسُ : نَعَمْ- الْحَمْدُ لِلَّهِ-

શબ્દાર્થ

ગરદનનો પાછળનો ભાગ- બોચી	قَفَا	તું મોડો પડ્યો.	-	تَأَخَّرَتْ
મેં સ્નાન કર્યું.	-	إِسْتَحَمْتُ	-	إِسْتَلْقَيْتُ
પ્રમુખ	-	رَئِيسٌ	-	أَفْطَرْتُ
સાર્વજનિક હોસ્પિટલ	-	الْمُسْتَشْفَى الْعَامُّ	-	مُسْتَوْصَفٌ
તેં રજા માંગી.	-	إِسْتَأْذَنْتِ	-	طَهُورٌ
ઘંટડી વાગે છે.	-	يَرِنُ الْجَرَسُ	-	أَذِنَ
મને શરમ આવે છે.	-	أَسْتَحِي	-	يُسِرُّ إِلَيْهِ
મેં ઉધાર માંગ્યું.	-	إِسْتَقْرَضْتُ	-	مَبْلَغٌ
એક પક્ષીનું નામ	-	بُغَاثٌ	-	مُسْتَرِيحًا

تَمَرِينَات

1. પાઠના આધારે નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

(1) مَتَى اسْتَيْقَظَ زَكَرِيَّا مِنَ النَّوْمِ ؟

(2) لِمَ تَأَخَّرَ عَبْدُ الْمَلِكِ ؟

(3) مَاذَا طَلَبَ حَامِدٌ مِنَ الْمُدَرِّسِ ؟

2. પાઠમાં વપરાયેલા ક્રિયાપદો શોધીને લખો.

3. આપેલાં ઉદાહરણો જોઈને તેની નીચે આપેલા ક્રિયાપદમાં બાબ استفعال માં ماضى, مضارع, مصدر, اسم فاعل, اسم مفعول, امر, نهى નાં રૂપો બનાવો :

المعنى	اسم المفعول	اسم الفاعل	النهى	الأمر	المصدر	المضارع	الماضى
અર્થ	કર્મવાચક	કર્તૃવાચક	નકાર	આજ્ઞાર્થ	ક્રિયાપદ	વર્તમાનકાળ	ભૂતકાળ
સ્વાગત કરવું	مُسْتَقْبِلٌ	مُسْتَقْبِلٌ	لَا تَسْتَقْبِلُ	اسْتَقْبِلْ	اسْتِقْبَالًا	يَسْتَقْبِلُ	اسْتَقْبَلَ
ક્ષમા માંગવી							اسْتَغْفَرَ
સહાય માંગવી							اسْتَنْصَرَ
સેવા લેવી							اسْتَحْدَمَ
ખવાનું માંગવું							اسْتَطْعَمَ
પૂછવું							اسْتَفْسَرَ
નવું સમજવું							اسْتَحْدَثَ
મોટાઈ બતાવવી							اسْتَكْبَرَ

4. નીચે આપેલાં ઉદાહરણો માંથી بَاب استفعال ના બધાં જ مُشتقات પાઠમાં આપેલા કોઠા મુજબનાં બધાં જ રૂપો નક્કી કરો અને અલગ યાદી બનાવીને લખો :

- (1) أَسْتَحِمْ كُلَّ صَبَاحٍ مُبَكَّرًا.
- (2) يَسْتَمِرُّ الْإِمْتِحَانُ يَوْمَيْنِ.
- (3) اسْتَأْجَرْتُ هَذِهِ الشُّقَّةَ بِأَلْفِ دُولَارٍ.
- (4) اسْتَعِدُّوا لِلْإِمْتِحَانِ.
- (5) اسْتَسْلَمَ الْمُجْرِمُ لِلشَّرْطَةِ.
- (6) لَا يَجُوزُ الْإِسْتِعَانَةُ بِغَيْرِ اللَّهِ.
- (7) ذَهَبَ الطُّلَّابُ إِلَى الْمَطَارِ لِاسْتِقْبَالِ رَئِيسِهِمْ.
- (8) نَحْنُ مُسْتَعِدُّونَ لِلسَّفَرِ إِلَى أَمْرِيكَ.
- (9) أَرْجُو لَكَ مُسْتَقْبَلًا زَاهِرًا.

5. નીચેના ફકરામાં આપેલી ખાલી જગ્યાઓ પાઠના આધારે પૂર્ણ કરો :

كُنْتُ مُتَعَبًا عَلَى عَلَى قَفَايَ بَعْدَ لِكُنِّي قَلِيلًا
 ذَهَبْتُ إِلَى الْجَامِعَةِ فَحَوَّلَنِي الطَّبِيبُ إِلَى الْعَامَ عَسَى أَنْ
 تَكُونُ فِيهِ.

6. નીચે આપેલાં ગુજરાતી વાક્યોનો અરબીમાં અનુવાદ કરો :

- (1) રમેશે જયોર્જ પાસે ઉછીના પૈસા માંગ્યા.
- (2) શ્રદ્ધાળુ બનારસ જવા માટે તૈયાર છે.
- (3) વિદ્યાર્થીઓ, તમે વાર્ષિક પરીક્ષાની તૈયારીમાં લાગી જાઓ.
- (4) મેં એડવર્ડની મદદ માંગી, પણ તેણે મારી મદદ ન કરી.

باب الإستفعال ની વિશિષ્ટતાઓ

1. طلب :- अर्थान् मفعول (कर्म) थी مصدری मूળ क्रियापदनो अर्थ प्राप्त करवा माटे
 क्रियापदनो - नَسَبَتْ - فاعِل (कर्ता) तरफ़ करवी :

તેણે મદદ માંગી.

-

(1) اسْتَنْصَرَ

તેણે ક્ષમા માંગી.	—	إِسْتَعْفَرَ (2)
તેણે સેવા લીધી.	—	إِسْتَحْدَمَ (3)
તેણે કાઢવાની ઈચ્છા વ્યક્ત કરી.	—	إِسْتَخْرَجَ (4)

2. **تَحَوُّلٌ وَصِيْرُوْرَت** :- (કર્તા)નું પોતાની મૂળ હાલતમાંથી બીજા હાલત તરફ જવું. તેના બે પ્રકાર છે :

		(1) تَحَوُّلٌ مَجَازِي , જેમકે
બુગાસે ગીધનું રૂપ ધારણ કર્યું.	—	إِسْتَنْسَرَ الْبُغَاثُ (1)
ઊંટડીએ ઊંટનું રૂપ ધારણ કર્યું.	—	إِسْتَنَوَقَ الْجَمْلُ (2)
		(2) تَحَوُّلٌ حَقِيْقِي , જેમકે
માટી પથ્થર થઈ ગઈ.	—	إِسْتَحْجَرَ الطِّينُ (1)
ખોલકું ઘોડો બની ગયો.	—	إِسْتَحْصَنَ الْمُهْرُ (2)
લાકડી કમાન બની ગઈ.	—	إِسْتَقْوَسَ الْعُودُ (3)
પાણી બરફ બની ગયું.	—	إِسْتَجَمَدَ الْمَاءُ (4)

3. **مُصَادَفَتٌ (وَجْدَانٌ)** :- કર્તામાં મૂળ ક્રિયાપદનો અર્થ પ્રાપ્ત થવો - જેમકે,

મેં તેને મોટો ગણ્યો.	—	إِسْتَعْظَمْتُهُ (1)
મેં શેરડીને પોલી માણી.	—	إِسْتَجَوْفْتُ قَصَبَ الشَّكْرِ (2)
મેં તેને ઘરડો સમજ્યો.	—	إِسْتَهَرَّمْتُهُ (3)
મેં શહેરને રોગગ્રસ્ત જોયું.	—	إِسْتَوْبَأْتُ الْمِصْرَ (4)

4. **إِحْتِصَارٌ** :- વાક્ય ટૂંકાવીને, استعمال ના રૂપમાં વાપરવું - જેમકે,

ખાલિદે ઇન્નાલિલ્લાહ પઢ્યું.	—	إِسْتَرْجَعَ خَالِدٌ (1)
-----------------------------	---	--------------------------

- عَادِلٌ : يَا أَسْتَاذُ إِنَّ لَدَيَّ اقْتِرَاحًا
- الْمُدَرِّسُ : اِنْتَظِرْ حَتَّى أَطَّلِعَ عَلَى هَذَا التَّعْمِيمِ..... (بَعْدَ قَلِيلٍ)
- مَا اقْتِرَاحُكَ ؟
- عَادِلٌ : إِنَّ فَضْلَنَا هَذَا أَصْبَحَ مُزْدَحَمًا جِدًّا. مَا رَأَيْكَ أَنْ نَنْتَقِلَ إِلَى الْفَصْلِ الَّذِي فِي الطَّابَقِ الثَّانِي؟ فَإِنَّهُ خَالٍ الْآنَ.
- الْمُدَرِّسُ : إِنَّ هَذَا رَأْيٌ سَدِيدٌ. سَأَكَلِمُ الْمُدِيرَ فِيهِ، لَكِنَّ الْآنَ أَنْتُمْ رَاجِعُوا الدُّرُوسَ السَّابِقَةَ وَاجْتَهِدُوا، فَقَدْ قَرَّبَ الْإِمْتِحَانُ السَّنَوِيُّ.
- لَيْبٌ : كُنَّا نَظْنُهُ بَعِيدًا فَإِذَا هُوَ قَرِيبٌ.
- مُحَمَّدٌ : مَتَى تَنْتَهِي الدِّرَاسَةُ يَا أَسْتَاذُ ؟
- الْمُدَرِّسُ : أَظْنُهَا تَنْتَهِي فِي مُنْتَصَفِ هَذَا الشَّهْرِ.
- لَيْبٌ : أَلْنَا مُمْتَحِنُونَ مِنْ خَارِجِ الْكُلِّيَّةِ ؟
- الْمُدَرِّسُ : نَعَمْ، سَيَشْتَرِكُ فِي الْإِمْتِحَانِ الشَّفَوِيِّ مُمْتَحِنُونَ مِنْ خَارِجِ الْكُلِّيَّةِ.
- حَمَادٌ : أَيَحِقُّ لِي أَنْ أَدْخُلَ فِي الْإِمْتِحَانِ ؟ فَقَدْ اِتَّحَقْتُ مُتَأَخِّرًا.
- الْمُدَرِّسُ : نَعَمْ مِنَ التَّحَقُّ قَبْلَ الْإِمْتِحَانِ بِشَهْرَيْنِ فَلَهُ حَقُّ الدُّخُولِ فِي الْإِمْتِحَانِ.
- سَلْمَانٌ : يَا أَسْتَاذُ! سَأَغِيبُ غَدًا وَبَعْدَ غَدٍ فَإِنِّي مُسَافِرٌ إِلَى بَرُودِهِ فَأَرْجُو السَّمَاخَ.
- الْمُدَرِّسُ : الْأَبَدُ مِنْ هَذَا السَّفَرِ ؟
- سَلْمَانٌ : نَعَمْ. وَاللَّهِ إِنِّي لَمُضْطَرٌّ إِلَى ذَلِكَ
- الْمُدَرِّسُ : لَا بَأْسَ. إِذَا مَرَرْتَ بِمَكْتَبَةِ هُنَاكَ فَاشْتَرِ لِي كِتَابًا إِسْمُهُ "مُخْتَارَاتُ مِنْ أَدَبِ الْعَرَبِ لِلشَّيْخِ أَبِي الْحَسَنِ النَّدَوِيِّ"

શબ્દાર્થ

મારી પાસે	—	لَدَيَّ	નોટિસ	—	تَعْمِيمٌ
ભીડવાળું	—	مُزْدَحَمٌ	સૂચન	—	اِقْتِرَاحٌ
મહિનાની અધવચ્ચે	—	مُنْتَصَفُ الشَّهْرِ	બીજે માળ	—	الطَّابِقُ الثَّانِي
મૌખિક કસોટી	—	الْإِمْتِحَانُ الشَّفَوِيُّ	યોગ્ય	—	سَدِيدٌ
વાર્ષિક પરીક્ષા	—	الْإِحْتِبَارُ السَّنَوِيُّ	મજબૂર-લાચાર	—	مُضْطَرٌّ

تمارین

- 1. પાઠના આધારે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબો લખો :**

(1) مَا اقْتِرَاحُ عَادِلٍ؟

(2) فِي أَيِّ إِمْتِحَانٍ يَشْتَرِكُ الْمُتَمَحِّنُونَ مِنْ خَارِجِ الْكُلِّيَّةِ؟

(3) مَنْ قَالَ هَذَا وَلِمَنْ؟ إِنَّ هَذَا الْفَصْلَ أَصْبَحَ مُزْدَحَمًا جَدًّا.

(4) إِلَىٰ أَيْنَ يُرِيدُ أَنْ يُسَافِرَ سَلَمَانُ؟

2. આપેલા ઉદાહરણને જોઈને નીચેના અفعال થી બાબ અفعال ,ماضی ,مصدر ,مضارع ,اسم :
 انا ، انت ، هو ، هي ، نحن ، انهم ، اسم مفعول ، فاعل :

મગ્ન	અમ્ મફ્લુલ	અમ્ ફાલ	અનહી	અમર	અમ્લ	અમ્લ	અમ્લ
અર્થ	કર્મવાચક	કર્તૃવાચક	નકાર	આજ્ઞાર્થ	ક્રિયાપદ	વર્તમાનકાળ	અતીતકાળ
રાહ જોવી	مُنْتَظَرٌ	مُنْتَظِرٌ	لَا تَنْتَظِرُ	اِنْتَظِرُ	اِنْتَظَارٌ	يَنْتَظِرُ	اِنْتَظَرَ
ભાગીદાર થવું							اِشْتَرَكَ
પરીક્ષા લેવી							اِمْتَحَنَ
ભેગાં થવું							اجْتَمَعَ
પ્રયત્ન કરવો							اجْتَهَدَ

إِنْتَقَلَ							સ્થળાંતર કરવું
إِكْتَنَزَ							સંગ્રહ કરવો

સૂચના 1 : જ્યારે બાબ افتعال ના કલમે ફ ની જગ્યાએ ડ-ઝ-ઝ આવે તો બાબ افتعال ની ત ને ડાલ થી બદલવામાં આવે છે. જેમકે, ازدحم થી زجر અને ازدحم થી زجر.

(1) નીચે આપેલાં ક્રિયાપદોને બાબ افتعال માં ફેરવો :

	دَعَا		زَانَ
	زَرَغَ		زَوَجَ
	دَفَنَ		ذَخَرَ
	دَهَنَ		دَخَنَ

સૂચના 2 : જ્યારે બાબ افتعال નો કલમે ફ ની જગ્યાએ ટ-ટ-ટ આવે, તો બાબ افتعال ના ફ ને ટ થી બદલાશે. જેમકે, اصْطَبَرَ થી صَبَرَ.

(1) નીચે આપેલાં ક્રિયાપદોને બાબ افتعال માં ફેરવો :

	ضَرَبَ		صَفَا
	صَرَخَ		ضَرَمَ
	صَرَفَ		طَلَعَ
	صَبَغَ		ظَلَمَ

સૂચના 3 : જો બાબ افتعال નો કલમે વા - વા આવે, તો તેને ત થી બદલી નાંખવામાં આવશે. જેમકે, اتَّقَى થી وَقَى.

(1) નીચે આપેલાં ક્રિયાપદોને બાબ افتعال માં ફેરવો :

	وَصَلَ
	وَحَدَّ
	وَفَّقَ
	وَزَنَ

3. નીચે આપેલાં ક્રિયાપદમાંથી દરેકનાં મૂળ રૂપ બતાવી એનો બાબ પણ બતાવો. જેમકે, اِنْتَظَر , તે અસલમાં نَظَرَ હતું. આ બાબ اِفْتَعَال છે. તેમાં ت અને ء વધારાનાં છે.

- (1) اِخْتَبَر _____
 (2) اِرْتَكَز _____
 (3) اِجْتَرَأ _____
 (4) اِنْتَصَرَ _____
 (5) اِنْتَشَرَ _____

4. નીચે આપેલાં બાબ اِفْتَعَال નાં ઉદાહરણો ઉપર વિચાર કરી એમાં દર્શાવેલ માઝી દર્શાવેલ વગેરે અલગ-અલગ કરીને બતાવો.

- (1) اَسْتَمِعْ اِلَى نَشْرَةِ الْاَخْبَارِ مِنَ الْاِذَاعَةِ الْبَرْطَانِيَّةِ كُلَّ صَبَاحٍ.
 (2) اِبْتَسِمَ لَا تَكُنْ عَابِسًا.
 (3) اِتَّصَلْتُ بِابِي هَاتِفِيًّا وَاخْبَرْتُهُ بِمَوْعِدِ سَفَرِي.
 (4) مِنْ اَيْنَ تُرِيدُ اَنْ تَشْتَرِيَ الْجَوَّالَةَ ؟
 (5) عَلَيْكُمْ اَنْ تَجْتَهِدُوا فِي هَذَا الْمَجَالِ.
 (6) كَانَ مَا جِدْتُ اِشْتَرَكُ فِي الْاِخْتِبَارِ الشَّفَوِيِّ
 (7) اِحْتَرَقَ الْخَشَبُ وَاسْوَدَّ.
 (8) فِي مَكْتَبِ الْمَدِيرِ اِجْتِمَاعٌ لِلْمُدَرِّسِينَ.
 (9) يَا أَيُّهَا الطَّالِبُ اِجْتَهِدْ تَنْحَجْ.
 (10) خَرَجْتُ مِنَ الْبَيْتِ مُسْرِعًا حَتَّى لَا آتَاخَّرَ عَنِ الْمَوْعِدِ.

- الْمُدَرِّسُ : عَمَّ تَتَسَاءَلُونَ أَنْتُمْ أَبْنَائِي ؟
- حَامِدٌ : تَتَسَاءَلُ عَنِ الْإِخْتِبَارِ كَيْفَ يَكُونُ ؟ أَسَهْلَةً تَكُونُ الْأَسْئَلَةُ فِيهَا أَمْ صَعْبَةً ؟ أَسْتَطِيعُ أَنْ نُنَجِّحَ بِتَقْدِيرٍ مُمْتَازٍ أَمْ لَا ؟
- الْمُدَرِّسُ : اِطْمَئِنُّوا يَا أَبْنَائِي سَتَكُونُ الْإِمْتِحَانُ سَهْلًا إِنْ شَاءَ اللَّهُ رَاجِعُوا الدَّرُوسَ وَتَعَاوَنُوا وَلَا تَتَكاسَلُوا.
- مُنُوجٌ : نَحْنُ خَائِفُونَ يَا أَسْتَاذُ، فَضَيْنَا السَّنَةَ كُلَّهَا فِي اللَّهْوِ وَاللَّعِبِ يَالَيْتَنَا اجْتَهَدْنَا طَوَالَ الْعَامِ كَمَا نَجْتَهِدُ الْآنَ قُبِيلَ الْإِمْتِحَانِ.
- الْمُدَرِّسُ : كُونُوا مُتَفَائِلِينَ. وَلَا تَكُونُوا مُتَشَائِمِينَ، لَا دَاعِيَ لِلْخَوْفِ، فَإِنَّكُمْ طُلَّابٌ مُجْتَهِدُونَ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ، لَا بُدَّ مِنَ الثِّقَةِ بِأَنْفُسِكُمْ، مَا لَكَ تَتَشَاءَبُ يَا أَبَا بَكْرٍ ؟
- أَبُو بَكْرٍ : تَنَاوَلْتُ دَوَاءً بَعْدَ الْفُطُورِ، يَدُوءُ أَنَّهُ مُنَوِّمٌ.
- الْمُدَرِّسُ : اذْهَبْ إِلَى غُرْفَتِكَ وَاسْتَرِحْ (يَخْرُجُ أَبُو بَكْرٍ)
- عُمَرُ : إِنَّ هَذَيْنِ الطَّالِبَيْنِ يَتَشَاَجِرَانِ دَائِمًا. أَرْجُو أَنْ تَنْصَحَهُمَا.
- الْمُدَرِّسُ : لِمَ التَّشَاَجَرُ يَا حَامِدُ ؟
- حَامِدٌ : إِنَّ عَبَّاسًا يَقُولُ لِي دَائِمًا : ”يَا عَمُورُ“
- عَبَّاسٌ : هُوَ يَقُولُ لِي : ”يَا عَرَجُ“
- الْمُدَرِّسُ : لَا يَجُوزُ التَّنَابُزُ بِالْأَلْقَابِ يَا ابْنِي ”وَالْتَّنَابُزُ هُوَ أَنْ يَدْعُوَ بَعْضُنَا بَعْضًا بِلَقَبِ الشُّوْءِ“.
- لَا يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَنَابَزَ، أَوْ دُ أَنْ تَتَصَافَحَا. (حَامِدٌ وَعَبَّاسٌ يَتَصَافَحَانِ)
- عَلِيٌّ : أَرْجُو أَنْ تَسْمَحَ لِي بِالْإِنْصِرَافِ فَإِنِّي أَشْعُرُ بِتَعَبٍ شَدِيدٍ.

اَلْمُدْرِسُ : اِيَّاكَ اَنْ تَتَمَارَضَ يَاعَلِيُّ-

عَلِيُّ : اَعُوذُ بِاللّٰهِ اَنْ اَكُوْنَ مِنَ الْكَاذِبِيْنَ-

اِذْهَبْ، شَفَاكَ اللّٰهُ-

مُنُوْج : يَاسْتَاذُ نُوشِكُ اَنْ نَتَخَرَّجَ- نُرِيْدُ اَنْ نَتَعَلَّمَ طَرِيْقَةَ الْبَحْثِ عَنِ الْكَلِمَةِ فِي الْمُعْجَم-

اَلْمُدْرِسُ : اِنَّ هَذِهِ لِفِكْرَةٌ جَيِّدَةٌ- سَاضِعُ فِي مَكْتَبِيْ مُعْجَمًا وَسَيَكُوْنُ فِيْ مُتَنَاوَلٍ اَيَّدِيْكُمْ اِنْ شَاءَ اللّٰهُ-

શબ્દાર્થ

સારા માર્કથી	-	بِتَقْدِيْرِ مُمْتَازٍ	શેના વિશે	-	عَمَّ
પાઠોનું પુનરાવર્તન કરો.	-	رَاجِعُوا الدُّرُوسَ	પ્રશ્નો	-	اَسْئَلَةً
થોડા પહેલાં	-	قُبَيْلُ	આખું વર્ષ	-	طَوَالَ الْعَامِ
વિશ્વાસ	-	ثِقَةً	જરૂરી	-	لَا بُدَّ
જણાય છે - લાગે છે.	-	يَبْدُو	તું બગાસું ખાય છે.	-	تَتَشَاءُ بُ
કાણો	-	أَعْوُرُ	ઊંઘ લાવનારી	-	مُنَوْمٌ
હું ઇચ્છું છું	-	أَوْدُ	લંગડો	-	أَعْرَجُ
અમે પદ્વી મેળવીશું	-	نَتَخَرَّجُ	નજીક છે કે	-	نُوشِكُ
શબ્દકોશ	-	مُعْجَمٌ	અમે શીખી રહ્યાં છીએ.	-	نَتَعَلَّمُ

ત્મરિનાત

1. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબો લખો :

(1) عَمَّ يَتَسَاءَلُ الطُّلَابُ؟

(2) لِمَاذَا يَتَشَاءُ أَبُو بَكْرٍ؟

(3) مَاذَا يَقُولُ عَبَّاسٌ لِحَامِدٍ؟ وَمَاذَا يَقُولُ حَامِدٌ لِعَبَّاسٍ؟

(5) مَا فِكْرَةُ مُنُوجٍ؟ أَقْبَلَ الْمُدَرِّسُ هَذِهِ الْفِكْرَةَ؟

المعنى	اسم المفعول	اسم الفاعل	النهى	الأمر	المصدر	المضارع	الماضى
અર્થ	કર્મવાચક	કર્તૃવાચક	નકાર	આજ્ઞાર્થ	ક્રિયાપદ	વર્તમાનકાળ	ભૂતકાળ
પ્રાપ્ત કરવું	مُتَنَاوَلٌ	مُتَنَاوِلٌ	لَا تَتَنَاوَلُ	تَتَنَاوَلُ	تَنَاوَلًا	يَتَنَاوَلُ	تَنَاوَل
પરસ્પર શરત લગાવવી							تَخَاطَرَ
એકબીજાની મદદ કરવી							تَعَاوَنَ
પરસ્પર લડવું							تَشَاجَرَ
પરસ્પર વેવાઈ સંબંધ બાંધવા							تَصَاهَرَ
અપશુકન ગણવું							تَشَاءَمَ
પરસ્પર લડવું							تَقَاتَلَ
પરસ્પર એકબીજા ની સહાય કરવી							تَنَاصَرَ
પરસ્પર મોટાઈ દર્શાવવી							تَكَابَرَ

(1) قَالَ لِي الطَّبِيبُ: تَنَاوَلْ قُرْصَيْنِ مِنْ هَذَا الدَّوَاءِ بَعْدَ الْغَدَاءِ۔

61

(3) قَالَتِ الْأُمُّ لِفَاطِمَةَ، مَا أَنْتِ مَرِيضَةٌ إِنَّمَا أَنْتِ مُتَمَارِضَةٌ.

(4) أَتَبْكِي أَمْ تَتَبَاكِي يَا طِفْلُ؟

(5) يَجِبُ أَنْ لَا تَتْرُكَ الْأَدْوِيَةَ فِي مُتَنَاوِلِ أَيْدِي الْأَطْفَالِ.

(6) تَنَاوَمَ الْجَاسُوسُ وَسَمِعَ كَلَامَ النَّاسِ.

(7) تَعَاوَنُوا وَلَا تَتَكَاسَلُوا.

(8) إِنْ تَتَمَارَضُوا تَمَرَضُوا.

(9) إِنَّ هَاتَيْنِ الطَّالِبَتَيْنِ تَتَشَاَجِرَانِ دَائِمًا.

(10) مَا يَنْبَغِي تَنَاوُلُ الْأَدْوِيَةِ - بَغَيْرِ مَشُورَةِ الطَّبِيبِ.

4. નીચે આપેલાં ગુજરાતી વાક્યોનો અરબીમાં અનુવાદ કરો :

- (1) હે શંકર અને જયોર્જ, તમે પરસ્પર કેમ ઝઘડો છો ?
- (2) નાનો છોકરો અને નાની છોકરી એકબીજાને મારી રહ્યાં છે.
- (3) ભારત અને પાકિસ્તાન શાંતિવાર્તા કરી રહ્યાં છે.
- (4) મહેમાન જાણી બૂજીને સૂઈ ગયાં અને યજમાનની વાત સાંભળી લીધી.

باب تَفَاعُلٍ ની વિશેષતાઓ

1. تَشَارُكٌ :- બે કે બેથી વધુ વ્યક્તિઓને મુખ્ય કામમાં ભાગીદાર બનાવવી જેમકે :

- (1) تَخَاصُمَ زَيْدٌ وَخَالِدٌ. - એક અને ખાલિદ એકબીજા સાથે લડ્યાં.
- (2) تَصَاهَرَ حَامِدٌ وَمَاجِدٌ. - હામિદ અને માજિદ પરસ્પર એકબીજાના વેવાઈ થયા.
- (3) تَضَارَبَ بَكْرٌ وَسَعَادٌ. - બક અને સૂઆદે એકબીજાને માર્યા.
- (4) تَلَابَبَ زَيْدٌ وَعُمَرُ. - એક અને ઉમરે એકબીજાના કોલર ખેંચ્યાં.
- (5) تَوَاتَبَ الْقَوْمُ. - લોકો એકબીજાં ઉપર તૂટી પડ્યાં.

2. تَخَيُّلٌ અથવા تَكْلُفٌ :- કોઈ કામ કરવાનો ડોળ કરવો. એટલે કે કતારા ક્રિયા કરતો દેખાય પણ વાસ્તવમાં કરતો ન હોય. જેમકે,

- (1) تَنَاوَمَ الْجَاسُوسُ. - જાસૂસે સૂઈ રહેવાનો ડોળ કર્યો.
- (2) تَمَارَضَ زَيْدٌ. - એકે બીમાર હોવાનો ડોળ કર્યો.

- વિદ્વાને ન જાણતા હોવાનો ડોળ કર્યો. – (3) تَجَاهَلَ الْعَالِمُ.
- વિદ્યાર્થીએ બેદરકાર હોવાનો ડોળ કર્યો. – (4) تَعَاْفَلَ الطَّالِبُ.
- વરુએ મરી ગયાનો ડોળ કર્યો. – (5) تَمَاوَتَ الذُّئْبُ.
3. تَدْرِجُ :- કાર્યનું તબક્કાવાર ધીમે-ધીમે થવું.
- સાબરમતી નદીનું પાણી ધીમે-ધીમે વધ્યું. – (1) تَزَايَدَ نَهْرُ سَابَرْمَتِي.
- ઊંટ ધીમે-ધીમે આવ્યાં. – (2) تَوَارَدَتِ الْإِبِلُ.
4. فَاعِلٌ નું અનુસરણ કરવું. જેમકે,
- મેં તેને દૂર કર્યો, તે દૂર થઈ ગયો. – (1) بَاعَدْتُهُ فَتَبَاعَدَ.
- મેં તેને પાછળ લગાવ્યો, તો તે પાછળ લાગી ગયો. – (2) تَابَعْتُهُ فَتَتَابَعَ.
- મેં તેને હોદ્દેદાર બનાવ્યો, તો તે હોદ્દેદાર બની ગયો. – (3) وَالْيَتَةُ فَتَوَالَى.

(يُنْفَتِحُ الْبَابُ وَيَدْخُلُ مُعَاوِيَةُ)

- الْمُدْرِسُ : لِمَ تَأَخَّرْتَ يَا مُعَاوِيَةُ ؟
- مُعَاوِيَةُ : انْقَلَبْتُ سَيَّارَةً فِي الطَّرِيقِ فَتَوَقَّفَ الْمُرُورُ.
- الْمُدْرِسُ : انْقَلَبْتُ سَيَّارَةً ؟ ! أَيْنَ ؟
- مُعَاوِيَةُ : فِي الْمُنْعَطِفِ الَّذِي بَعْدَ الْجِسْرِ.
- الْمُدْرِسُ : أَسْلِمَ الرُّكَّابُ ؟
- مُعَاوِيَةُ : نَعَمْ، سَلِمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ لَمَاتُوا... كَانَ الْإِنْقِلَابُ عَنِيفًا. فَقَدْ
- انْخَلَعَتِ الْأَبْوَابُ وَتَكَسَّرَ الرُّجَا حُجٌّ.
- الْمُدْرِسُ : هَاتُوا الدَّفَاتِرَ يَا خَوَّانُ (الطُّلَّابُ يُسَلِّمُونَ الدَّفَاتِرَ)
- طَه : لَمَّا أَكْتُبِ الْوَاجِبَاتِ يَا أَسْتَاذُ
- الْمُدْرِسُ : لِمَهُ ؟
- طَه : انْكَسَرَتْ نَظَارَتِي فَلَا أُسْتَطِيعُ أَنْ أَقْرَأَ أَوْ أَكْتُبَ
- الْمُدْرِسُ : عَذْرُكَ مَقْبُولٌ... وَأَيْنَ دَفْتَرُكَ يَا عَلِيُّ ؟
- عَلِيُّ : أَنَا أَيْضًا لَمْ أَكْتُبَ
- الْمُدْرِسُ : أَنْكَسَرَتْ نَظَارَتُكَ أَيْضًا ؟
- عَلِيُّ : لَا، انْقَطَعَتِ الْكَهْرَبَاءُ فِي مَهْجَعِنَا بُعِيدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ وَاسْتَمَرَ الْإِنْقِطَاعُ إِلَى
- مَنْتَصَفِ اللَّيْلِ

શબ્દાર્થ

તૂટી ગયો	—	انْكَسَرَتْ	લાવો	—	هَاتُوا
ચશ્મો	—	نَظَّارَةٌ	ગૃહકાર્ય	—	الْوَاكِبَاتُ
છાત્રાલય	—	مَهَجَعٌ	વિજળી	—	كَهْرَبَاءُ
વળાંક	—	مُنْعَطَفٌ	ટ્રાફિક	—	مُرُورٌ
પલટી ખાઈ જવું	—	انْقِلَابٌ	પુલ	—	الْجِسْرُ
જુદા થવું	—	انْخَلَعَتْ	સખ્ત	—	عَنِيفٌ
3 થી 9 વચ્ચેની કોઈ	—	بِضْعَةٍ	કાંચ	—	زُجَاجٌ
પણ સંખ્યા માટે					
ઘણા પ્રયત્ન પછી	—	بَعْدَ جُهْدٍ شَدِيدٍ	સ્કુટર	—	الدَّرَاجَةُ الْبُخَارِيَّةُ
			પટાવાળો	—	فَرَّاشٌ / خَادِمٌ

تَمْرِيْنَات

- 1. પાઠના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબો લખો :**

(1) لِمَ لَمْ يَكُتَبْ طُهُ وَعَلَى الْوَاجِبَاتِ؟

(2) لِمَ تَأَخَّرَ مُعَاوِيَةُ؟

(3) أَيْنَ انْقَلَبَتِ السَّيَّارَةُ؟

2. आपेला उदाहरणने ध्यानमां राखी नीचे आपेला क्रियापदोथी باب ना मاضی, مضارع, امر, اسم مفعول, اسم فاعل, مصدر : इपो अनावो :

મહત્વ	અર્થ	કર્મવાચક	કર્તાવાચક	નિષેધ	આજ્ઞા	સ્રોત	પ્રયોગ
અર્થ	કર્મવાચક	કર્તાવાચક	નકાર	આજ્ઞા	ક્રિયાપદ	વર્તમાનકાળ	ભૂતકાળ
તૂટી જવું	મુન્કસર	મુન્કસર	લાતંગસર	ઇન્કસર	ઇન્કસારા	ઇન્કસર	ઇન્કસર
ખૂલવું							ઇન્ફત્હ
પલટી ખાઈ જવું							ઇન્ક્લબ

6. નીચે આપેલાં વાક્યોનો અરબીમાં અનુવાદ કરો :

- (1) આ ઓરડાની બારી ઘણા પ્રયત્ન પછી પણ ખૂલી નહીં.
- (2) ચાહનો કપ પટાવાળાના હાથથી તૂટી ગયો.
- (3) શ્રીલંકાની ક્રિકેટટીમ, ભારતની સામે હારી ગઈ.
- (4) રમેશનું સ્કૂટર રસ્તાની વચ્ચે પલટી ખાઈ ગયું.
- (5) મારો મોટો ભાઈ યુ.કે. પરત જતો રહ્યો.

باب انفعالની વિશિષ્ટતા

فَاعِلُ (કર્તા)ની અસરને કબૂલ કરવું. ભલે فعل ثلاثی - હોય જેમકે,

قَطَعَ الْوَلَدُ الْحَبْلَ فَانْقَطَعَ

كَسَرْتُ الرُّجَّاجَ فَانْكَسَرَ

અથવા غير ثلاثی હોય. જેમકે,

أَطْلَقْتُ الْبِنْدُوقِيَّةَ فَانْطَلَقَتْ

عَدَلَ زَيْدٌ الْغُصْنَ فَانْعَدَلَ

આ باب ના اَفْعَالُ હંમેશાં لازم રહે છે.

لازم - કર્મક

متعدی - કર્મક

શિક્ષકો માટે નોંધ

1. مجرد ثلاثی :- એ ક્રિયાપદને કહેવામાં આવે છે કે જેમાં ત્રણ અક્ષર اصلی મૂળ હોય. કોઈ અક્ષર વધારાનો ના હોય. જેમકે, نَصَرَ - كَتَبَ - عَرَفَ - رَفَعَ - عَلِمَ - حَسِبَ - فَتَحَ - كَرَّمَ, વગેરે.
2. ثلاثی مزید فيه :- જેમાં ત્રણ અક્ષર असली اصلی મૂળ હોય અને એક કે એક કરતાં વધારે અક્ષરો હોય, તેના ત્રણ પ્રકાર છે.
 - (1) જેમાં એક અક્ષર વધારે હોય, તો તે ક્રિયાપદના ત્રણ اوزان છે :

(الف) اَفْعَلُ - يُفْعِلُ જેમકે,

أَقْسَمَ - يُقْسِمُ

أَحْسَنَ - يُحْسِنُ

أَكْرَمَ - يُكْرِمُ

أَقْرَأَ - يُقْرَأُ

أَوْجَدَ - يُوجَدُ

أَنْذَرَ - يُنْذَرُ

(બ) فَعَّلَ - يُفَعِّلُ જેમકે ،

قَدَّمَ - يُقَدِّمُ	صَرَفَ - يُصَرِّفُ	نَوَّرَ - يُنَوِّرُ
نَسَقَ - يُنَسِّقُ	نَبَّهَ - يُنَبِّهُ	حَرَّضَ - يُحَرِّضُ

(ج) فَاعَلَ - يُفَاعِلُ જેમકે ،

قَاتَلَ - يُقَاتِلُ	خَاصَمَ - يُخَاصِمُ	عَاوَنَ - يُعَاوِنُ
نَاصَرَ - يُنَاصِرُ	كَاتَبَ - يُكَاتِبُ	

(2) જેમાં બે અક્ષર વધારે હોય એવા ક્રિયાપદના પાંચ ઓઝાન છે :

(الف) اِنْفَعَلَ - يُنْفَعِلُ જેમકે ،

اِنْكَسَرَ - يَنْكَسِرُ	اِنْطَلَقَ - يَنْطَلِقُ
اِنْبَسَطَ - يَنْبَسِطُ	اِنْخَذَلَ - يَنْخَذِلُ

(ب) اِفْتَعَلَ - يَفْتَعِلُ જેમકે ،

اِجْتَمَعَ - يَجْتَمِعُ	اِقْتَدَرَ - يَقْتَدِرُ
-------------------------	-------------------------

(ج) اِفْعَلَّ - يَفْعَلُّ જેમકે ،

اِحْمَرَّ - يَحْمَرُّ	اِصْغَرَ - يَصْغُرُّ	اِخْضَرَ - يَخْضَرُّ
اِسْوَدَّ - يَسْوَدُّ	اِيبَضَّ - يَبْيِضُّ	

(د) تَفَاعَلَ - يَتَفَاعَلُ જેમકે ،

تَقَاتَلَ - يَتَقَاتِلُ	تَضَارَبَ - يَتَضَارَبُ	تَشَاءَمَ - يَتَشَاءَمُ
تَسَاءَلَ - يَتَسَاءَلُ	تَنَاصَرَ - يَتَنَاصِرُ	

(هـ) تَفَعَّلَ - يَتَفَعَّلُ જેમકે ،

تَعَلَّمَ - يَتَعَلَّمُ	تَقَدَّمَ - يَتَقَدَّمُ
-------------------------	-------------------------

تَسَلَّطَ - يَتَسَلَّطُ تَعَبَّدَ - يَتَعَبَّدُ

(3) જેમાં ત્રણ અક્ષર વધારે હોય તેવા ક્રિયાપદના ચાર ઓઝાન છે :

(الف) اِسْتَفْعَلَ - يَسْتَفْعِلُ કે જેમ,

اِسْتَخْرَجَ - يَسْتَخْرِجُ اِسْتَخْبَرَ - يَسْتَخْبِرُ اِسْتَحْيَى - يَسْتَحْيِي
اِسْتَقْبَلَ - يَسْتَقْبِلُ اِسْتَنْصَرَ - يَسْتَنْصِرُ

(ب) اِفْعَوْلَ - يَفْعَوْلُ કે જેમ,

اِجْلَوذَ - يَجْلَوِذُ اِعْلَوَطَ - يَعْلَوِطُ

(ج) اِفْعُوْعَلَ - يَفْعُوْعِلُ કે જેમ,

اِغْرُوْرَقَ - يَغْرُوْرِقُ اِخْشَوْشَنَ - يَخْشَوْشِنُ

(د) اِفْعَالَّ - يَفْعَالُّ કે જેમ,

اِحْمَارَّ - يَحْمَارُّ اِبْيَاضَّ - يَبْيَاضُّ اِدْهَامَّ - يَدْهَامُّ

أَخْبَرَ الْأُسْتَاذُ طَلَبَهُ الْمَدْرَسَةِ أَنَّ الْوَزِيرَ التَّعْلِيمِيَّ الْمُحْتَرَمَ سَيُزُورُ مَدْرَسَتَنَا هَذِهِ يَوْمَ السَّبْتِ الْقَادِمِ صَبَاحاً سَاعَةً تَسَعُ وَ نِصْفٍ، فَعَلَيْكُمْ أَنْ تُبَكِّرُوا إِلَى الْمَدْرَسَةِ قَبْلَ الْمِيعَادِ، وَلَا تَتَأَخَّرُوا شَيْئاً وَأَنْ يَأْتِيَ كُلُّ وَاحِدٍ مِنْكُمْ فِي لِبَاسٍ جَدِيدٍ نَظِيفاً نَشِيطاً، لَا يَكُونُ رَتْتَ الْهَيَاةِ وَ سِخَاً. فَإِنَّ الْوَزِيرَ يُرَاقِبُكُمْ، وَيَرَى جَمِيعَ أُمُورِكُمْ فَاسْتَعِدُّوا لِذَلِكَ، فَارْضَى الطَّلَبَةُ بِهَذَا الْخَبَرِ وَرَدُّوا قَائِلِينَ نَعَمْ يَا فَضِيلَةَ الْأُسْتَاذِ وَهَذَا قَالَ ”لَاو“ وَمَاذَا عَلَيْنَا إِذَا حَضَرَ الْوَزِيرُ الْمُحْتَرَمُ؟ وَدَخَلَ فِي الْقَاعَةِ، فَأَجَابَ الْأُسْتَاذُ، عَلَيْكُمْ أَيُّهَا الطَّلَبَةُ. أَنْ تَجْعَلُوا الْآنَ لَجَنَةً مِنْكُمْ لِتَرْحِيبِ الْوَزِيرِ الْمُحْتَرَمِ وَهِيَ لَجَنَةُ التَّرْحِيبِ.

وَمَاذَا نَصْنَعُ إِذَا حَضَرَ الضَّيْفُ يَا سَيِّدَنَا؟ قَالَ سَعِيدٌ: فَقَالَ الْأُسْتَاذُ وَهُوَ يَرُدُّ عَلَى سَوَالِ سَعِيدٍ، عَلَيْكُمْ جَمِيعاً أَيُّهَا الْأَعِزَّةُ إِذَا حَضَرَ الضَّيْفُ الْمُكْرَمُ أَنْ تَقُومُوا عِنْدَ مَقَاعِدِكُمْ وَتُسَلِّمُوا عَلَيْهِ بِطُمَأْنِينَةٍ وَوَقَارٍ، وَتَقُولُوا مَرْحَباً مَرْحَباً.

ثُمَّ يَتَقَدَّمُ رَئِيسُ لَجْنَتِكُمْ وَيَقْلُدُ قِلَادَةً مِنْ وَرْدَةٍ جَمِيلَةٍ ذَاتِ رِيحٍ طَيِّبَةٍ، وَيَلْتَمِسُ مِنَ الْوَزِيرِ أَنْ يُرْشِدَكُمْ إِلَى أُمُورٍ مُفِيدَةٍ فِي الْحُصُولِ عَلَى التَّعْلِيمِ، فَلَمَّا جَاءَ الضَّيْفُ، فَعَلَّ الطَّلَبَةُ كَمَا أَمَرَهُمْ أَسْتَاذُهُمْ وَاتَّمَسُوا مِنْهُ النَّصِيحَةَ.

فَخَطَبَ الْوَزِيرُ خُطْبَةً وَجِيزَةً بَلِغَةً، أَبْدَى سُرُورَهُ بِهَذَا التَّقْدِيرِ وَالتَّرْحِيبِ، وَوَعَظَ عِظَاتٍ مُفِيدَةً فَلَمَّا أَنْهَى الضَّيْفُ خُطْبَتَهُ، قَامَ رَئِيسُ اللِّجْنَةِ وَشَكَرَ الضَّيْفَ وَالْأَسَاتِذَةَ وَجَمِيعَ الْحَاضِرِينَ، وَهَذَا تَمَّتِ الْحَفْلَةُ.

श्री०६।१४

स्वागत

तَرْحِيبُ

स्वागत

حَفْلَةُ

આવનાર	القَادِمُ	શિક્ષણમંત્રી	وَزِيرُ التَّعْلِيمِ
સ્ફૂર્તિલો	نَشِيطٌ	સ્વચ્છ	نَظِيفٌ
મેલો	وَسِخٌ	અવ્યવસ્થિત (untidy)	رَثُ الهَيْئَةِ
હોલ, ખંડ	قَاعَةٌ	વ્યક્તિનું નામ	لَالُو
ભલે પધાર્યા	مَرْحَبًا مَرْحَبًا	સમિતિ	لَجْنَةُ
તે વિનંતી કરશે	يَلْتَمِسُ	હાર	قِلَادَةٌ
તેણે સંબોધના કર્યું	خَطَبَ	તે માર્ગ દર્શના આપે છે.	يُرْشِدُ
અર્થપૂર્ણ	بَلِيغَةٌ	દુઝું / સંક્ષિપ્ત	وَجِيزَةٌ
તે નિરીક્ષણ કરે છે.	يُرَاقِبُ	પૂર્ણ થયું.	تَمَّتْ

નોંધ : नीचे हفت اقسام :

لفيف	مضاعف	مهموز	ناقص	أجوف	مثال	صحيح
يَوْمٌ	رَدٌّ	أَتَى	أَتَى	رِيحٌ	وَعَظٌ	دَخَلَ
سَيِّدٌ	شَبٌّ	أَمَرَ	رَضِيَ	قَالَ	وَرُدٌّ	خَطَبَ
طَى	قَلٌّ	رَأَى	رَأَى	دَانَ	وَقَارٌ	صَنَعَ

ઉપર્યુક્ત પાઠમાં જે શબ્દો આવ્યા છે, તેમને જૂથોમાં વહેંચી દઈ સમજાવે. તમે જાણો છો કે واو, الف અને ی ને حروف علت (સ્વર) કહેવામાં આવે છે. જે ક્રિયાપદ કે નામમાં આમાંથી કોઈનો ઉપયોગ થયો હોય, તો તેને مُعْتَل (સ્વરવાળો) કહેવામાં આવે છે.

(1) صَحِيح એટલે એ શબ્દો કે જેમાં કોઈ علت (સ્વર) ન હોય તેમજ “ء” પાણ ન હોય અને કોઈ પાણ અક્ષર બે વખત આવતો ન હોય.

જો કોઈ શબ્દમાં حَرف عِلت હોય, તો તેને مُعتَل કહેવાય છે, જે આપણે જોઈ ગયાં. પરંતુ તેમાં વધુ વિગત છે, જેને ધ્યાનપૂર્વક વાંચવાની જરૂર છે.

(2) مِثَال: કોઈ પણ શબ્દમાં حَرف عِلت 'ف' કલમે ની જગ્યાએ આવે તો તેને مثال કહેવામાં આવે છે. દા.ત., وَعَظَّ , وَرَدَّ , يَقْظُ

(3) أَجَوَف : જે શબ્દમાં حَرف ع 'ع' ની જગ્યાએ હોય, તો તેને اجوف કહેવાય છે. દા.ત., قَالَ , قَامَ

(4) نَاقِص : જે શબ્દમાં حَرف عِلت 'ل' ની જગ્યાએ આવે તે ناقص કહેવાય છે દા.ત. رَضِيَ , دَعَا (મૂળ પરથી બન્યું છે)

ઉપર્યુક્ત સમજુતી ઉપરથી صحيح , مثال , اجوف અને ناقص સારી રીતે સમજાઈ ગયું હશે.

مثال , اجوف અને ناقص માં حَرف عِلت 'و' હોય, તો واوی અને ی હોય, તો یائی કહેવાય છે.

અન્ય પ્રકારો પણ અક્ષરવાળા શબ્દોના પણ કેટલાક પ્રકારો છે, જેની તરફ ઈશારો ની صحيح ની વ્યાખ્યામાં કરવામાં આવ્યો છે. તેની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે:

(5) مهموز: જો કોઈ શબ્દમાં આવ્યો હોય, તો તેને مَهْمُوز કહેવાય છે. દા.ત., أَتَى لَهِ يَأْتِي. ભૂ.કા. જે આતી, જે યાતી. જે 'ء' શબ્દના આરંભમાં ف અક્ષરની જગ્યાએ હોય, તો તેને مهموز الفاء કહેવાય છે. જે مَضَارِعُ છે. જે 'ع' અક્ષરની જગ્યાએ હોય, તો مهموز العين કહેવાય છે અને 'ل' અક્ષરની જગ્યાએ હોય, તો તેને مهموز اللام કહેવાય છે. દા.ત.,

(1) أَمَرَ - مهموز الفاء - ઉદાહરણ છે.

(2) رَأَى - مهموز العين - ઉદાહરણ છે.

(3) قَرَأَ - مهموز اللام - ઉદાહરણ છે.

ઉપર્યુક્ત સાત પ્રકાર પૈકી પાંચ પ્રકાર જોયા પછી બાકીના બે પ્રકારો આ પ્રમાણે છે.

صَابِرٌ وَلَدٌ صَالِحٌ صَادِقٌ، إِذَا وَعَدَ أَحَدًا لَا يُخَالِفُ ذَلِكَ، وَلِذَا يُحِبُّهُ النَّاسُ، وَإِنَّهُ وَعَدَ زَمِيلَهُ مودوداً، أَنْ يَهَبَهُ خَمْسَةَ كِيلُو غَرَامٍ تَمْرًا، فَوَزَنَ التَّمْرَ، وَوَهَبَهُ حَسَبَ وَعْدِهِ، وَزَمِيلُهُ كَانَ عَلَى يَقِينٍ أَنَّ صَابِرًا لَا مَحَالَةَ يُعْطِيهِ تَمْرًا، وَمَا كَانَ وَجِلًّا أَنْ يُخَالِفَ وَعْدَهُ، لِأَنَّ إِيفَاءَ الْوَعْدِ عَلَيْهِ يَسِيرٌ.

وَكَانَ صَابِرٌ لَوْ أَنَّهُ أَبْيَضُ، كَمَا أَنَّ زَمِيلَهُ كَانَ وَسِيمًا، وَهُوَ يَتِيمٌ، يَتَمُّ مِنْ بَعْدِ أَنْ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ بِسَبْعِ سِنِينَ، وَلَكِنَّهُ اجْتَهَدَ فِي الدِّرَاسَةِ جُهْدًا بَالِغًا، حَتَّى صَارَ دُكْتُورًا فِي التَّارِيخِ، وَأَلَّفَ كِتَابًا جَامِعًا فِي تَارِيخِ مَنْ وَصَلَ إِلَى أَعْلَى الْمَرَاتِبِ مِنَ الْإِيْتَامِ مِنْ أَهْلِ الْعِلْمِ وَالصَّلَاحِ وَأَهْلِ الْحِرْفَةِ وَالصَّنْعَةِ. وَهُوَ يَقْظُ يَفْهَمُ كُلَّ أَمْرٍ سَرِيعًا وَيَصِلُ إِلَى مُنْتَهَاهِ.

શબ્દાર્થ

થઈ ગયો	صَارَ	સાહપાઠી/મિત્ર	زَمِيلٌ
ઉચ્ચસ્થાન	أَعْلَى الْمَرَاتِبِ	તે માટે/ તેથી	لِذَا
દુનનરમંદ	أَهْلُ الْحِرْفَةِ	વ્યક્તિનું નામ	مَوْدُودٌ
કારીગરો	أَهْلُ الصَّنْعَةِ	તે આપે છે.	يَهَبُ
અંત, હદ	مُنْتَهَى	કિલોગ્રામ	كِيلُو غَرَامٍ
કાબલ	أَهْلُ الصَّلَاحِ	ખજુર	تَمْرٌ
ડરેલો	وَجِلٌّ	નાશક	لَا مَحَالَةَ
ગોરો, શ્વેત	أَبْيَضٌ	વચન પાળવું	إِيفَاءُ الْوَعْدِ
સુંદર/વ્યક્તિનું નામ	وَسِيمٌ	કાળો, અશ્વેત	أَسْوَدٌ
		અથાગ પ્રયત્ન	جُهْدٌ بَالِغٌ

‘શહેમાતે યતીમ’ પાઠ ઉપયુક્ત પાઠ ઉપરે એવા ત્રણ અક્ષરવાળા શબ્દો ઉપયુક્ત પાઠ માં આવ્યા છે, જેના આરંભમાં ‘વા’ અથવા ‘ય’ છે અને જે શબ્દના આરંભમાં ‘વા’ કે ‘ય’ હોય તેને ‘મિશાલ’ કહેવાય છે. આ વાત શબ્દોના સાત પ્રકારમાં ‘هَفَّتْ أَقْسَامُ’ આપણે ભણી ગયા.

[illegible]

حُرُوفِ زِيَادَتُ

કુલ 10 છે. તેમને حروف زائد પણ કહેવાય છે, તે નીચે પ્રમાણે છે.

س، ا، ل، ت، م، و، ن، ی، ه، ء

تمرینات

(1) પાઠમાંથી صحیح અને مثال ના શબ્દો અલગ તારવીને લખો :

خَرَجَ زَيْدٌ مِنْ بَيْتِهِ مِنْ أَحْمَدَآبَادَ، وَسَافَرَ إِلَى سُورَتْ، وَمَرَّ خِلَالَ ذَلِكَ بِرُودَهٗ وَبَرُوصَ حَتَّى وَصَلَ إِلَى بَيْتِ صَدِيقِهِ دَنِيشَ فِي قَرْيَةٍ مِنْ حَوَالَى قُرَى سُورَتْ، فَاسْتَبَشَرَ دَنِيشَ وَ أَهْلُ بَيْتِهِ بِقُدُومِ زَيْدٍ وَ رَحَبُوهُ وَ أَكْرَمُوهُ وَ قَدَّمُوا لَهُ أَطْعَمَةً شَهِيَّةً، فَفَرَحَ زَيْدٌ

(2) લીટી દોરેલા શબ્દો સાત પ્રકારમાંથી કયા પ્રકારના છે તે તેની સામે લખો.

الْعَامُ يَشْتَمِلُ عَلَى اثْنَيْ عَشَرَ شَهْرًا كَاتِكْ، مَآغْ، پُوَه، مَهَا، فَاغُنْ، جِيَتَر، بِيَسَاكْ، جِيَت،
 آسَارُ، سَاوُنْ، بَادُونْ، آسُو، وَيَشْتَمِلُ عَلَى ثَلَاثَةِ فصولٍ الشَّتَاءِ وَالصَّيْفِ وَالْمَطَرِ، فَلَا شَهْرُ
 الْأَرْبَعَةَ الْأُولَى مِنْ كَاتِكْ إِلَى مَهَا يَكُونُ فِيهَا الْبَرْدُ، وَفِي الْأَرْبَعَةِ الْوَسْطَى وَهِيَ فَاغُنْ، جِيَتَر،
 بِيَسَاكْ، جِيَت فِيهَا الْحَرُّ حَتَّى يَبْلُغَ مُنْتَهَاهُ، وَهُوَ فَصْلُ الصَّيْفِ، وَتَنْزِلُ الْأَمْطَارُ بَعْدَ الصَّيْفِ وَهُوَ
 فَصْلُ الْمَطَرِ، وَالشَّهْرُ الْآخِرُ مِنْ فَصْلِ الْمَطَرِ يُسَمَّى آسُو وَهُوَ شَهْرٌ لِيَالِيهِ التَّسْعَةُ الْأُولَى تُسَمَّى
 نَوْرَاتِرِي، وَهِيَ لِيَالِي الْعِبَادَةِ، وَالْيَوْمُ الْعَاشِرُ مِنْهُ إِسْمُهُ "دَسِهْرَه" وَهُوَ الْعِيدُ الصَّغِيرُ، أَمَّا دِيَوَالِي
 الَّذِي هُوَ الْعِيدُ الْكَبِيرُ، فَهُوَ آخِرُ يَوْمٍ مِنْ هَذَا الشَّهْرِ، وَيَتَّصِلُ بِهِ أَوَّلُ يَوْمٍ لِلْعَامِ الْجَدِيدِ الَّذِي
 يَسْتَقْبِلُهُ النَّاسُ بِالْفَرَحِ وَالسُّرُورِ، فَيَلْبَسُونَ مَلَابِسَ جَمِيلَةً وَيَزِينُونَ بُيُوتَهُمْ وَيُعِدُّونَ أَنْوَاعًا مِنْ
 الْحَلَاوَى، وَيَزُورُ بَعْضُهُمْ بَعْضًا فِي بُيُوتِهِمْ وَيُقَدِّمُونَ الْحَلَاوَى الشَّهِيَّةَ وَالْأَطْعِمَةَ اللَّذِيذَةَ إِلَى
 الْقَادِمِينَ، فَهُوَ أَكْبَرُ الْأَيَّامِ فَرَحًا وَسُرُورًا، وَكُلُّ هَذَا يُقَالُ لَهُ دِيَوَالِي، فَهُوَ عِيدٌ عَظِيمٌ لِأَهْلِ
 الْهِنْدِ يُودَّعُونَ الْعَامَ الْمَاضِي وَيَسْتَقْبِلُونَ الْعَامَ الْجَدِيدَ، وَيُحَيِّي كُلُّ وَاحِدٍ لِآخَرٍ "كُلَّ عَامٍ وَأَنْتُمْ
 بِخَيْرٍ"۔

શબ્દાર્થ

عام	वर्ष	الرياضة الجسمانية	કસરત
فصول	ऋतुઓ	أفطر	તોણે નાસ્તો કયો
الشتاء	શિયાળો	تغذى	તોણે બપોરનું ભોજન લીધું
الصيف	ઉનાળો	جديد	નવું
المطر	વર્ષા	قیلوله	બપોરે સૂઈ રહેવું

તે લાભ પહોંચાડે છે.	تُفِيدُ	પેહલું	الأُولَى
તે થઈ જાય છે.	يَصِيرُ	વચગાળાનો	الْوُسْطَى
જરૂરી	لَا بُدَّ	મિષ્ટાન્ન	حَلَاوَى
તે દૂર રહે છે.	يَحْتَرِزُ	તે મળે છે.	يَزُورُ
		ભારતવાસીઓ	أَهْلُ الْهِن

اجوف અજવફના નિયમો:

اجوف વિષે તમે ભણી ગયા કે ત્રણ અક્ષરવાળા શબ્દમાં ‘ع’ કલ્મે ની જગ્યાએ ‘و’ કે ‘ی’ હોય તો તેને ‘اجوف’ કહેવામાં આવે છે. صحيح ની સરખામણીમાં اجوف નાં રૂપોમાં વિશેષ ફેરફારો થાય છે, જેને નીચેનાં ઉદાહરણો ઉપરથી સમજી શકાય છે:

- (1) قَوْلَ અરેખર قَالَ હતું.
- (2) خَوْفَ અરેખર خَافَ હતું.
- (3) يَّيْعَ અરેખર بَاعَ હતું.

પરંતુ નિયમ એ છે કે ‘و’ અથવા ‘ی’ حرکت સાથે હોય અને તેની પહેલાનો અક્ષર

ઝબરવાળો હોય, તો ‘و’ અને ‘ی’ ને ‘ا’ થી બદલી દેવામાં આવે છે.

قَالَ، قَالُوا، قَالَتْ، قَالَتَا સુધી આ નિયમ રહે છે.

‘و’ અને ‘ی’ હરકતવાળા قَوْلُنْ، خَوْفُنْ، يَّيْعُنْ જે અરેખર قَوْلُنْ، خَوْفُنْ، قُلْنْ (۲)

હતા, તેમજ તે પહેલાનો અક્ષર ઝબરવાળો હોવાથી ‘ا’ થી બદલાયો પછી બે ساکن એક સાથે

بَعُنْ થી بَاعُنْ અને خِفْنْ થી خَافُنْ અને قُلْنْ થી قَالُنْ તો, તે લોપ થઈ ગયો, તે બેગા થવાથી ‘ا’ નો લોપ થઈ ગયો, તે બેગા થવાથી ‘ا’ નો લોપ થઈ ગયો, તે બેગા થવાથી ‘ا’ નો લોપ થઈ ગયો.

تمرينات

(1) નીચેના ફકરામાંથી અજોબ વાક્યો અને અજોબ વાક્યોની અલગ

પાડીને લખો:

نَامَ رَاهُولٌ بَعْدَ غُرُوبِ الشَّمْسِ سَرِيْعًا كَي يَقُوْمَ فِي آخِرِ اللَّيْلِ مِنْ نَوْمِهِ، وَ يَجْتَهِدَ فِي الدِّرَاسَةِ، فَعَمِلَ كَمَا أَرَادَ، وَلَكِنْ بَعْدَ طُلُوعِ الشَّمْسِ رَاحَ إِلَى الْغَابَةِ، وَاشْتَغَلَ بِالرِّيَاضَةِ الْجِسْمَانِيَّةِ، وَلَمَّا رَجَعَ أَفْطَرَ مَا أَعَدَّتْ لَهُ أُمُّهُ، ثُمَّ اشْتَغَلَ بِالْقِرَاءَةِ حَتَّى أَنْ زَالَتِ الشَّمْسُ، ثُمَّ تَغَدَّى، وَقَالَ قَلِيلًا كَمَا يَقِيلُ جَدُّهُ، وَالْقِيلُولَةُ تُفِيدُ الْإِنْسَانَ إِذَا كَانَتْ قَلِيلَةً غَيْرَ طَوِيلَةٍ، وَلَكِنْ إِذَا طَالَتْ، يَصِيرُ بِهَا الْإِنْسَانُ كَسَلَانً، وَالْكَسَلُ نَقْصٌ، لَا بُدَّ لِلْإِنْسَانِ أَنْ يَحْتَرِزَ عَنْهُ.

(2) “અજોબ વાક્યો” અને “અજોબ વાક્યો” નાં દસ-દસ ઉદાહરણો તમારી સમજ મુજબ લખો.

(3) નીચે કોષ્ટકમાં દર્શાવેલા શબ્દોને તેમના યોગ્ય ખાનામાં લખો:

સચિવ	મથલ	અજોબ વાક્યો	અજોબ વાક્યો
الحر	المطر	الصيف	البرد
يَزُورُ	عيد	الجديد	يوم
يبلغ	فصل	سرور	بيت

فَقَضَى أُسْرُهُ مُوَهَنْدَاسَ بَتِيلَ أَيَّامِ عُطْلَةِ الصَّيْفِ فِي كَاشْمِيرَ، وَهِيَ مِنْ أَجْمَلِ بُقَاعِ الْهِنْدِ وَأَبْهَجِهَا مَنْظَرًا، لَا سِيَّمَا فِي أَيَّامِ الصَّيْفِ، فَالْسَّيَّاحُونَ الَّذِينَ يَسِيحُونَ فِي أَنْحَاءِ الْعَالَمِ، يَرَوُّحُونَ إِلَى كَاشْمِيرَ فِي فَصْلِ الصَّيْفِ-

فَلَمَّا أَرَادَ مُوَهَنْدَاسُ الرُّوَّاحَ إِلَى كَاشْمِيرَ، سَأَلَ أَهْلَ أُسْرَتِهِ هَلْ تَرْضَوْنَ أَنْ نَقْضِيَ هَذِهِ الْعُطْلَةَ فِي كَاشْمِيرَ؟ فَرَضِيَ جَمِيعُ الْأُسْرَةِ، كَبِيرُهُمْ وَصَغِيرُهُمْ، وَفَرِحُوا بِهَذَا السُّؤَالِ، وَدَعَوْا اللَّهَ أَنْ يَكُونَ سَفَرُهُمْ بِالْخَيْرِ وَالْعَافِيَةِ، وَأَنْ يَحْفَظَهُمْ عَمَّا يَخْشَوْنَ مِنْ شِدَّةِ الْبَرْدِ وَالصُّعُوبَةِ فِي الطَّرِيقِ، لَا سِيَّمَا إِذَا عُلُوا إِلَى الْجِبَالِ أَوْ نَزَلُوا مِنْهَا، فَسَعَى جَوْهَرِيٌّ وَهُوَ أَصْغَرُ الْأُسْرَةِ سِنًا إِلَى صَدِيقِهِ يُبَشِّرُهُ بِهَذِهِ الْبُشْرَى، وَلَكِنَّ أُخْتَهُ شَانْتَا لَمَّا عَلِمَتْ بِهِ حَزِنَتْ، لِأَنَّ إِيْتِبَارَهَا السَّنَوِيَّ تَأَخَّرَ بِسَبَبٍ، فَكَانَ الْإِيْتِبَارُ فِي أَيَّامِ الْعُطْلَةِ، فَلَمَّا عَلِمَ أَبُوهَا أَنَّ بِنْتَهَا شَانْتَا حَزِنَتْ، لِأَنَّهَا لَا يُمَكِّنُ لَهَا السَّفَرَ إِلَى كَاشْمِيرَ بِاشْتِغَالِهَا بِالْإِمْتِحَانِ، بَشَّرَهَا بِأَنَّهُ سَيَسَافِرُ إِلَى الْهِنْدِ مَيَّسُورًا وَبَنْغَلُورَ وَرَامَ مِيْشُورَمَ فِي عُطْلَاتِ دِيَوَالِي-

فَمَضَتْ الْأَيَّامُ وَالشُّهُورُ حَتَّى كَانَ مَوْسِمُ دِيَوَالِي، فَسَافَرَتْ شَانْتَا مَعَ أَبِيهَا وَامَّتِّهَا وَبَعْضِ الْأَقَارِبِ إِلَى مُدُنِ جَنُوبِ الْهِنْدِ، كَمَا أَنَّ أَخَاهَا جَوْهَرِيَّ سَافَرَ مَعَ بَعْضِ الْأَقَارِبِ فِي أَيَّامِ الصَّيْفِ إِلَى كَاشْمِيرَ، وَهِيَ فِي أَقْصَى شِمَالِ الْهِنْدِ-

शुद्ध

अति रमणीय ()	अबेज	अच्छे	أُسْرَةُ
आस करीने	لَا سِيَّمَا	अति सुंदर (श्रे. वा.)	أَجْمَلُ
पर्यटक	سَيَّاح	प्रदेश	بُقَاعُ
अने अनेक	شِدَّةُ الْبَرْدِ	अनिवार्य आवाज	أَنْحَاءُ الْعَالَمِ

ઉંમર	سِنٌ	વ્યક્તિનું નામ	جَوْهَرِي
વેકેશન / રજાના દિવસો	أَيَّامُ الْعُطْلَةِ	વાર્ષિક પરીક્ષા	الاختِبَارُ السَّنَوِي
(એ.વ. شهر) મહિનાઓ	شُهُورٌ	કામમાં વ્યસ્ત થવું	اِسْتِغَالَ
શહેરો (એ.વ. مدينة)	مُدُنٌ	કુટુંબીજનો	أَقَارِبُ
ઉત્તર	شِمَالٌ	દક્ષિણ	جَنُوبٌ
		છેવાડે	أَقْصَى

નાં રૂપો અને તેના નિયમો નાક્ષ

دَعَا عِلْمًا شَيْئًا يَأْتِي فِي وَادِي مَهْمَه لِي اجوف لِي مِثَالُ لِي لِي 'ناقص'

۹۰ ناقص یائی ۹۱ قضی ۹۲ ۹۳ ناقص واوی،

બંનેનાં રૂપો નીચે મુજબ લખ્યાં છે. અને સાથે નિયમો પણ આપવામાં આવ્યા છે, તેમના.

આધારે તેમાં ફેરફાર થાય છે.

قَضَى	قَضَيْتَ	دَعَا	دَعَوْتُ
قَضَيَا	قَضَيْتُمَا	دَعَا	دَعَوْتُمَا
قَضَوْا	قَضَيْتُمْ	دَعَا	دَعَوْتُمْ
قَضَتْ	قَضَيْتِ	دَعَتْ	دَعَوْتُ
قَضَتَا	قَضَيْتُمَا	دَعَتَا	دَعَوْتُمَا
قَضَيْنَ	قَضَيْتِنَّ	دَعَوْنَ	دَعَوْتُنَّ
قَضَيْتُ	دَعَوْتُ		
قَضَيْنَا	دَعَوْنَا		

નિયમ (1) દેવો અરેઅર દેવો ઉત્તરે અરેઅર ઉત્તરે 'ય' અને 'વ' ઉરકતવાળા.

હતો અને એની પહેલાનો અક્ષર જબરવાળો હતો, જેથી ‘ו’ અને י અલીફથી બદલાઈ ગયા.

આ જ નિયમ دَعَا અને رَمَى માં પણ લાગુ પડશે, પરંતુ, દ્વિવચનના ‘י’ પહેલાં ‘ו’ અથવા ‘י’ હરકતવાળી હોય અને એમાંથી પહેલાના અક્ષર ઉપર જબર હોય તો આ નિયમ લાગુ પડશે નહીં. દ્વિવચનનો ‘י’ આ જગ્યાએ હોવાથી આ નિયમ લાગુ પડતો નથી.

(2) دَعَا અને رَمَى બંને પર دَعَا અને رَمَى હતા. તેમાં બે નિયમો લાગુ પડે છે. એક ‘ו’ અને ‘י’ ના હરકતવાળો હોવાના કારણે અને તેથી પહેલા અક્ષર ઉપર જબર હોવાના કારણે ‘ו’ અને ‘י’ થી બદલાઈ જાય છે. અને પછી ‘א’ અને ત્રીજા વચનના પુરુષવાચક નામનો ‘ו’ બે ‘ساکن’ ના ભેગાં થવાથી પણ ‘א’ પડી જાય છે.

(3) دَعَا બંને પર دَعَا અને رَمَى હતાં બંને જગ્યાએ ‘ו’ અને ‘י’ હરકતવાળા છે અને તેની પહેલાના અક્ષર ઉપર જબર છે તેથી ‘ו’ અને ‘י’ નીકળી જશે, અને પછી ‘א’ અને નારીજાતિની ‘ة’ સાકિન એમ બે સાકિનોના ભેગા થવાથી ‘א’ લુપ્ત થઈ ગયો અને دَعَا અને رَمَى બની ગયા.

(4) دَعَا અને رَمَى હતાં ‘ي’ અને ‘و’ હરકતવાળા અને તે પહેલાનો અક્ષર જબરવાળો હોઈ ‘و’ અને ‘ي’ થી બદલાઈ ગયા. તો دَعَا અને رَمَى થઈ ગયા. અહીં ત ત્રીજા પુરુષ નારીજાતિ એકવચનની છે, જે મૂળમાં સાકિન છે. એટલા માટે, તેને સાકિન માનવામાં આવે છે. તેથી અહીં પણ ‘א’ અને ‘ת’ બે સાકિનો ભેગા થવાના કારણે ‘א’ લુપ્ત થઈ ગયો. અને دَعَا અને رَمَى થી અંત સુધીની ગદાની صحيح ની ગદાની જેમ છે.

નોંધ : ناقص ના ભૂતકાળની ગદાનીમાં એક ફેરફાર ત્યારે પણ થાય છે, જ્યારે તેના અંતે

‘વ’હોય અને તે પહેલાના અક્ષર નીચે ઝેર હોય, તો તે સમયે ‘વ’ ને ‘ય’ થી બદલવામાં આવે છે.

જેમકે رَضِيَ ઉપરથી رَضِيَ થઈ ગયું.

નિયમ એ છે કે જે ‘વ’ છેલ્લે ઝેર પછી આવે તેને ‘ય’ થી બદલી દેવામાં આવે છે.

આ ઉપરાંત رَضِيَ જે બદલાઈને رَضِيَ થઈ ગયું તેના ત્રીજા પુરુષના બહુવચનનાં રૂપોમાં

એક નિયમ આ પણ છે કે ‘ય’ ઉપર પેશ વાંચવો. આરબો આને મુશ્કેલ સમજે છે. આ મુશ્કેલી

દૂર કરવા માટે પેશ આગળના અક્ષરને આપી દેવામાં આવે છે, જેના લીધે ‘ય’ સાકિન થઈ જાય,

છે અને ત્રીજા પુરુષ બહુવચનનો ‘વ’ સાકિન સાથે મળી બે સાકિન ભેગા થવાથી ‘ય’ ને લુપ્ત

કરી દેવામાં આવે છે, જેમકે رَضُوا ઉપરથી رَضُوا બન્યું.

تمرينات

(1) ناقص ની વ્યાખ્યા લખો અને નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી ناقص ઓળખીને તમારી

નોટબુકમાં લખો:

دَعَا دَيْنِيْشُ زُمَلَاءَهُ عَلَى الْمَأْدُبَةِ، لِأَنَّهُ نَجَحَ فِي الْإِخْتِبَارِ السَّنَوِيِّ نَجَاحًا بَارِزًا، فَرَضِيَ
أَبُوهُ وَأُمُّهُ وَأُخْتُهُ وَإِخْوَتُهُ، فَلَمَّا جَاءَ الْمَوْعِدُ أَتَى زُمَلَاءُهُ، وَلَكِنْ لَمَّا رَأَى الْحَاضِرِينَ عَلِمَ أَنَّ زَمِيلَهُ
جَمِيْلٌ لَمْ يَحْضُرْ.

નોંધ : જે ત્રણ અક્ષરવાળા શબ્દમાં ત્રીજો અક્ષર એટલે કે ‘લ કલમે’ ‘વ’ અથવા ‘ય’ હોય, તો તેને

ناقص, કહેવાય, જેમકે, هفت أقسام માં આપણે ભણી ગયા છીએ.

(2) ناقص ના પ્રકારમાંથી છ (6) શબ્દો પોતાની નોટબુકમાં લખો.

(3) નીચે આપેલા શબ્દોમાંથી صحيح، مثال، أجوف અને ناقص ને ધૂટાં પાડી

નોટબુકમાં લખો અને જણાવો કે કયો શબ્દ صحيح، مثال، أجوف કે ناقص છે.

19	الدَّرْسُ التَّاسِعَ عَشَرَ	الامثالُ العربيّة
----	-----------------------------	-------------------

- (1) العَاقِلُ تَكْفِيهِ الإِشَارَةُ (2) إِذَا قَلَّ مَالُ الْمَرْءِ قَلَّ صَدِيقُهُ
- (3) الْقَلَمُ شَجَرَةٌ ثَمَرُهَا الْمَعَانِي (4) خَيْرُ الْأُمُورِ أَوْسَطُهَا
- (5) حُبُّ الدُّنْيَا رَأْسُ كُلِّ خَطِيئَةٍ (6) طُولُ التَّجَارِبِ زِيَادَةٌ فِي الْعَقْلِ
- (7) كُلُّ إِنَاءٍ يَنْضَحُ بِمَا فِيهِ (8) مَنْ أَحَبَّ شَيْئًا أَكْثَرَ ذِكْرِهِ
- (9) لَا يُلَدِّغُ الْمُؤْمِنُ مِنْ حُجْرٍ مَرَّتَيْنِ (10) مَنْ سَكَتَ سَلِمَ وَمَنْ سَلِمَ نَجَا
- (11) مَنْ قَلَّ طَعَامُهُ صَحَّ بَطْنُهُ وَصَفَاقْلُهُ (12) عَدُوُّ عَاقِلٍ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ
- (13) الْإِحْسَانُ يَقْطَعُ اللِّسَانَ (14) لَا تَنْظُرْ إِلَى مَنْ قَالَ، وَانْظُرْ إِلَى مَا قَالَ
- (15) مَنْ طَلَبَ الْعُلَى سَهَرَ اللَّيَالِي (16) مَنْ حَفَرَ بئْرًا لِأَخِيهِ فَقَدْ وَقَعَ فِيهِ

શબ્દાર્થ

અમ્થાલ	(મ્થાલ. વ. અ.) રૂઢિપ્રયોગો / કહેવતો	તમ્	પૂર્ણ થયું
તકફિયે	તેનો પૂરતો છે.	નક્સ	અધૂરું રહ્યું
ઝલ્	છાંચડો	યુમી	આંધળો કરે છે.
તજાર્બ	અનુભવો	રૌસ	માથું, મૂળ
વુફી	બચાવી લીધો.	યન્ઝહ	તે નિચોવે છે.
જલિસ	મિત્ર	ઁરઝ	ઈચ્છાત
જર્હ	ઘા	સુ	ખરાબ
લદ્ગ	ડંખ માર્યો	સહામ	તીરો (સહમ. વ. અ.)
બટન	પેટ	જર્હ	ઁર
સર્	ભેદ	સફા	ચોખ્ખું થયું.
લાન્ત	નારમ થઈ ગયું.	શાં	તે ફેલાઈ ગયું.

સ્થિરતા	ثَبَاتٌ	તે રાત્રે જાગ્યો	سَهَرٌ
વીછુઓ	عَقَارِبُ	કુટુંબીજની	أَقَارِبُ
		અંત, મકસદ	غَايَةٌ

تمرينات

- નીચે આપેલા શબ્દોનાં અરબી બહુવચન લખો:
مِثَالٌ ، عَاقِلٌ ، قَلَمٌ ، أَمْرٌ ، شَيْءٌ ، تَجْرِبَةٌ ، ذِكْرٌ ، جَاهِلٌ ، مَالٌ ، وَسُطٌ
- આપેલા ઉદાહરણ મુજબ રૂપ બદલો:
نَظَرَ ، يَنْظُرُ
جَهْلٌ ، قَلٌّ ، صَدَقَ ، نَقَلَ ، سَمِعَ
- "ખાડો ખોદે તે પડે" આ કહેવત ઉપર વિસ્તારપૂર્વક પાંચથી દસ વાક્યો માધ્યમની ભાષામાં લખો.
- અરબીમાં અનુવાદ કરો :
(1) વ્યક્તિ જે વસ્તુને ચાહે છે તેનો ખૂબ ઉલ્લેખ કર્યા કરે છે,
(2) દુનિયાનો પ્રેમ, દરેક ગુનાનું મૂળ છે.
(3) એ ન જુઓ કે કોણે કહ્યું ? એ જુઓ કે શું કહ્યું છે?
(4) જેણે પોતાની જાત પર સંયમ રાખ્યો, તે અપમાનિત થવાથી બચી ગયો.
(5) જે માણસમાં જે હોય, તે જ તેમાંથી ટપકે છે.
- માધ્યમની ભાષામાં અનુવાદ કરો:

- (1) جُرْحُ الْكَلَامِ أَشَدُّ مِنْ جُرْحِ السِّهَامِ-
- (2) طُولُ التَّجَارِبِ زِيَادَةٌ فِي الْعَقْلِ-
- (3) الْإِحْسَانُ يَقْطَعُ اللِّسَانَ-
- (4) عَدُوُّ عَاقِلٍ خَيْرٌ مِنْ صَدِيقٍ جَاهِلٍ-

(1)

وَالِدُنَا الْمُحْتَرَمُ وَأُمُّنَا الْحَنُوءُ

أَدَامَ اللَّهُ ظِلَّكُمَا عَلَيْنَا مَعَ كَمَالِ الصِّحَّةِ وَجَمَالِ الْعَافِيَةِ-

نَحْنُ عَلَى يَقِينٍ أَنَّكُمْ لَا تَزَالُونَ مُنْتَظَرُونَ مِنْ رِسَالَتِنَا إِلَيْكُمْ، وَلَكِنْ مَا تَأَخَّرْنَا فِي هَذَا الْأَمْرِ إِلَّا أَنَّ الْمُدِيرَ أَخْبَرَنَا أَنَّهُ يُخْبِرُنَا بِنَتِيجَةِ الْاِخْتِبَارِ السَّنَوِيِّ غَدًا، ثُمَّ قَالَ بَعْدَ غَدٍ، وَهَكَذَا مَضَى الْأُسْبُوعُ، وَكُنَّا نَحِبُّ أَنْ نُخْبِرَكُمْ بِمَا يَسُرُّكُمْ وَيَسُرُّ أُمَّنَا الْحَنُوءَ، فَمَعُذَرَةً إِلَيْكُمْ يَا وَالِدَيْنَا الْمُشْفِقَيْنِ-

وَهَا نَحْنُ نُخْبِرُكُمْ أَنَّ النَّتِيجَةَ قَدْ ظَهَرَتْ وَفُزْتُ أَنَا وَأَخِي أَحْمَدُ نَجَاحًا بَارِزًا، فَكَانَ مَجْمُوعُ أَرْقَامِي خَمْسَةً وَثَمَانِينَ فِي الْمِائَةِ، وَأَرْقَامُ أَحْمَدَ أَكْثَرَ مِنْ تِسْعِينَ أَوْ ثَلَاثَةً وَتِسْعِينَ-

فَنَحْمَدُ اللَّهَ عَلَى هَذِهِ النِّعْمَةِ وَالنَّجَاحِ، وَنَشْكُرُكُمْ يَا وَالِدَيْنَا الْمُكْرَمَيْنِ، إِذْ مَا كَانَ كُلُّ ذَلِكَ إِلَّا بِإِقْبَالِكُمْ عَلَيَّ تَعْلِيمَنَا وَتَرْبِيَتِنَا وَقِيَامِكُمْ بِمَا يُصْلِحُنَا أَحْسَنَ قِيَامٍ-

فَنَشْكُرُ اللَّهَ رَبَّنَا وَنَشْكُرُكُمْ وَنَشْكُرُ أَسَاتِدَتَنَا شُكْرًا جَزِيلًا-

وَنَخْتِمُ الرِّسَالَةَ بِطَلَبِ الدَّعَوَاتِ الصَّالِحَاتِ مِنْكُمْ، حَتَّى نَتَرَقَّى أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ تَقَرُّبِهِ أَغْنِيَكُمْ-

وَالسَّلَامُ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ

إِبْنَاكُمُ الْبَارَانِ مُحَمَّدٌ وَأَحْمَدُ

(2) رِسَالَةُ الْوَالِدَيْنِ إِلَى الْأَوْلَادِ

أَيُّهَا الْأَوْلَادُ!

يَا مَنْ هُمْ أَغْزُ عَلَيْنَا مِنْ أَنْفُسِنَا وَأَنْوَارُ أَعْيُنِنَا وَسُرُورُ قُلُوبِنَا فِي كُلِّ مَيْدَانٍ مِنْ مَيَادِينِ
الْعِلْمِ وَالصَّلَاحِ وَالصِّحَّةِ،

وَصَلَّ إِلَيْنَا رِسَالَتُكُمْ وَأَقَرَّتْ أَعْيُنُنَا وَسَرَّتْ قُلُوبُنَا وَقُلُوبَ جَمِيعِ الْأُسْرَةِ.

يَا أَوْلَادِنَا، قَدْ صَدَّقْتُمْ إِذَا اعْتَرَفْتُمْ بِبَدَلِ جُهُودِنَا فِي تَعْلِيمِكُمْ وَتَرْبِيَتِكُمْ، وَمَا كَانَ ذَلِكَ
إِلَّا بِحَقِّكُمْ عَلَيْنَا وَادَاءِ الْوَاجِبِ عَلَيْنَا مِنْ قَبْلِكُمْ، وَقَدْ زَادَنَا مَسْرَّةً بِنَجَاحِكُمْ فِي هَذَا الْإِمْتِحَانِ
وَزِدْنَا دَعْوَةً لَكُمْ لِلرَّقْيِ الْمَزِيدِ فِي كُلِّ نَاحِيَةٍ مِنْ نَوَاحِي الْحَيَاةِ.

وَعَلَيْكُمْ السَّلَامُ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ

أَبُوكُمْ وَأُمُّكُمْ

शुभार्थ

દયાળુ / પ્રેમાળ	حَنُونٌ	આચાર્ય	الْمُدِيرُ
ગુણ	أَرْقَامٌ	સાક્ષી થયો.	فُزْتُ
અમે પ્રગતિ કરીએ	تَتَرَقَّى	ધ્યાન આપ્યું.	أَقْبَلَ عَلَيَّ
		નેક, આશાંકિત	بَارٌّ

તમારા મિત્રને શુભેચ્છા પાઠવતો પત્ર અરબીમાં લખો.

تَقُولُ لَيْسَ الْمَاجِدُ	إِلَّا الْقَنُوعُ الزَّاهِدُ
فَمَا أَعَزَّ مَنْ قَنِعُ	وَمَا أَذَلَّ مَنْ طَمِعُ
دُنْيَاكُمْ حَبِيبَةُ	بِحُسْنِهَا وَالطَّيِّبَةُ
لَكِنَّهَا غَدَّارَةٌ	خَدَّاعَةٌ غَرَّارَةٌ
لَيْسَ لَهَا حَبِيبُ	زَوَّالُهَا قَرِيبُ
مَلُوءَةٌ خَوَّانَةٌ	لَيْسَ لَهَا أَمَانَةٌ
تُفَرِّقُ الْأَحْبَابَا	تُشْتَتُّ الْأَتْرَابَا
حَرْبٌ لِمَنْ سَالَمَهَا	تَمِلُّ مَنْ لَا زَمَهَا
عَزِيزُهَا ذَلِيلُ	كَثِيرُهَا قَلِيلُ
وَصَالُهَا عَنَاءُ	صُدُودُهَا بَلَاءُ
يَحْظِي بِهَا الْجُهَّالُ	وَيَنْعَمُ الْأُنْدَالُ
يَشْقَى بِهَا اللَّبِيبُ	وَيَتَعَبُ الْأَدِيبُ

(أبو العتاهية)

શબ્દાર્થ

મજદ	આબરૂદાર થયો.	ફનૈ	સંતોષ માન્યો.
ડલ	અપમાનિત થયો.	ઁઝ	સન્માનિત થયો.
ઁઢર	તોણે દગો કર્યો.	ઁઢઁ	તોણે દગો કર્યો.

તે ઢળ્યો.	زَالٌ	તે ભ્રમમાં રહ્યો.	غَرٌّ
તેણે વિખેરી નાંખ્યું.	شَتَّ	તે કંટાળ્યો.	مَلٌّ
લડાઈ	حَرْبٌ	તેણે સંધિ કરી.	سَالَمٌ
અપમાનિત	ذَلِيلٌ	આબરૂદાર	عَزِيزٌ
		થોડો	قَلِيلٌ

પ્રશ્નોના જવાબ અરબીમાં આપો :

- (1) كَيْفَ تَكُونُ الدُّنْيَا؟
- (2) هَلْ لِلدُّنْيَا حَيِّبٌ؟
- (3) كَيْفَ يَكُونُ زَوَالُ الدُّنْيَا؟
- (4) أَى شَيْءٍ يُفَرِّقُ وَيُشَتِّتُ؟
- (5) كَيْفَ يَكُونُ عَزِيزُهَا وَكَثِيرُهَا؟

أَسْأَلُكَ مَعَ النَّاسِ الْأَدَبُ

تَرَمِّنَ الدَّهْرَ الْعَجَبُ

وَلَا تُفَاخِرْ بِنَسَبُ	وَلَا تُطَاوِلْ بِنَشَبُ
وَالْكَيْسُ فِي الْفَطَانَةِ	الْعِزُّ فِي الْأَمَانَةِ
لَا تُوَحِّشِ الْأَنْيَسَا	لَا تُغْضِبِ الْجَلِيسَا
تَنْفِرِ الْأَصْحَابَا	لَا تُكْثِرِ الْعِتَابَا
تَدْعُو إِلَى الْمُجَانِبَةِ	فَكْثَرَةُ الْمُعَاتِبَةِ
بَيْنَ سَرَاةٍ رُؤْسَا	وَإِنْ حَلَلْتَ مَجْلِسَا
وَكُنْ غَلَامَ الطَّاعَةِ	فَاقْصِدْ رِضَا الْجَمَاعَةِ
مَا رَاقَ بِالْمَقَامِ	وَقُلْ مِنَ الْكَلَامِ
وَطَيِّبِ الْأَخْبَارِ	كَرَائِقِ الْأَشْعَارِ
وَالنُّكْتَ الْمُتَبَذَّلَةِ	وَاتْرُكْ كَلَامَ السَّفَلَةِ
وَاجْتَنِبِ الْمِزَاحَا	وَلَا تَكُنْ مِلْحَاحَا

فَكْثَرَةُ الْمُجُونِ

نَوْعٌ مِنَ الْجُنُونِ

શબ્દાર્થ

સમજદારી	فَطَانَةٌ	રહેણી-કરણી	مُعَاشَرَةٌ
મેણા મારવાં	مُعَاتِبَةٌ	ધનાદોલત	نَشَبٌ
(એ.વ.સરી.) સરદાર	سَرَاةٍ	ભયભીત કરીશ નહીં	لَا تُوَحِّشِ
(એ.વ.નક્ત.) વાન	نُكْتَةٍ	દૂર થવું	مُجَانِبَةٍ
આગ્રહ કરનાર/ હઠાગ્રહી	અનુકૂળ હોવું / યોગ્ય હોવું	મિલ્લત	رَاقٌ

પ્રકાર	નોંધ	નીચે લોકો	سَفَلَة
બેહયાઈ	مَجُون	તુર/નિમ્ન	مُبْتَدَلَة

تمرينات

1. નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

(1) ماهي آدابُ المُعاشرة التي قرأتُموها في النظم؟

(2) أيُّ كلامٍ أحسن؟

(3) أيُّ شيءٍ نوعٌ من الجنون؟

(4) أيُّ شيءٍ يدعو إلى المُجانبَة؟

2. કવિતા કંઈસર અડબતી આપો.

3. કવિ હસાન થાબત નું જીવનચરિત્ર માતૃભાષામાં લખો.

4. નીચે આપેલાં એકવચનના બહુવચન બનાવો :

(1) ناس (2) دهر (3) أدب

(4) نسب (5) غلام (6) شعر

5. નીચે આપેલાં શબ્દોના વિરોધી શબ્દો લખો :

(1) أمانة (2) عزّة (3) طيب (4) سَفَلَة

6. નીચે આપેલાં ગુજરાતી વાક્યોનો અરબીમાં અનુવાદ કરો :

(1) પ્રમાણિકતામાં આબરૂ છે.

(2) મિત્રો ઉપર ક્રોધ ન કર.

(3) લોકો સાથે શિસ્તપૂર્ણ વ્યવહાર કર.

(4) આજ્ઞાકારી બન.

(5) શિક્ષકની આજ્ઞાનું પાલન કર.

7. કવિતાના શીર્ષકને ધ્યાનમાં રાખી કવિતાનો સાર માધ્યમની ભાષામાં લખો.

يَارَبِّ حَمْدًا وَشُكْرًا وَهَبْتَ مِنْكَ يُسْرًا
 جَمَلْتَ بِالْعِلْمِ قَلْبِي وَزِنْتَ بِالْحِلْمِ لُبِّي
 فَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّي
 يَا خَالِقَ الْأَكْوَانِ يَا رَازِقَ الْإِنْسَانِ
 أَنْتَ الرَّجَاءُ الْعَظِيمُ أَنْتَ الْإِلَهُ الْكَرِيمُ
 سَهَّلَ لَنَا كُلَّ صَعْبٍ
 يَا فَالِقَ الْإِصْبَاحِ يَا مَالِكَ الْأَرْوَاحِ
 يَا رَافِعَ السَّمَاءِ يَا مُسَدِيَ النِّعَمَاءِ
 فِي كُلِّ شَرْقٍ وَغَرْبٍ
 اجْعَلْ نَهَارِي سَعِيدًا وَكُلَّ سَاعِي حَمِيدًا
 وَصُنْ بِفَضْلِكَ نَفْسِي مِنْ كُلِّ ذَنْبٍ وَرِجْسٍ
 وَأَبْقِ أَهْلِي وَصَحْبِي
 يَارَبِّ هَذَا رَجَائِي فِي مَصْبَحِي وَمَسَائِي
 أَجِبْ إِلَهِي دُعَائِي يَا وَاسِعَ الْأَلَاءِ
 فَأَنْتَ عَوْنِي وَحُسْبِي

शुभार्थ

ते आर्यु

وهبت

ते शङ्करायु

جملت

ફાલ્ગુનાર	ફાલ્ગુ	તે સુશોભિત કથું	زَنْتَ
(અજ્ઞાત) બચાવ કર	صُنْ	આપનાર	مُسَدِي
તું જવાબ આપ	أَجِبْ	તું બાકી રાખ.	أَبْقِ
બુદ્ધિ	لُبِّ	દિલ	قَلْبُ
ગુનો	ذَنْبُ	રંગ	أَلْوَانُ
પ્રાર્થના / દુઆ	دُعَاءُ	રંગી	رَجَسُ

નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) كَيْفَ جَمَّلَ اللَّهُ قَلْبَكَ؟
- (2) كَيْفَ زَانَ اللَّهُ لُبَّكَ؟
- (3) مَنْ هُوَ رَازِقُ الْإِنْسَانِ؟
- (4) مَنْ هُوَ مَالِكُ الْأَرْوَاحِ؟
- (5) مَنْ هُوَ يُسَهِّلُ كُلَّ صَعْبٍ؟

فِي قَرَيْتِي عَاشَ أَبَائِي وَأَجْدَادِي
 وَأَوْرَثُونِي مَعَ التَّارِيخِ أُمَجَادِي
 بِهَا تَرَعَّرَعْتُ فِي أَحْضَانِ وَالِدَتِي
 فَطَابَ فِي ذِكْرِهَا شَدْوِي وَإِنْشَادِي
 وَهَمْتُ مِثْلَ أَخِي فِي حُبِّ مَدْرَسَتِي
 حُبًّا فُطِرْتُ عَلَيْهِ مِنْذُ مِيلَادِي
 أَحَبُّ الْعَابِ صُحْبِي قُرْبَ مَسْجِدِنَا
 إِذْ نَسْتَحِمُّ بِمَاءِ النَّهْرِ فِي الْوَادِي
 أَوْ نَقْطِفُ التَّيْنَ مَعْسُولًا وَنَأْكُلُهُ
 مَعًا وَأَحْمِلُ مِنْ أَثْمَارِهِ زَادِي
 سَلِمْتُ يَا قَرَيْتِي مِنْ كُلِّ حَادِثَةٍ
 وَدُمْتُ مَصْدَرَ إِحْسَاسِي وَإِرْشَادِي

શબ્દાર્થ

પૂર્વજો-સામ્રાજ્યો	أَجْدَادُ	પૂર્વજો(બાપદાદા)	أَجْدَادُ
ઊંઘવું	أَحْضَانُ	(حِضْنُ. q. ۛ) બોળો	أَحْضَانُ
અંતઃકરણથી ચાલવું	إِنْشَادُ	ગાણગાણવું	إِنْشَادُ
તળેટી	مِيلَادُ	જન્મ	مِيلَادُ
	وَادِي		

મારું ભાથું	زَادِي	મધુર	مَعْسُولًا
માગદિશની આપવું	إِرْشَادٌ	અનુભવ	إِحْسَاسٌ
અંજીર	الَّتَيْنُ	અમે તોડીએ છીએ	نَقَطِفُ

નીચે આપેલા પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

(1) أَيْنَ عَاشَ آبَاؤُكَ وَأَجْدَادُكَ؟ وَمَاذَا أَوْرَثُوكَ؟

(2) أَيْنَ تَرَعْرَعْتَ وَكَبُرْتَ؟

(3) هَلْ تُحِبُّ قَرِيَّتَكَ؟ وَلِمَاذَا؟

(3) આ કવિતાનું અનુલેખન કરો.

(4) કવિ મુતનાબિ વિષે માધ્યમની ભાષામાં નોંધ લખો.

أَلْفُتْهَا صَبِيحَةً مَّالِيحَةً
 نَاطِقَةً بِاللُّغَةِ الْفَصِيحَةِ
 عُذَّتْ مِنَ الْأَطْيَارِ وَاللِّسَانِ
 يُوْهِمُنِي بِأَنَّهَا إِنْسَانٌ
 تُنْهَى إِلَى صَاحِبِهَا الْأَخْبَارَا
 وَتَكْشِفُ الْأَسْرَارَ وَالْأَسْتَارَا
 بَكَمَاءٍ إِلَّا أَنَّهَا سَمِيعَةٌ
 تُعِيدُ مَا تَسْمَعُهُ طِيْعَةٌ
 زَارَتْكَ مِنْ بِلَادِهَا الْبَعِيدَةِ
 وَاسْتَوْطَنْتْ عِنْدَكَ كَالْقَعِيدَةِ
 ضَيْفٌ قَرَاهُ الْجَوُزُ وَالْأَرْزُ
 وَالضَّيْفُ فِي إِيَّانِهِ يُعَزُّ
 تَرَاهُ فِي مَنْقَارِهِ الرَّقِيقِ
 كُلُّوْءٍ يَلْقُطُ بِالْعَقِيقِ
 تَنْظُرُ مِنْ طَرْفَيْنِ كَالْفَصَّيْنِ
 فِي النُّورِ وَالظُّلْمَةِ بَصَّاصَيْنِ
 خَرِيْدَةٌ خُدُورُهَا الْأَقْفَاصُ
 لَيْسَ لَهَا مِنْ حَبْسِهَا خَلَاصُ
 تَحْبِسُهَا وَمَالَهَا مِنْ ذَنْبٍ
 وَإِنَّمَا ذَاكَ لِفَرْطِ الْحُبِّ
 (ابو اسحاق الصابى)

٢١٥٤١٣

٢١٤٢

صَبِيحَةٌ

٢١٤٢

بَغَاءُ

આકર્ષક	مَلِيحَةٌ	હું તેના મોહમાં પડ્યો	أَلْفَتْهَا
(એ.વ. સિર) ભેદ	أَسْرَارٌ	(એ.વ. ટિર) પક્ષીઓ	أَطْيَارٌ
અખરોટ	جَوْزٌ	રહસ્યો	أَسْتَارٌ
આગમન	إِتْيَانٌ	બેસી રહેનાર	قَعِيدَةٌ
પાતળું	رَقِيقٌ	ચોખા	أَرْزٌ
મોતી	عَقِيقٌ	ચાંચ	مِنْقَارٌ
પ્રકાશિત / ચળકતું	بَصَاصٌ	બે માણેક	فَصَّيْنِ
પડદાઓ	خُدُورٌ	લજ્જાશીલ	خَرِيدَةٌ
મૂંગું	بَكْمَاءُ	મિજબાની	قِرَى
		મોતી	لُؤْلُؤٌ

નીચે આપેલાં પ્રશ્નોના જવાબ આપો :

- (1) لِمَاذَا أَلْفَتْ بِالْبَيْعَاءِ؟
- (2) كَيْفَ تَنْطِقُ الْبَيْعَاءُ؟
- (3) كَيْفَ مِنْقَارُهَا وَطَرَفَا هَا؟
- (4) كَيْفَ تَحْبِسُ الْبَيْعَاءَ وَمَا لَهَا مِنْ ذَنْبٍ؟
- (5) أَيُّ شَيْءٍ خُدُورُ الْبَيْعَاءِ؟
- (6) مَنْ يُنْهَى الْأَخْبَارَ إِلَى صَاحِبِهَا؟

تمرينات

1. નીચે આપેલાં પક્ષીઓનાં અરબી નામ લખો:

(1) ચકલી (2) કાગડો (3) કબૂતર (4) બુલબુલ (5) બગલું

2. નીચે આપેલાં પ્રાણીઓનાં નામ અરબીમાં લખો:

(1) સિંહ (2) ઊંટ (3) હાથી (4) શિયાળ
(5) બકરી (6) ગાય (7) બળદ (8) ગધેડો

26 કાતિબો

(1) અબ્દુલ્લાહ બિન મુકફફ

ઈ. સ. 724 - ઈ. સ. 795

હિ. સ. 106 - હિ. સ. 142

આમ તો ઈરાનનો રહેવાસી હતો પણ તેનો ઉછેર બસરામાં થયો હતો . તેનો જન્મ હિ.સ. 106માં એટલે કે ઈ.સ.724 માં થયો હતો. બાળપણમાં તેનો ઉછેર એક ધનિક બાળકની જેમ થયો હતો. તેના પિતા દાઝવેદ અગ્નિપૂજક હતા. પરંતુ તેનું શિક્ષણ શરૂઆતથી જ ઈસ્લામી ઢબે થયું હતું. તેને ભણવાનો ખૂબ જ શોખ હતો. યુવાનવયે તેણે ફારસી અને અરબી ભાષા ઉપર પ્રભુત્વ મેળવી લીધું હતું. બની ઉમ્મય્યાના જમાનામાં દાઉદ બિન હુબૈરને ખોતાનો લલિયો બનાવ્યો. બનુ અબ્બાસના જમાનામાં ઈસા બિન અલીને આ કામગીરી સોંપી. એના જ હાથે તેણે ઈસ્લામ અંગીકાર કર્યો. તેનું નામ અબ્દુલ્લાહ હતું અને કુન્નિયત એટલે કે ઓળખ અબૂમુહમ્મદ હતી. કુર્આનના વિરોધી હોવાના કારણે તથા નાસ્તિકોનાં પુસ્તકોનો અનુવાદ કર્યો, જેના કારણે તેની ઉપર નાસ્તિકતાનો આરોપ મૂકવામાં આવ્યો. તે નેકદિલ ઈન્સાન અરબી ભાષાનો સારો લેખક અને ફારસી સાહિત્યનો નિષ્ણાત હતો. નવાં-નવાં અર્થઘટન કરવા ઉપર તેમજ અનુવાદ કરવામાં તેણે ખૂબ જ નિપુણતા પ્રાપ્ત હતી. એમ કહેવાય છે કે આરબો માટે સહાબીઓ પછી ખલીલનાહવીથી મોટો અને બિન-આરબોમાં ઈબ્ને મુકફફ કરતાં મોટો અને બુદ્ધિશાળી, પ્રતિભાશાળી માણસ જડતો નથી. એની ગણના ઉચ્ચ કક્ષાના લેખકોમાં થાય છે. “કલીલહ વ દિમના” તેની સૌથી પ્રખ્યાત કૃતિ છે. એરિસ્ટોટલની રચના ‘તર્કશાસ્ત્ર’ ઉપરનાં ત્રણ પુસ્તકોનો અનુવાદ કર્યો છે. એની અન્ય કૃતિઓમાં “કિતાબુત્તાજ” “કિતાબુલ અદબ અલસ સગીર વલ કબીર” “કિતાબુલયતીમતી ફિ તાઅતી સુલતાની” નો સમાવેશ થાય છે.

તેમનું અવસાન હિ.સ. 142 એટલે કે ઈ.સ.759 માં થયું.

(2) અબુલફરજ અલ અસ્બહાની

ઈ. સ. 897 - ઈ. સ. 967

હિ. સ. 284 - હિ. સ. 356

અબુલફરજ અલી બિન હુસેન અલમરવાનીનો જન્મ હિ.સ. 284 એટલે કે ઈ.સ.897 માં અસફહાનમાં થયો હતો અને તેનો ઉછેર બગદાદમાં થયો હતો.તે હંમેશા વિદ્વાનો રિવાયતકતાઓ પાસે જતો અને તેમની પાસેથી તેણે અસંખ્ય અખબાર, હદીસો, અનસાબ અને અશઆરની રિવાયત કરી છે. તેણે જ્યોતિષવિદ્યા અને તબીબીવિદ્યામાં કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કર્યું. તે બની ઉમય્યાના સુલતાનો માટે પુસ્તકો લખતો હતો, જેના પરિણામે તેને પુષ્કળ માન-સમ્માન પ્રાપ્ત થયું હતું. તે ખુલ્લેઆમ શિયા પંથનું સમર્થન કરતો હતો. મહલબી મુઈઝુદ્દાલા ઈબ્નેબુવૈનો મંત્રી હતો. અબુલ-ફરજ તેની સંગતમાં રહેવા લાગ્યો. અને છેવટે હિ.સ.356 માં બગદાદ મુકામે અવસાન પામ્યો.

અબુલફરજ એક બુધ્ધિજીવી અને સાહિત્યકાર હતો પણ ખૂબ ઉગ્ર સ્વભાવનો હતો. ઝડપથી ગુસ્સો થઈ જતો હતો તેને વંશાવલિની વિદ્યા આવડતી હતી, જેના કારણે મોટા-મોટા ઉમરાવો અને સુલતાનો પણ તેનાથી ડરતા હતા. તે બા હા દેખાવ અને પોશાકમાં ખૂબ જ સાદગીવાળો હતો. તેણે ઘણાં પુસ્તકો લખ્યા છે.પદ્યમાં તેનો ક્ષણો ઓછો છે.

ઈતિહાસકારો એ બાબતમાં સર્વસંમત છે કે “કીતાબુલ અગાની” માં રજૂ કરેલા વિષયો ઉપર બીજા કોઈ પુસ્તકની રચના થઈ નથી. સાહિત્યમાં આ વિષય ઉપર કોઈ પુસ્તક જોવા મળતું નથી. જો આ પુસ્તક લખાયું ન હોત, તો જહાલતકાળના તેમજ ઈસ્લામિક યુગના અને બનુઉમય્યાના યુગની ઘટનાઓ ભુલાઈ ગઈ હોત જે તેણે 50 વર્ષના ગાળામાં લખી છે. સાહિબ ઈબ્ને અબ્બાદ જ્યારે પ્રવાસે જતો ત્યારે, તેનાં પુસ્તકોને 30 ઉંટો ઉપર લાદીને સાથે લઈ જતો. તેને જ્યારે આ પુસ્તક મળી ગયું તો તે એ બધાંજ પુસ્તકોને તેણે ત્યજી દીધાં. કહેવાનો અર્થ એ છે કે આ પુસ્તકમાં ઈતિહાસ, સાહિત્ય, ઈલ્મ અને રિવાયતનો એટલો મોટો ભંડાર છે કે ઈતિહાસ અને સાહિત્યનો કોઈ પણ વિદ્યાર્થી આનો લાભ ઉઠાવ્યા વગર રહી શકે નહીં.

(3) અલ-હરીરી

ઈ. સ. 1054- ઈ. સ. 1122

હિ. સ. 446 - હિ. સ. 516

મુહમ્મદ કાસિમ બિન અલી અલ-હરીરીનો જન્મ હિ.સ.446 એટલે કે ઈ.સ.1054 માં મશાન નામના ગામમાં થયો. એમણે ઈરાકના બસરા શહેરમાં મોટા વિદ્વાનો પાસેથી શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું. જીવનનાં આરંભમાં તેઓ રેશમના ધંધા સાથે જોડાયેલા હતા, એના કારણે એમને હરીરીનો ઈલ્કાબ લોકોએ આપ્યો.પરંતુ વિદ્યા પ્રત્યેના એમના શોખને કારણે એમણે રેશમનો ધંધો છોડી દીધો અને આજ શોખના કારણે એમણે અધ્યયન અને અધ્યાપનમાં ખૂબ જ મહેનત કરી. એટલે સુધી કે અરબસ્તાનની શૈલી અને ઢબથી એમના ગદ્ય-પદ્ય સાહિત્યની એમની વિદ્વતા એટલી ખ્યાતનામ થઈ કે મોટા મોટા ઉમરાવોએ એમને પોતાની નિકટ લઈ લીધા અને સાહિત્યકારોએ એમના વિદ્યાજ્ઞાનનો લાભ લેવા માંડ્યો.

હરીરી કદમાં નીચા, સ્વભાવે કંઠૂસા, પહેરવેશમાં મેલા-ધેલા અને સ્વભાવે ચીડિયા હતાં. પરંતુ વૈચારિક મગ્નતામાં ઘણી વખત તેઓ એમની દાઢીના વાળ ખેંચતા.આમ છતાં એમની વિદ્વતાએ, એમની આ બાહ્ય પરિસ્થિતિને સુશોભિત કરી દીધી હતી. હરીરી આમ તો એક સારા લલિયા હતા,પરંતુ એમનાં કાવ્યો એટલી ઉચ્ચ કક્ષાનાં હતાં કે વાચક એમને વખાણ્યા વિના રહી શકતો ન હતો.હરીરીએ કુલ 50 મકામા લખ્યા છે, જેને અબુઝૈદ સરજીએ હારિસ બિન હમ્મામની કલમે નવી પદ્ધતિમાં રચ્યા છે. તેમાં શબ્દભંડોળ અને રૂઢિઓનો વિપુલ ભંડાર એકત્રિત થયોછે. આ રચનાઓનું મહત્ત્વ એ બાબત ઉપરથી જણાઈ આવે છે કે 20 થી પણ વધુ પશ્ચિમી દેશાનાં અભ્યાસીઓએ તેનો અભ્યાસ કર્યો છે.

મકામલ લખવા પાછળનાં કારણો વિષે એમ કહેવાય છે કે હરીરીએ એક વખત બસરામાં આવેલી બનુહરામ નામની મસ્જિદમાં બેઠા હતા ત્યારે મસ્જિદમાં એક વૃદ્ધ માણસે પ્રવેશ કર્યો. તેના દેખાવ ઉપરથી લાગ્યું કે તે પ્રવાસ કરીને આવ્યો છે, તે ગંદો છતાં ખૂબ વાકપટુ હતો. મસ્જિદમાં બેઠેલાં લોકોએ તેને પૂછ્યું કે તે ક્યાંથી આવ્યો છે? તેણે જવાબ આપ્યો. "સરજી" લોકોએ તેના

ખાનાદાન વિષે પૂછ્યું તો તેણે કુન્નિયત અબૂઝૈદ જણાવી. એ જ વખતે હરીરીએ એક હરામી મકામલ રચી કાઢ્યો અને એને અબૂઝૈદના નામે ચઢાવી દીધો અને એના રિવાયત કરનાર તરીકે હારિસ બિન હમ્મામને બતાવ્યા. આમ કરવા પાછળનું તેમનું તાત્પર્ય તેઓ પોતે હતા. આમ, તેઓ પોતાને હારિસ બિન હમ્મામ ઠરાવતા હતાં.

આ મકામલથી હરીરીને ખૂબ પ્રસિદ્ધિ, મળી એટલે સુધી કે એના સમાચાર બાદશાહ મુસ્તશિદ બિલ્લાહના મંત્રી સૈફુદ્દીન સુધી પહોંચી ગયા તેઓ આ મકામલની રચનાથી ખૂબ પ્રભાવિત થઈ ગયા અને હરીરીને આવા વધુ મકામલ લખવાની સલાહ આપી એ પછી એમણે 50 મકામલની રચના કરી.

(4) મુસ્તુફા લુતફી મનાફૂતી

ઈ. સ. 1876- ઈ. સ. 1924

હિ. સ. 1292 - હિ. સ. 1342

મુસ્તુફા લુતફી અલમનાફૂતીનો જન્મ હિ.સ.1292 એટલે કે ઈ.સ. 1876 માં એક વિદ્વાન અને દીનાદાર કુટુંબમાં અસ્યુતમાં થયો. તેમણે શાળા કક્ષાએ કુઆનિ મજીદ કંઠસ્થ કરી લીધું હતું. ઉચ્ચ-શિક્ષણ માટે ઈજિપ્તની અલઅઝહર યુનિ.માં દાખલ થયા. એમને સાહિત્ય અને ભાષામાં ઊંડો રસ હતો. તેના કારણે તેમણે ભાષાજ્ઞાન અને સાહિત્યવિદ્યામાં કૌશલ્ય પ્રાપ્ત કર્યું. અલઅઝહર યુનિવર્સિટીમાં એમના બુદ્ધિ કૌશલ્ય અને શૈલીનું આકર્ષણ ફેલાવા લાગ્યું. જેના કારણે ઉસ્તાદ મુહમ્મદ અબ્દુલુ સાથેનો એમનો સંબંધ વધવા લાગ્યો અને એમની સાથે પરિચયના પરિણામે એમનો સંબંધ સમૃદ્ધ બાશા ઝગલુલ સાથે ઘનિષ્ઠ થતો ગયો. વિદ્યાર્થીકાળમાં એક વખત ખદેવ અબ્બાસ હિલ્મી (બીજો)ની શાનમાં કસીદાની રચના કરી, જેના લીધે તેમને જેલવાસ ભોગવવો પડ્યો.

તેઓ ખૂબ જ સંસ્કારી હતા. સારી વિચારધારા ધરાવતા હતા. સન્માનીય પ્રતિભા ધરાવતા હતા. ખૂબ જ સંવેદનશીલ હતા. તેઓ વાદ-વિવાદ અને ઝગડાંથી દૂર રહેતા હતાં. સભાઓ અને સંબોધનોથી પણ દૂર રહેતા. તેઓ નરમ દિલના હતા અને સાચો અકીદો ધરાવતા હતા. એમનો

સાખાવતી સ્વભાવ ખૂબ જાણીતો હતો.

તેઓ જન્મજાત લેખક હતા. એમની શૈલીને એમના જમાનામાં એવી ખ્યાતિ મળી હતી, જે ખ્યાતિ ઈબ્નેખલ્દુનને એના સમયમાં મળી હતી. એમના લેખો અને રચનાઓની યાદી લાંબી છે. એમાંથી થોડાંક નામ નીચે પ્રમાણે છે.

- (1) “નાઝરાત”, જેનાં ત્રણ ભાગ છે.
- (2) “અબરાત”
- (3) “મુખતારાતુલ મનાફ્ફૂતી”
- (4) “માજદૂલીન”
- (5) “અલફઝીલહ”
- (6) “અશશાઈર”
- (7) “ફીસબીલિત્તાજ”

શાયરો

(5) હસ્સાન બિન સાબિત

ઈ. સ. 553 - ઈ. સ. 674

હિ. સ. પૂર્વ 66- હિ. સ. 54

હસ્સાન બિન સાબિતનું પુરું નામ અબુલ વલીદ હસ્સાન બિન સાબિત અલ અન્સારી છે. તેમનો જન્મ હિ.સ. પૂર્વ 66 એટલે કે ઈ.સ. 553 માં મદીના મુન્વરહમાં થયો. તેમણે જહાલતકાળ અને ઈસ્લામીકાળ એમ બંને જોયા.

જહાલતકાળમાં હસ્સાનના શાસકોની પ્રશંસા કરતા હતા, જેના કારણે ખૂબ જ માન-સન્માન પામ્યા, જ્યારે નબી (સ.અ.વ.) હિજરત કરીને મદીના ગયા, ત્યારે અન્સારની સાથે તેમણે પાણ ઈસ્લામનો સ્વીકાર કર્યો. ત્યાર બાદ જીવનપર્યંત નબી (સ.અ.વ.)ની સાથે જોડાયેલા રહ્યા. પોતાની કવિતાઓ રચીને હંમેશા નબી (સ.અ.વ.) ની પ્રશંસા કરતાં અને ગુણગાન ગાતાં તેમજ આપ (સ.અ.વ.)ના બચાવમાં કવિતાઓ રચતાં.

એક વખત નબી (સ.અ.વ.) એ કહ્યું કે “હે, હસ્સાન તમે મારા બચાવમાં સમગ્ર કોમના માટે

કેવી રીતે ખરાબ શબ્દો વાપરશો, જ્યારે હું પોતે પાણ આજ કોમની એક વ્યક્તિ છું.”

જવાબમાં હસ્સાને કહ્યું: “હું આપને એવી જ રીતે બચાવીશ જેવી રીતે બાંધેલા લોટમાંથી વાળને કાઢી લેવામાં આવે છે.”

નબી (સ.અ.વ.) એ હસ્સાના કાવ્ય-કૌશલ્ય અંગે ખૂબ જ ઉમદા શબ્દોમાં પ્રશંસા કરી છે. એક વખતે નબી સ.અ.વ.એ કહ્યું “હે હસ્સા તમે હજવગોઈ (નિંદાકાવ્યો) કરો તમને રૂલુલકુદુસ એટલે કે જિબ્રઈલ (અ.સ.)નો સંગાથ પ્રાપ્ત છે. એટલું જ નહીં બલ્કે આપે મદીના મુનવ્વરહમાં મસ્જિદેનાબાવીમાં એક અલગ મિમ્બાર ગોઠવ્યું હતું. જેની ઉપર બેસીને હસ્સાના કવિતાઓ અને તેમની કાવ્ય પંક્તિઓ નબી (સ.અ.વ.)ના બચાવમાં સંભળાવતા હતા.

હસ્સાની કવિતાઓ વિરોધીઓ ઉપર તીર અને તલવારની જેમ પ્રહાર કરતી હતી, જેના માટે હસ્સા પોતે કહેતા હતા.

لِسَانِي وَسَيْفِي صَارَ مَانَ كِلَاهُمَا وَيَبْلُغُ مَا لَا يَبْلُغُ السَّيْفُ مَزُودِي

અર્થાત મારી જીભ અને મારી તલવાર બંને તેમનાં કામ કરે છે. પરંતુ મારી જીભ ત્યાં કામ કરે છે, જ્યાં મારી તલવાર કામ કરતી નથી.)

જહાલતકાળમાં હસ્સાને એહલેમુદુન એટલે કે શહેરી કવિ હતા. નબુવ્વત પછીના યુગમાં નબુવ્વતના કવિ હતા. અને ઈસ્લામના યુગમાં યમામાના કવિ હતા. એમની કવિતામાં ગૌરવ, જુસ્સો, નિંદા અને આપ સ.અ.વ..ની પ્રશંસા જોવા મળે છે. પરંતુ એમની શાયરીના ગુણો ઈસ્લામ સ્વીકાર્યા પછી તેમજ મોટી ઉંમરે પહોંચ્યા પછી ધીમે-ધીમે ઓછા થતા ગયા અને નબળા પડતા ગયા, હસ્સાને એમની કવિતાઓ ધ્વારા નબી (સ.અ.વ.)નો બચાવ એટલી હદે કર્યો કે આપનું ઉપનામ શાઈરે રસૂલ પડી ગયું.

હસ્સાનનું અવસાન હિ.સ. 54 એટલે કે ઈ.સ. 624 માં થયું. એ જોતાં એમની ઉંમર 88 વર્ષની થઈ હતી. 88 વર્ષની આ જિંદગીમાં અરબી કવિતાનો એક બહુ મૂલ્ય અને વિપુલ ભંડાર પોતાની પાછળ મૂકતા ગયા, જે આજે દિવાને હસ્સાના બિના સાબિતનાં નામથી અરબી ગ્રંથાલયોમાં ઉપલબ્ધ છે.

(6) ફરઝદક

ઈ. સ. 633- ઈ. સ. 706

હિ. સ. 12 - હિ. સ. 110

તેનું પુરું નામ અબૂ ફિરાસ હમ્મામ ઈબ્ને ગાલિબ અતતમીમી છે. તેનો જન્મ હિ.સ. 12 માં એટલે કે ઈ.સ.633 માં ઈરાકના બસરામાં થયો બસરામાં શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું. સાહિત્ય અને ભાષા - વિજ્ઞાનનાં વિદ્વત્તાપુર્ણ વાતાવરણમાં ઉછેર થયો. તેના પિતા પાસેથી કાવ્ય -લેખનનું શિક્ષણ પ્રાપ્ત કર્યું. એક દિવસે એના પિતા તેને તેના નાનાપણમાં જ હ.અલી રદિ. પાસે લઈ ગયા, ત્યારે હ.અલી રદિ. એ ફરમાવ્યું કે એને કુઆની શીખવડો એ એમના માટે વધુ સારું છે. “ આ વાત ફરઝદકના મગજમાં ઊતરી ગઈ અને જ્યારે તે કિશોર-અવસ્થાએ પહોંચ્યો ત્યારે તેણે પાકો નિર્ધાર કરી લીધો કે હું કુઆની હાફીઝ બનીશ. પછી તે કુઆની હાફીઝ પાણ થયો. ત્યાર બાદ મિસ્ના શાસકો સાથે તેનો સંબંધ અને વ્યવહાર વધતો ગયો અને તેમણે પુષ્કળ ઈનામોથી તેનું સન્માન કર્યું. આ ઉપરાંત બની ઉમય્યાના ખલીફાઓમાંથી અબ્દુલમલિકની પ્રશંસા ખૂબ કરી.

તે જમાનાના પ્રખ્યાત કવિ જરીર તેના સમકાલીન હતા. તેથી આ બંને કવિઓ વચ્ચે હંમેશાં એક પ્રકારની હરિકાઈ ચાલતી રહેતી - ચક્રમક ઝરતી હતી અને એમની વચ્ચે 20 વરસા સુધી હિજવગોઈનો સિલસિલો ચાલતો રહ્યો, જાણે કે બંનેની હેસિયત રાજકારણી જેવી હોય એક પક્ષ ફરઝદકનો હિમાયતી હતો, તો બીજો પક્ષ જરીરની હિમાયત કરતો હતો. તે ખૂબ તેજીવી જબાન ધરાવતા હતા.

ધાર્મિક દ્રષ્ટિએ નબળો અને ખૂબ જ કટુતોભર્યો આલોચક હતો. તેણે એક પાકદામન મહિલા ઉપર આરોપ મૂક્યો હતો. પરંતુ હ.અલી રદિ. ના તરફદારોના બચાવમાં તેમણે ખૂબ પ્રશંસનીય કામગીરી બજાવી હતી. આ અંગેનો એક પ્રખ્યાત પ્રસંગ એ છે કે ફરઝદક બયતુલ્લાહનો તવાફ કરી રહ્યો હતો.ત્યારે હ.ઐનુલઆબેદીન જેઓ હ.અલી રદિ.ના પરિવારમાંથી હતાં, એ જ વખતે ખલીફા અબ્દુલમલિક ત્યાં હાજર હતો, તેણે જાણીજોઈને (ઐનુલ આબેદીન) તરફ ઈશારો કરીને પૂછ્યું કે આ કોણ છે ? ત્યારે ફરઝદકે ઐનુલઆબેદીનનો પરિચય કાવ્ય-પંક્તિઓમાં કરાવ્યો. આ સાંભળીને

અબ્દુલમલિક આશ્ચર્યચકિત થઈ ગયો. આ કસીદો અરબી સાહિત્યમાં એક ઊંચો દરજ્જો ધરાવે છે.

એમ કહેવાય છે કે જરીર અને ફરઝદક કાવ્ય રચનાની હરીફાઈ વડે અરબી શબ્દકોશમાં 80 % જેટલો શબ્દ-ભંડાર પુરો પાડ્યો, જો આ બંનેની એકબીજાની ટીકા કરતી કવિતાઓ રચાઈ ન હોત તો અરબી સાહિત્યનો એક મૂલ્યવાન વારસો ગુમ થઈ ગયો હોત.

ફરઝદકનું અવસાન હિ.સ. 110 એટલે કે ઈ.સ. 706 માં થયું.

(7) મુતનાબ્બી

ઈ. સ. 915- ઈ. સ. 965

હિ. સ. 303 - હિ. સ. 354

મુતનાબ્બીનું પુરું નામ અબુતૈયિબ અહમદ બિન અલહુસૈન્ અલમુતનાબ્બી છે. ઈરાક દેશમાં કૂફા શહેરમાં એક ગરીબ પરિવારમાં જન્મ્યો. બાળપણમાં જ પિતા સાથે સીરિયાના પ્રવાસમાં ગયો. શરૂઆતથી હોશિયારી અને ચતુરાઈના ગુણો એના ચહેરા ઉપરથી વ્યક્ત થતા હતા, તે એક પરિપક્વ કવિ બની ગયો અને વિદ્યા તથા સાહિત્યમાં ખાસ્સી નિપુણતા પ્રાપ્ત કરી તે પછી તેના પિતાનું અવસાન થઈ ગયું. ત્યારબાદ ધંધા-રોજગારની શોધમાં તે દેશ-વિદેશ ફરતો રહ્યો.

મુતનાબ્બી પહેલાથી જ એક સ્વમાની, હિંમતવાળો અને મોટા મુકામે પહોંચવાની ઈચ્છા ધરાવતો હતો. તેની ઊંચી મહેચ્છાઓના ખ્યાલ એ વાત ઉપરથી આવે છે કે ખિલાફતની બચઅત કરવા માટે તે લોકોને પોતાની તરફ બોલાવવા લાગ્યો અને એ ખલીફા બનવાનો જ હતો, ત્યાં એ સમયના શાસકોને તેના કાવત્રાની ખબર પડી ગઈ અને તેને કેદ કરી લેવામાં આવ્યો. પાછળથી તેને છોડી મૂકવામાં આવ્યો હતો.

હિ.સ. 223 માં તાણે નબુવ્વતનો દાવો કર્યો અને પોતાની વાકપટુતાના જોરે લોકોને વશ કરીને લોકોના એક વર્ગને આ ક્ષિત્તામાં સંડોવી દીધો, એટલા માટે તેનો ઈલ્કાબ મુતનાબ્બી એટલે કે નબુવ્વતનો નકલી ભ્રામક દાવો કરનાર પડી ગયો.

આમ તેનો સંબંધ સૈફુદૌલ્લાહના તરફથી નિમાયેલા શામ (સિરિયા)માં આવેલ અન્તાકિયાના ગવર્નર સાથે બંધાયો. તેના ગુણગાન ગાયા, તેથી તેનું ખૂબ બહુમાન કરવામાં આવ્યું, પછી ધીમે -

ધીમે તેના સંબંધો શાસકો સાથે વધુ ને વધુ ગાઢ બની ગયા અને મુતનબબી સૈકુદૌલાહના કાયમનો સાથી બનવા સુધી પહોંચી ગયો. તે એની સાથે જોડાયેલો રહ્યો પણ પાછળથી એમની વચ્ચે કડવાશ પેદા થઈ જતાં તે તેને છોડીને મિસ્ત્ર જતો રહ્યો.

મુતનબબી મઆનીના કવિઓમાંનો એક કવિ હતો. તેણે કવિતા અને દર્શનશાસ્ત્રને ભેગાં કરી દીધાં. મોટા ભાગે જોવામાં આવ્યું છે કે તેનું ધ્યાન શબ્દો કરતાં અર્થ તરફ વધારે રહેતું હતું. તેણે કાવ્ય-રચનાને એ તમામ મર્યાદાઓમાંથી મુક્ત આપી દીધી, જે અબૂ તમ્મામ અને એમના મતના કવિઓના વિચારો દ્વારા સ્થાપવામાં આવેલી હતી.

મુતનબબીએ આરબોની શૈલીના અનુસરણ સામે પણ બંડ પોકાર્યું, આ રીતે જોતાં તે નવી શૈલીનો ઘોષક ગણાય છે. મુતનબબીની રચનાઓ અંગે એક મોટો આલોચક લખે છે કે તે તેની કાવ્ય-રચનાઓમાં ખૂબ અતિશયોક્તિ કરતો હતો. તેની સાથોસાથ તેની રચનાઓ સમજવામાં ભારે મુશ્કેલ અને ગૂંચવણભરી બની જતી હતી, જેનો સમજવાનું ખૂબજ અઘરું બની જતું હતું. મુતનબબીનો જન્મ હિ.સ.303 એટલે કે ઈ.સ. 915 માં થયો હતો. અને અવસાન હિ.સ.385 એટલે કે ઈ.સ. 965 માં થયું હતું.

(8) અહમદ શૌકી ઝૈફ

ઈ. સ. 1868- ઈ. સ. 1932

હિ. સ.1284 - હિ. સ. 1350

અહમદ શૌકી બિન અહમદ શૌકીનો જન્મ હિ.સ. 1284 માં એટલે કે ઈ.સ. 1868 માં મિસ્ત્રના શહેર કાહીરામાં થયો. તેના પિતા બહુ ઉડાઉ સ્વભાવના હતા, જેના લીધે વારસામાં મળેલી તમામ મિલકતો તેણે ગુમાવી દીધી. તેથી અહમદશૌકીના શિક્ષણની જવાબદારી તેની “નાની” એ ઉપાડી લીધી. ચાર વર્ષનો થયો ત્યારે સ્થાનિક શાળામાં શિક્ષણ માટે દાખલ કરવામાં આવ્યો. પ્રાથમિક શિક્ષણ પૂરું કર્યા પછી ઉચ્ચશિક્ષણ માટે કાનૂનની કોલેજમાં જોડાયો. આનાથી આગળ વધી શિક્ષણ કાર્ય ચાલુ રાખતાં અનુવાદ વિભાગમાં પ્રવેશ મેળવ્યો. એ પછી ખદવ તૌફીકે એને પોતાની સાથે જોડી લીધો અને તેને અધિકારો અને સભ્યતાનું શિક્ષણ મેળવવા માટે ફ્રાન્સમાં પેરિસ મોકલ્યો પછી

ધીમે-ધીમે સરકારી હોદ્દા ઉપર પ્રગતિ કરતો ગયો. જોકે કુદરતે એના માટે લોક કવિ તરીકેનો ફેસલો કર્યો હતો, તેથી તબક્કાવાર તેમણે કાવ્યરચનાઓ દ્વારા લોકલાગણીઓ અને એમનાં વલણોને તેમજ તેમની સમસ્યાઓને વાચા આપી. લોકપ્રશંસા અને તેના સખત પરિશ્રમે તેનાં કાવ્યોને ઉત્તમ રૂપ આપ્યું. જેના લીધે તે માત્ર મિત્રોમાં જ નહિ, પરંતુ સમગ્ર જગતમાં લોકપ્રિય બની ગયો.

આમ, શૌકી આમજનતા તેમજ મહાનુભાવો બંનેની નજરમાં વિશિષ્ટ વ્યક્તિ બની ગયો.

તમામ આલોચકો એ વાત માટે સર્વસંમત છે કે મુતનબ્બી પછી શૌકી એક એવો કવિ થયો છે, જે જન્મજાત કવિ છે, અને તેણે નવીનતાને સાહિત્યના ખૂબ ઊંચા દરજ્જાએ પહોંચાડી.

શૌકીની કાવ્યરચનાઓમાં સુક્ષ્મ લાગણીઓ, સુંદર કાવ્યરસ, રુચિ, જોમ અને આધ્યાત્મિકતા જોવા મળે છે. અને તેમાં નકામી વાતોને અંશ સુધ્ધાં નથી. એની કાવ્યરચનાઓ મુતનબ્બી જેવી છે કે જેમનો સંબંધ એ સમયકાળના મોટા રાજકારણીઓ અને જનતા સાથે રહ્યો હતો. બંને વચ્ચે સમાનતા એટલી હદે પહોંચે છે કે બંને વર્ગોની લાગણીઓ અને ભાવનાઓ તેની કાવ્ય-રચનાઓમાં કંડારાઈ છે. શૌકીએ પોતાની રચનાઓમાં ઈસ્લામ શબ્દભંડોળ અને કળામાં સુરક્ષાનો માર્ગ અપનાવ્યો છે, તેથી વારંવાર તેઓ નબીઓ, ખલીફાઓ, આસ્માની કિતાબો અને પવિત્ર ધાર્મિક પુસ્તકોનો ઉલ્લેખ કરે છે અને અબ્બાસી યુગના કવિઓનું અનુકરણ કરે છે. ખૂબ નાના છંદમાં કાવ્ય-રચના કરે છે. તેમણે રૂપક-કાવ્યો પણ રચ્યાં છે, જેમાં તેણે પોતાની પ્રખ્યાત ઘટનાઓને કાવ્યોમાં વણી લીધી છે. જેમકે મિસ્ત્રની રાણી કિલયોબતરા અને લૈલા મંજનુ વિગેરે. તે મિસ્ત્રને તેની કાવ્ય-રચનાઓમાં એટલી હદે પ્રયોજે છે કે તેનો ઈલકાબ શૌકી શાઈરૂઝીલ પડી ગયું છે.

